

TOL

MİMARLAR ODASI KAYSERİ ŞUBESİ MİMARLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI: 16 - 2025

**III. KAYSERİ
MİMARLIK
FESTİVALİ
ÖZEL SAYISI**

DOSYA

**III. KAYSERİ MİMARLIK
FESTİVALİ YENİDEN
ANLATILAN HİKÂVELER**

BÜYÜTEÇ

**İZMİR'İN KENTSEL BELLEĞİNDE BİR DÖNÜŞÜM
HİKAYESİ: İZO YENİDEN İŞLEVLENDİRME
PROJESİ**

SINIR, MEKAN VE HAFIZA

CONSTELLATION - THE ORDER OF FRAGMENT

**20. YILINDA AŞAĞI PINAR AÇIK HAVA MÜZESİ:
ARKEOLOJİK VE KIRSAL KÜLTÜR
VARLIKLARINI BİRLİKTE KORUMA ÇABASI**

**EDİRNE'NİN KURTULUŞ HİKÂYESİ
VE SELİMİYE**

SANAT

SANATTA HİKÂYESİ OLAN MALZEME KULLANIMI

KENT VE KÜLTÜR

**TALAS'IN SESSİZ TANIKLARI: TABLAKAYA, HAN
VE HARMAN MAHALLELERİNDE BİR YÜRÜYÜŞ**

ODA'DAN

**KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALLERİ:
BİR KENTİN MİMARLIKLARLA YENİDEN BULUŞMA
HİKÂYESİ**

ÖĞRENCİ'DEN

**ÖĞRENCİ GÖZÜNDEN FESTİVAL:
III. KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALİ**

SERBEST KÜRSÜ

**KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALLERİNİN
MEKÂNLARI**

TMMOB
MİMARLAR ODASI
KAYSERİ ŞUBESİ

KUĞU YAPI

seramiksan Vitra®

Gücümüz Yapıda
imzamız detayda

BYZ PROJE YAPI
DEKORASYON
İNŞAAT SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Alsancak Mah. Osmangazi Cad. No:15/A
Kocasinan/Kayseri

☎ 0532 564 42 65

byz_proje_yapi_dekorasyon

AXEM **Thermofloor**
Yerden Isıtma Sistemleri

Axem ile sıcak yuvalar..

Kemeraltı Mah. Tuğla Sok. Zümrüt Knaş Sit. No: 26/D Melikgazi/Kayseri
T. 0352 223 40 53

TMMOB
MİMARLAR ODASI
KAYSERİ ŞUBESİ

YIL 22 SAYI 16 2025

TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şubesi'nin yılda bir yayınlanan dergisidir.

Yayınlayan

TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şubesi

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi Adına Sahibi

Murtaza ER

Sayı Editörleri

Murtaza ER, Zafer Tanık TANER

Yayın Komisyonu

Zafer Tanık TANER, Pınar GÜNER, Hürmet SALUR, Eda VELİBAŞOĞLU, Çağlar BAYDOĞAN, Fazıl AKDAĞ, Bengi Nur ÖZTAŞ, Akgül ZOR

Yazı İşleri Müdürü

Murtaza ER

Grafik Tasarım

Epika Reklam Ajansı

Teknik Hizmetler

Epika Reklam Ajansı

Yayın Yeri

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi

Tel: +90 352 222 86 95

dergi.tol@gmail.com

Abone ve Reklam İletişim

Tacettin Veli, İnönü Blv. 76/B, 38050

Melikgazi/Kayseri

+90 352 222 86 95

www.kaymimod.org

dergi.tol@gmail.com

Baskı ve Cilt

Kardeşler Matbaası

Matbaacılar Sit. 7. Blok No: 76

Kocasinan /KAYSERİ

Tel: +90 352 331 61 00 Sertifika No: 47115

SSN 1303 - 5835

TMMOB
MİMARLAR ODASI
KAYSERİ ŞUBESİ

BÜYÜTEÇ

YENİDEN ANLATILAN HİKAYELER

18

İzmir'in Kentsel Belleğinde Bir Dönüşüm Hikayesi: İzq Yeniden İşlevlendirme Projesi
Melis Varkal

BAŞYAZI

08

Tol'dan

Zafer Tanık Taner, Editör

09

Başkan'dan

Murtaza Er

10

Yayın Komisyonu'ndan

Zafer Tanık Taner, Editör

BÜYÜTEÇ

YENİDEN ANLATILAN HİKAYELER

24

Sınır, Mekan ve Hafıza
Ahmet Mucip Ürger

BÜYÜTEÇ

YENİDEN ANLATILAN HİKAYELER

36

Constellation The Order Of Fragment
Kim Seunghoy

DOSYA

III. KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALİ

12

III. Kayseri Mimarlık Festivali
Yeniden Anlatılan Hikâyeler
Dr. Öğr. Üyesi Sevince Bayrak

SANAT
YENİDEN ANLATILAN HİKAYELER

44
Sanatta Hikâyesi Olan Malzeme Kullanımı
Neşe Koçak

SERBEST KÜRSÜ
KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALLERİ

69
Kayseri Mimarlık Festivalinin
Mekânları
Akgül Zor

BÜYÜTEÇ
YENİDEN ANLATILAN HİKAYELER

41
20. Yılında Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi:
Arkeolojik ve Kırsal Kültür Varlıklarını
Birlikte Koruma Çabası
Doç. Dr. Zeynep Eres

ODA'DAN
KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALLERİ

60
Kayseri Mimarlık Festivali: Bir Kentin
Mimarlıkla Yeniden Buluşma Hikâyesi
Murtaza Er

KENT VE KÜLTÜR
FESTİVALİN KEŞİF ROTALARI

57
Talas'ın Sessiz Tanıkları: Tablakaya, Han ve
Harman Mahallelerinde Bir Yürüyüş
Aybüke Karaaslan Kesimoğlu

74
Tol Mimarlık Dergisi'ne
Yazı Gönderim Koşulları

76
Tol Mimarlık Dergisi
Eski Sayıları

BÜYÜTEÇ
YENİDEN ANLATILAN HİKAYELER

50
Edirne'nin Kurtuluş Hikâyesi ve Selimiye
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Sezgin

ÖĞRENCİ'DEN
III. KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALİ

64
Öğrenci Gözünden Festival: III. Kayseri
Mimarlık Festivali
İrem Şevval Daşdemir

TOL'DAN

Merhaba;

Dünya Mimarlık Günü, her yıl Ekim ayının ilk pazartesi günü, Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) öncülüğünde tüm dünyada ve ülkemizde çeşitli etkinliklerle kutlanmaktadır. Biz de **Mimarlar Odası Kayseri Şubesi** olarak, uzun yıllardır bu özel günü bir dizi etkinlikle kutlamaktaydık. Ancak zamanla bu etkinliklerin kamuoyuna yeterince açılmadığı, etkisinin sınırlı kaldığı ve gelişim gösteremediği gözlemlendi. Bu nedenle, daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yaklaşım benimseyerek 2022 yılı Ekim ayından itibaren, her yıl belirli bir tema çerçevesinde hayata geçirdiğimiz **"Kayseri Mimarlık Festivali"** serisini başlattık. Festival ile amacımız; mimarlığı toplumla buluşturmak, mimarlık kültürünü yaygınlaştırmak ve farklı disiplinlerle iş birliği içinde daha etkili, katılımcı bir platform oluşturmaktır. Festival serisinin üçüncüsünde ise, festivali daha kalıcı ve belgelenebilir hale getirmek amacıyla **Festival Özel Sayısı** hazırlayarak tüm bu etkinlikleri TOL dergisinde sizlerle buluşturduk. Bu özel sayı ile hem festivale dair içerikleri daha geniş kitlelere ulaştırmayı hem de mimarlık kültürüne katkı sunan bir arşiv oluşturmaya hedefliyoruz.

Bu doğrultuda, III. Kayseri Mimarlık Festivali'ni daha yakından incelemek için özel sayının **"Dosya"** bölümünde, festival temamız olan **"Yeniden Anlatılan Hikayeler"** ele alındı. Festivalin küratörlüğünü üstlenen Sevince Bayrak, bu tema çerçevesinde kapsamlı bir değerlendirme kaleme aldı. Bu tema kapsamında festivale davet edilen mimarların anlattığı projeler ve sunumları ile Büyüteç bölümü oluşturuldu. Bu bölümde yer alan ilk yazı ise **Melis Varkal'ın** kaleme aldığı **"İzmir'in Kentsel Belleğinde Bir Dönüşüm Hikayesi: İZQ Yeniden İşlevlendirme Projesi"** oldu. Ardından, **Ahmet Mucip Ürger "Sınır, Mekan, Hafıza"** başlıklı yazısında, mimari yaklaşımının festivalin ana temasıyla nasıl örtüştüğünü kendi projeleri üzerinden anlattı. Festivalimize Güney Kore'den katılım sağlayan **Kim Seunghoy** ise **"Constellation -The Order of Fragment"** konu başlıklı yazısı ile mimari öğeler arasındaki düzeni ve bu düzenin anlatı biçimleriyle kurduğu ilişkiyi irdelemiştir. Festival temasının kültür varlıklarının korunması boyutuna odaklanan yazıda ise TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanı **Doç. Dr. Zeynep Eres, "20. Yılında Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi: Arkeolojik ve Kırsal Kültür Varlıklarını Birlikte Koruma Çabası"** başlığıyla, koruma süreçlerinin çok katmanlı yapısını ve bu bağlamda yeniden anlatılan hikâyelerin önemini ele aldı. Büyüteç bölümünün son yazısı ise **Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Sezgin** tarafından kaleme alınan **"Edirne'nin Kurtuluş Hikâyesi ve Selimiye"** başlığıyla, Selimiye Camii'nin tarihi ve mimari değerini, şehrin kurtuluşu ile olan ilişkisini anlatan bir derinlemesine inceleme sunmuştur.

Zafer Tarık TANER
Editör

Sanat bölümünde ise, festival temasıyla uyumlu olarak, Heykeltıraş **Neşe Koçak'ın** kaleme aldığı **"Sanatta Hikâyesi Olan Malzeme Kullanımı"** başlıklı yazısında, malzemenin sanatla bulunduğu noktada taşıdığı hikâye ve anlamı ele alındı.

Kent Kültürü bölümünde ise, festival kapsamında katılımcılarla birlikte gezdiğimiz Keşif Rotaları çerçevesinde, **Aybüke Karaaslan Kesimoğlu'nun** kaleme aldığı **"Talas'ın Sessiz Tanıkları: Tabakaya, Han ve Harman Mahallelerinde Bir Yürüyüş"** başlıklı yazısı ile Talas'ın kültürel ve tarihi dokusunun izleri ortaya konuldu.

Oda'dan köşemizde ise şube başkanımız **Murtaza Er**, 2022'den bu yana düzenlediğimiz festivalleri ele alarak bu etkinliklerin Kayseri'deki mimarlık kültürüne nasıl katkı sağladığını vurgulamıştır.

Okul'dan köşemizde ise mimarlık öğrencilerimizden İrem Şevval Daşdemir **"Öğrenci Gözünden Festival"** yazısı ile bize festival deneyimlerini bizlere anlatmıştır.

Serbest Kürsü bölümünde ise şubemiz üyesi Akgül Zor, **"Kayseri Mimarlık Festivallerinin Mekânları"** başlıklı yazısında festivallerin mekânlarla olan ilişkisini ve bu ilişkilerin nasıl yeni anlamlar yarattığını ele almıştır.

Gelecek sayımızda beraber olmak dileğiyle...

BAŞKAN'DAN

Birlikte Düşünmenin Gücü...

Mimarlık, tek bir bireyin ya da bir grup insanın tek taraflı bir eylemi değil, çok sayıda paydaşın, farklı disiplinlerin ve toplulukların birlikte yürüttüğü bir süreçtir. Kentlerin şekillenmesinde, yalnızca mimarın değil, aynı zamanda kent plancısının, sosyoloğun, ekonomistin ve hatta kent sakinlerinin katılımı gereklidir. Kolektif bir tasarım süreci, daha adil, daha verimli ve daha sürdürülebilir mekanlar yaratmanın önünü açar. Bu süreç, toplumun ihtiyaçlarını daha derinlemesine anlamamıza ve bu ihtiyaçlara uygun çözümler geliştirmemize olanak tanır.

Bu bağlamda, mimarlık ve kentleşme, sadece kent tasarımcılarının, uzmanların konuşacağı bir alan olmamalıdır. Her birey, yaşadığı çevreyle, mekânla ve tasarımla etkileşim halindedir. Mimarlık, her şeyden önce insana hizmet eder; bu yüzden de merkezinde insan vardır. Rem Koolhaas'ın "Mimarlık, sadece bir bina yapma meselesi değildir; mekân, insanlar arasındaki ilişkileri şekillendirir." sözü mimarlığın insanın sadece fiziksel anlamda korunmasını sağlayacak mekanlar üretmek olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Şubemiz, kentlinin mimarlıkla daha derin bir bağ kurabilmesi için önemli bir adım atmaktadır. Bu adım, son yıllarda düzenlediğimiz Kayseri Mimarlık Festivalleri ile şekillenmektedir. Kentin farklı noktalarındaki kamusal alanlarda gerçekleştirdiğimiz etkinliklerle, halkı mimarlıkla daha yakın bir ilişkiye davet edip ve kentle olan bağlarını yeniden sorgulamaya çalışıyoruz. Festivalle, mimarları ve diğer tasarım disiplinlerini bir araya getirerek hem yerel hem de ulusal perspektiflerde güncel mimarlık pratiklerini tartışmaya açmayı amaçlıyoruz.

Tol'un bu sayısı "birlikte düşünme"nin gücüne inanarak düzenlemeye başladığımız Kayseri Mimarlık Festivalini içeriyor. Keyifle okumanız dileğiyle...

Murtaza ER
Başkan

Y. Mimar Zafer Tarık **TANER**

Editör

zafertariktaner@gmail.com

YAYIN KOMİSYONU'NDAN...

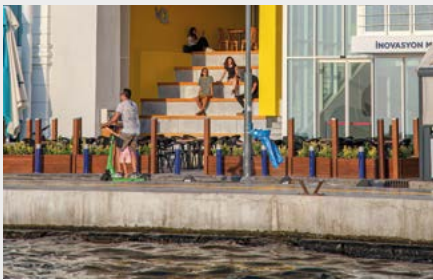
TOL Mimarlık dergisinin 16. sayısında, III. Kayseri Mimarlık Festivali'nin teması olan "Yeniden Anlatılan Hikayeler" ele alınarak bir "Festival Özel Sayısı" oluşturuldu.

Dosya yazısında, festivalin küratörlüğünü üstlenen **Sevince Bayrak**, bu tema çerçevesinde kapsamlı bir değerlendirme kaleme aldı. Festivalin oluşum süreci, temanın seçimi, festival mekânının seçimi ve bu temanın etkinliklere nasıl yansıdığına dair detayların yer aldığı yazı, festivalin arka planını ve düşünsel altyapısını okuyucuya aktarmayı amaçlamaktadır (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1. III. Kayseri Mimarlık Festival Mekanı

III. Kayseri Mimarlık Festivali'ni daha yakından incelemek için özel sayının "**Büyüteç**" bölümünde, festivale davet edilen mimarların anlattığı projeler ve sunumlar incelendi. Bu bölümde yer alan ilk yazı ise **Melis Varkal**'ın kaleme aldığı "**İzmir'in Kentsel Belleğinde Bir Dönüşüm Hikâyesi: İZQ Yeniden İşlevlendirme Projesi**" oldu (Fotoğraf 2). Ardından, **Ahmet Mucip Ürger** "**Sınır, Mekân, Hafıza**" başlıklı yazısında, mimari yaklaşımının festivalin ana temasıyla nasıl örtüştüğünü kendi projeleri üzerinden anlattı (Fotoğraf 3). Festivalimize Güney Kore'den katılım sağlayan **Kim Seunghoy** ise "**Constellation -The Order of Fragment**" konu başlıklı yazısı ile mimari öğeler arasındaki düzeni ve bu düzenin anlatı biçimleriyle kurduğu ilişkiyi irdlemiştir (Fotoğraf 4). Festival temasının kültür varlıklarının korunması boyutuna odaklanan yazıda ise TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanı **Doç. Dr. Zeynep Eres**, "**20. Yılında Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi: Arkeolojik ve Kırsal Kültür Varlıklarını Birlikte Koruma Çabası**" başlığıyla, koruma süreçlerinin çok katmanlı yapısını ve bu bağlamda yeniden anlatılan hikâyelerin önemini ele aldı. Büyüteç bölümünün son yazısı ise **Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Sezgin** tarafından kaleme alınan "**Edirne'nin Kurtuluş Hikâyesi ve Selimiye**" başlığıyla, Selimiye Camii'nin tarihi ve mimari değerini, şehrin kurtuluşu ile olan ilişkisini anlatan bir derinlemesine inceleme sunmuştur.

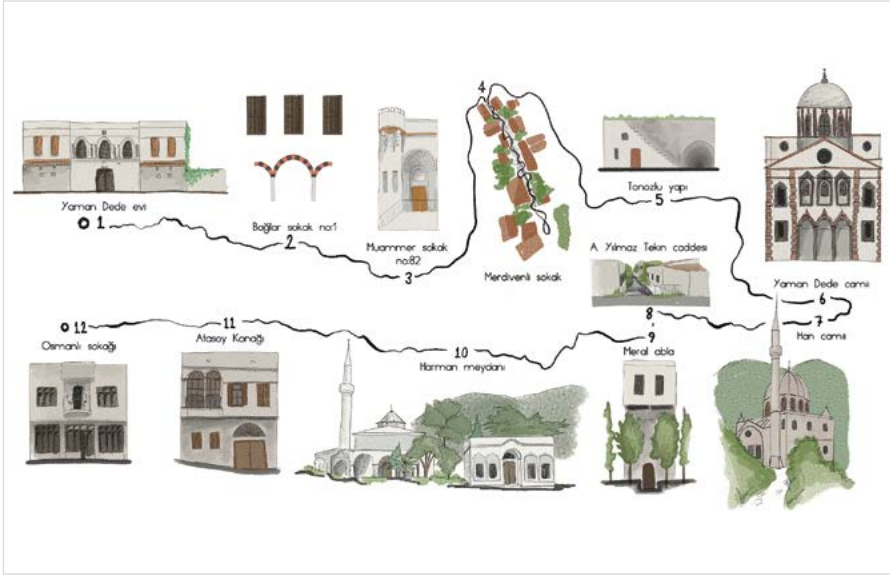
Fotoğraf 2. İZQ İnovasyon Merkezi Projesi

Fotoğraf 3. Kocaeli Eski Arıtma Tesisi'nin Belediye Meclis Binasına Dönüşüm Projesi

Fotoğraf 4. Ewha Kız Yabancı Dil Lisesi Projesi

Fotoğraf 5. Tabakaya, Han ve Harman Mahalleri Keşif Rotası

Sanat bölümünde ise, festival temasıyla uyumlu olarak, **Heykeltıraş Neşe Koçak'ın** kaleme aldığı **"Sanatta Hikâyesi Olan Malzeme Kullanımı"** başlıklı yazısında, malzemenin sanatla buluştuğu noktada taşıdığı hikâye ve anlamı ele alındı.

Kent Kültürü bölümünde ise, festival kapsamında katılımcılarla birlikte gerçekleştirildiğimiz Keşif Rotaları çerçevesinde, **Aybüke Karaaslan Kesimoğlu** tarafından kaleme alınan **"Talas'ın Sessiz Tanıkları: Tabakaya, Han ve Harman Mahallelerinde Bir Yürüyüş"** başlıklı yazı yer aldı. Yazıda, Talas'ın kültürel ve tarihi dokusu; Tabakaya, Han ve Harman mahalleleri üzerinden okunarak bu üç mahallenin taşıdığı hafıza detaylı biçimde ele alındı. Yazar, yürüyüş rotası boyunca dikkatini çeken yapıları eskizleyerek, mimari anlatımın görsel bir dili olarak okuyucuyla da buluşturdu (Fotoğraf 5).

Oda'dan köşemizde ise, TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şube Başkanı **Murtaza Er**, kaleme aldığı yazısında 2022 yılından bu yana düzenlenen Kayseri Mimarlık Festivallerini değerlendirdi. Yazısında, festival serisinin ortaya çıkış sürecini, Dünya Mimarlık Günü kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerden Kayseri Mimarlık Festivali'ne geçişin gerekçelerini ve bu değişimin oda vizyonu açısından taşıdığı önemi ortaya koydu. Aynı zamanda bu festivallerin yalnızca meslektaşlarımıza değil, kente ve kentliye de dokunan yönlerini vurgulayarak, festival kapsamında düzenlenen atölyelerden panellere, keşif rotala-

rından sergilere kadar genişleyen program içeriğinin, Kayseri'de mimarlık kültürünün gelişmesine, mimarlığın kamusal hayatının artmasına ve genç mimarlar ile öğrencilerin mesleki motivasyonunun güçlenmesine katkı sunduğunu belirtmiştir.

Okul'dan köşemizde ise mimarlık öğrencilerimizden **İrem Şevval Daşdemir** **"Öğrenci Gözünden Festival"** yazısı ile bize festival deneyimlerini bizlere anlatmıştır.

Serbest Kürsü bölümünde şubemiz üyesi **Akgül Zor**, kaleme aldığı **"Kayseri Mimarlık Festivallerinin Mekânları"** başlıklı yazısın-

da, festivallerin gerçekleştiği mekânlarla kurduğu ilişkiyi ele aldı. İlk festivalin yapıldığı Erciyes Kültür Merkezi, ikinci festivalin ev sahibi Gevher Nesibe Darüşşifası (Fotoğraf 2) ve üçüncüsünün gerçekleştiği Sümerbank Bez Fabrikası Bakım ve Onarım Atölyesinin festival düzenine uygun olacak şekilde küratörler tarafından gerçekleştirilen tasarım sürecinden başlayarak festival temasına mekânın nasıl katkı sunduğunu ve mimarlıkla kurduğu ilişki üzerinde durmuştur.

Fotoğraf 6. II. Kayseri Mimarlık Festivali'nin gerçekleştiği Gevher Nesibe Darüşşifası Projesi

Fotoğraf 7. III. Kayseri Mimarlık Festivali'nin gerçekleştiği Sümerbank Bez Fabrikası Bakım ve Onarım Atölyesi

DOSYA

III. Kayseri Mimarlık Festivali

Dr. Öğr. Üyesi Sevinçe Bayrak

Mimarlık Bölümü

MEF Üniversitesi

goktass@mef.edu.tr

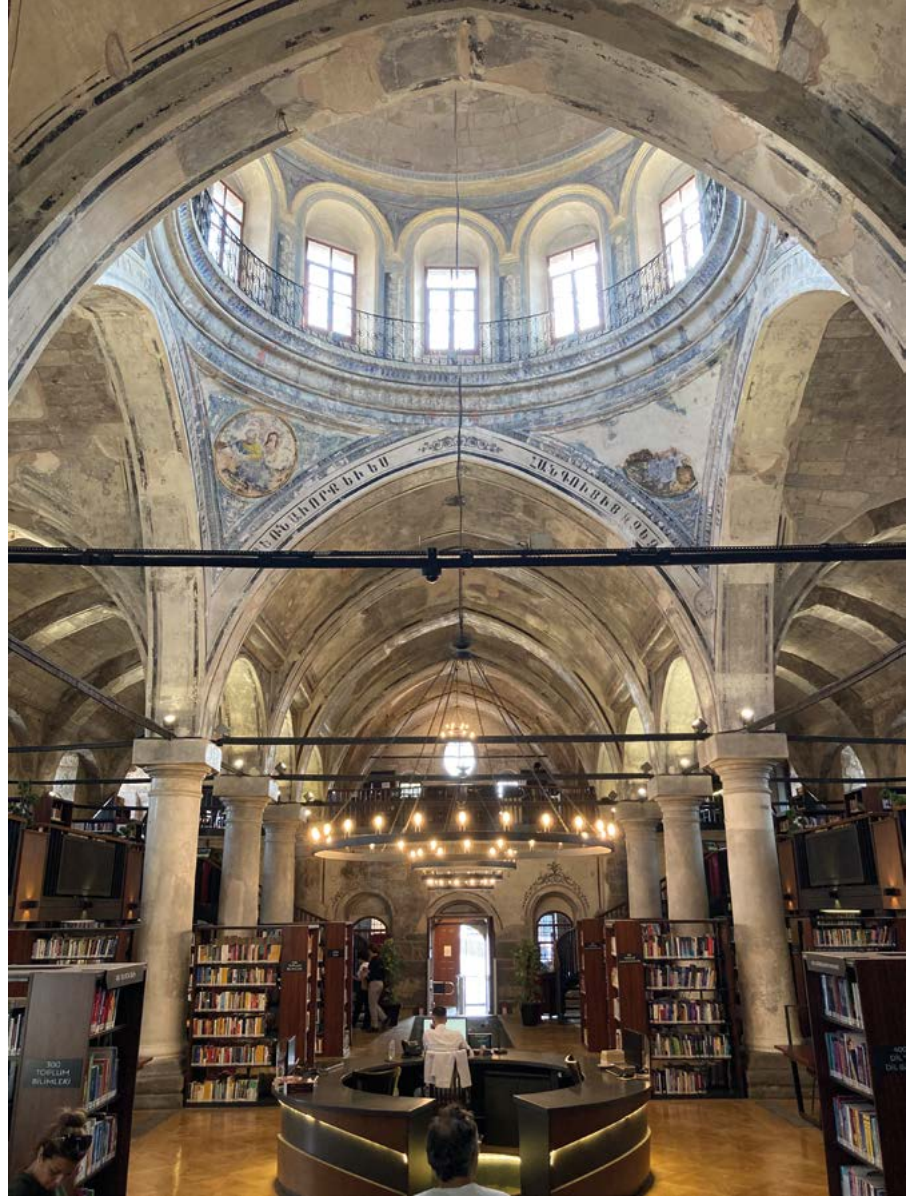
III. KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALİ YENİDEN ANLATILAN HİKÂYELELER

2023 yılının Ekim ayında ılık bir sonbahar akşamüzeri, Gevher Nesibe Medresesi'ndeki Kayseri Mimarlık Festivali'ne konuşmacı olarak katıldım. Festivalin o yılki küratörü Kerem Piker, gelmeden önce bana bir fotoğraf göndermişti. Etkinliğin ilk günü, medresenin önündeki parka kurulan dev ekranda Palanga Çiftliği için çekilen belgeseli gösteriyorlardı, birileri parkta toplanmış bizim kümes projemizi anlattığımız kısmı dinliyorlardı. Kutluğ Ataman ve ekibinin yürüttüğü Palanga Sanat ve Mimari Çiftliği gibi, bu ülkede yapılmış en sıradışı projelerden birini kentin göbeğindeki bir parkın ortasında göstermek, mimarlığı sadece mimarların kendi arasında konuştuğu anlaşılabilir bir dil olmaktan çıkarabilmek için iyi bir başlangıç, diye düşündüm fotoğrafı gördüğümde. Festival alanına gelip, parktaki ekranın önünde birikmiş izleyenleri kendi gözümle de görünce mimarlık festivallerinin istenirse ne kadar işe yarayabileceğini düşündüm. O gün, sunumumu yapıp sahneden indiğimde, gelecek sene benim küratör olmamı düşündüklerini söyledi Kerem. O esnada halen devam eden Venedik Mimarlık Bienali Türkiye Pavyonu küratörlüğü görevimiz için her sene yapılan açık çağrıya başvurup finalist olarak farklı jüriye sunumlar yaptığımızdan ve ancak dördüncü seferde seçilebildiğimizden, bu seferki küratörlük seçiminin bu kadar hızlı gelişmesine şaşkınlıkla, böyle bir sorumluluğun altına tekrar girmek istememek arasında karışık duygularla geçen dakikalardan sonra kendimi sahnede Mimarlar Odası Başkanı Murtaza Er tarafından takdim edilirken buldum.

Kayseri’den döndükten birkaç gün sonra, bu kez başka bir mimarlık etkinliği için Güney Kore’nin Suseong şehrine gittim. Bir sonraki yıl ilk kez düzenlenecek olan Uluslararası Suseong Bienali’nin lansmanı için bir sergi ve ön etkinlik düzenlenmişti, ve bienal kapsamında biz de bir proje yapacaktık. Bu iki seyahatten bir yıl sonra, 2024 yılının Ekim ayında bu sefer festivalin küratörü olarak Kayseri’ye geldikten birkaç gün sonra yine Suseong’a, bu kez oradaki etkinliğin ve projemizin açılışı için gittim. İki sene üst üste Ekim ayında dünyanın iki ayrı ucundaki mimarlık etkinliklerini tecrübe etmemi sağlayan bu garip tesadüf, Kayseri Mimarlık Festivali’nin de uluslararası bir etkinliğe doğru evrilmesi fikrinin önünü açtı. Kayseri ve Suseong’daki iki etkinliğin, konuşulan dillerin farkı ve elbette Güney Kore’deki bütçesi ve kapsamının büyüklüğü dışında çok fazla ortak noktası vardı. Bu ortak noktaların en önemlisi, merkezde olmayan ama büyüme kapasitesi olan Kayseri ve Suseong gibi şehirlerde yerel yönetimler için mimarlığın –sadece inşaatın değil– bir yol haritası olarak görülebiliyordu. Suseong Belediye Başkanı’nın kenti mimarlıkla canlandırma konusunda mimarlardan büyük bir beklentisi vardı, öyle ki bizim de içinde olduğumuz dört mimarlık ofisinin park ve bahçelere yapacağı küçük ölçekli ama kalıcı yerleştirmeler ile, kamusal alanların daha çok kullanılacağını ümit ediyordu. Mimarlığın kentleri daha yaşanılabilir yerlere dönüştürebileceğine dair olan inancı Kayseri’de de görmüştük. Festivalin açılışında Kayseri Valisi’nin sahnedeki konuşmasında doğrudan festivalin teması olan Yeniden Anlatılan Hikâyeler’e gönderme yapması, ve bununla kalmayıp geçmişte yıkmayı düşündükleri bir Osmanlı dönemi yapısını tesadüfen bir mimarın etkisiyle dönüştürerek kullandıklarında yaşadığı heyecanı paylaşması, mimarlığın herkesin anladığı ve beraber konuştuğu bir dil olabileceği konusunda hepimize ümit vermişti.

Kayseri Mimarlık Festivali’nin kapsamını ve içeriğini belirlemek için 2024 yazının başında Mimarlar Odası Kayseri Şubesi ekibi ile beraber kenti ve yakın çevresini gezdik. Kent, neredeyse birkaç yüzyılda bir, hikâyelerin yeniden anlatılması, ya da anlatılmak zorunda kaldığı dönemlerden geçtiği için, zaten uzun zamandır üzerine çalıştığımız yeniden kullanım ile ilişkili bir temanın Kayseri için de anlamlı olacağına hepimiz ikna olduk. Ancak konunun yapıların sadece yeniden kullanılması değil, tarih boyunca kentlerin geçirdikleri olaylara tanıklık etmesi, türlü türlü anlatıya sahne olabilmelerini içermesi gerektiğine bu geziden sonra karar verdik.

Festivalin temasını düşünürken, bir önceki festivalin teması olan Yeni Hayat’la ilişkili olmasını da önemsemiştim. Bu tür etkinliklerin, her seferinde sıfırdan yapılmak yerine taş üstüne taş koyarak olgunlaştırılması gerektiğini düşündüğümünden, ve bir önceki temayı da anlamlı ve kendi yaklaşımla ilişkili bulduğumdan Yeniden Anlatılan Hikâyeler’i önerdim.

Kayseri ve çevresine yaptığımız gezilerde müzeye çevrilmiş yer altı yapılarından, kurs merkezine çevrilmiş şapellere, çok çeşitli yeniden işlevlendirilmiş yapı ve bir o kadar da atıl halde duran farklı dönemlere ait anıt eser gördük. Yapılan dönüşüm projelerinden benim için en etkileyici olanı, merkezde bugün çok yoğun bir taleple kütüphane olarak kullanılan Surp Asdvadzadin Kilisesi'ydi. Mimarlar Odası ekibinde Kayseri'de büyümüş arkadaşlarla konuşurken, bugün gençlerin doldurduğu bu yapının restore edilmeden önce bile yoğun olarak kullanıldığını, hatta bazılarını

orada Aikido kursuna gittiğini anlattılar. Bunun üzerine odanın arşivinde bulunan kilisenin eski kullanımına ait fotoğraflara bakmak istedim. Restorasyondan önce de yoğun olarak kullanıldığı belli olan fotoğraflarda, iç mekandaki freskler ve ikonalar çığ renkte yeşil bir boya ile kaplanmış, dümdüz sıvalı duvarlardaki sadece "Disiplin, kültürden üstündür." yazan bir tabela ve belediye flamaları asılıydı. Fotoğraflarda sadece apsis duvarının önüne dizilmiş dövüş sanatları öğrenen çocuklar değil, İngilizce kursuna gelmiş yetişkinler, nefesli çalgı dersi alan gençler,

ya da okul çıkışı geldikleri üzerlerinde-ki formalardan belli, yüzlerinde bıkkın ifadelerle vakit geçiren ergenler de vardı. Üzerine yüklediğimiz, tarihi, politik ve dini referanslar olmadığında - her ne kadar bu referanslar böyle ihtişamlı yapıların varoluşu nedeniyle de- mekanların sadece müşfik bir ev sahibesi olabilme gücü vardı ve bu fotoğraflar bunu gösteriyordu. Hikayelerin kimi zaman zorunlu olarak kimi zaman isteyerek yeniden anlatılmak zorunda kaldığı Kayseri gibi coğrafyalarda, olan bitenin değişmez tanığı bu mekanlardı.

Uzunca bir süredir üzerine çalıştığımız yeniden kullanım konusunu, Kayseri Mimarlık Festivali'nde Yeniden Anlatılan Hikâyeler teması ile ele almış olmak kendi yaptıklarımızı da tekrar sorgulamamı sağladı.

Gezilerden sonra konuşmacı listesi üzerine çalışmaya başladık. Mimarlar Odası Kayseri Şubesi ekibinin davet etmek istedikleri isimler vardı, benim de temaya uygun olarak mutlaka anlatılması gerektiğini düşündüğüm projeler, araştırmalar ve yaklaşımlar. Ortaklaşa bir konuşmacı listesi oluşturduk. Festivalin uluslararası konuşmacıları için sekiz isimden oluşan bir liste hazırlayıp Mimarlar Odası ekibine sundum. Listeden üç isim seçtiler. İlki Seul Ulusal Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nin geçmiş dekanlarından, aynı zamanda Seul'un Kent Mimarı görevini üstlenmiş, kentin önde gelen ofislerinden birinin yürütücüsü olan Kim Seunghoy'du. Seunghoy ile Güney Kore'ye yaptığımız ziyaretlerden birinde tanıştığımızı, ve İstanbul'a ve Mimar Sinan'a hayran olduğunu öğrenmiştik. Festivale davet ettiğimde Sinan'ın şehrine gelmek için çok heyecanlandığını söyleyip hemen kabul etti. Sunumu bize çok uzak, ama bir o kadar da tanıdık dertleri olan bir coğrafyada yapılan işleri ve Seul kenti için önerdikleri, ancak belediye başkanı değişince rafa kaldırılan vizyon planını içeriyordu. Son otuz yılda kalkınma ve hızın temel tasarım prensibi olduğu Seul için, bakım temalı bir vizyon planı ile,

çocukların gençlerin ve yaşlıların daha iyi yaşayabileceği ağırlı kentin tamamına yaymayı öneriyorlardı.

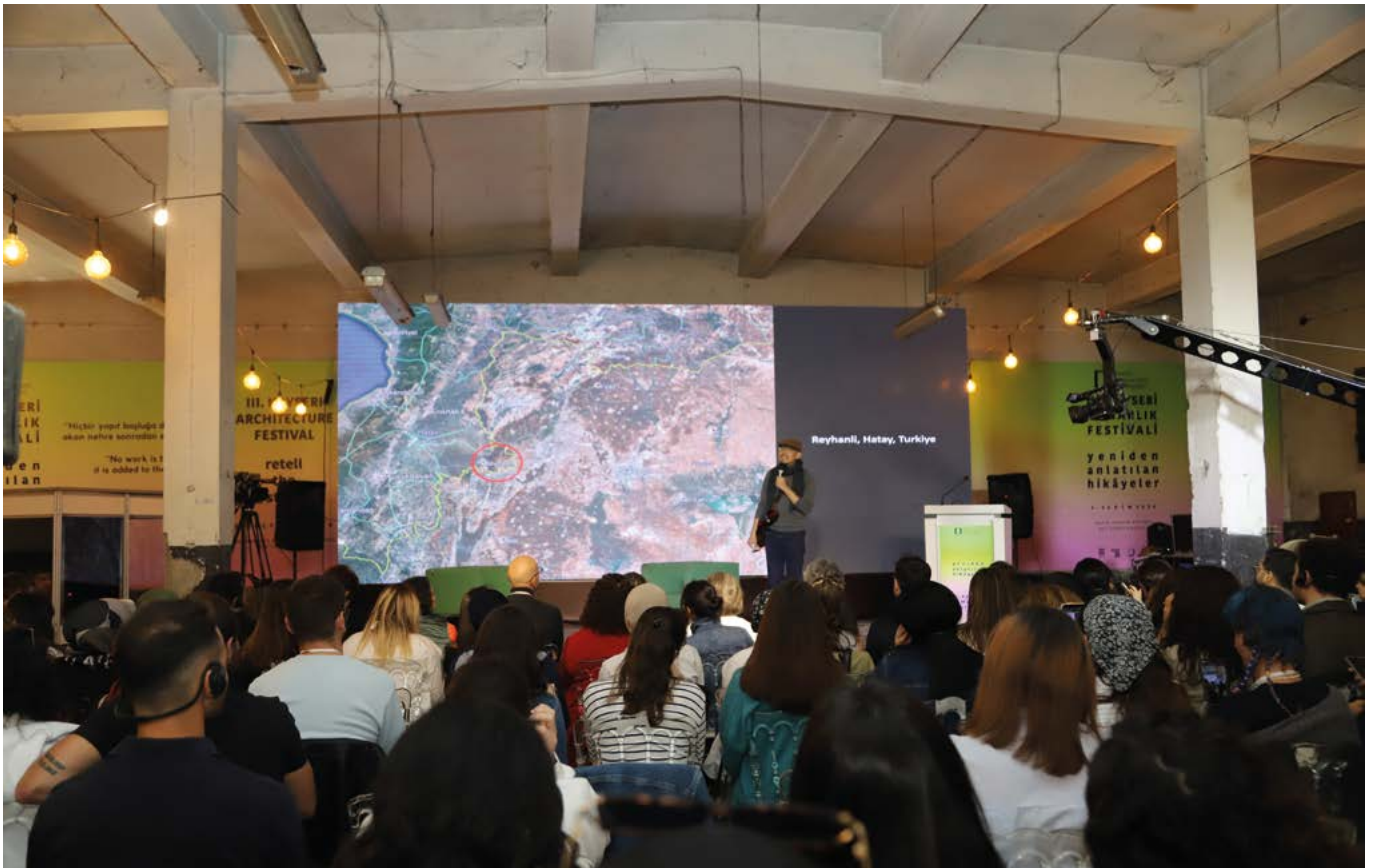
Oda ekibinin seçtiği bir diğer isim de Archdaily sitesinin editörlerinden biri olan Christele Harrouk'tu. Christele'i davet ettikten birkaç gün sonra Archdaily'nin baş editörlüğü görevine getirildi, ve programı daha da yoğunlaştı. Buna rağmen, Christele de Seunghoy gibi Kayseri Mimarlık Festivali'ne katılmaya çok istedi. Ancak ne yazık ki, tam etkinlik başlamadan üç gün önce İsrail'in Lübnan'a saldırıları başladığı için Türkiye-Lübnan uçuşları iptal olunca festivale fiziksel olarak katılamadı. Oda ekibinin yoğun çabaları sayesinde simultane çeviri ile yapılan bir zoom konferansı ile festivale katıldı ve içerik olarak özellikle yeni mezunları ve öğrencileri heveslendiren bir konuşma yaptı. Dünya mimarlık sahnesi çok merkezli, kolektif ve mücadeleci mimarlıklarla yeniden tanımlanıyor, mimarlık artık sadece bolluğun olduğu yerlerde değil imkanların kısıtlı olduğu ortamlarda da bir işe yarıyor ve dahası dünyanın en çok okunan tasarım portalinde kendine yer buluyordu.

Uluslararası konuşmacılarımızın sonuncusu Tayvanlı ama Reyhanlı'da yaşayan Chen Yu Chiu idi. Chen Yu'nun hikayesini anlattığı Tayvan- Reyhanlı Dünya Vatandaşları Merkezi projesi, sadece mimari kurgusuyla, yeniden kullandığı malzemelerle değil, ekonomik ve sosyal arka planı ile etkileyiciydi. Sunumu mimarlığın sadece tasarımıyla ilgili olmadığını, tüm süreç boyunca kaynak geliştirmeden, mülteci-yerli ilişkisine, yerel yönetimleri ikna etmekten merkezin programlarını oluşturmaya her konuda mimarların nasıl rol oynadıklarını gösteriyordu.

Konuşmacıların sadece sektörde mimarlık yapan isimler olmaması, akademisyenler, yerel yönetimler, araştırmacılar ve editörleri de içeren geniş bir liste oluşturmalarını önemsemiştik. Melis Cankara'nın Türkiye-Yunanistan nüfus mübadelesi nedeniyle el değiştiren yapıları anlattığı İki Yakanın Yeniden Anlatılan Hikayesi başlıklı çalışması ve Ahmet Sezgin'in Selimiye Yeniden Anlatılan Hikayeleri başlıklı

sunumu festival temasının dolaylı olarak da olsa Kayseri'nin engebeli tarihiyle ilişkilenen sunumlarıydı, ve benim için olmazsa olmazlardı. İBB Miras ekibinden Merve Gedik, bir yerel yönetimin temel mimari stratejisinin yeniden kullanım olmasını ve arka planını İBB Miras projeleri üzerinden aktardı. Sunumda detaylı değinmese de sözünü ettiği İBB Kütüphane projelerinin müelliflerinden Mucip Ürger'in hemen akabinde yaptığı sunumda bu kütüphane projelerinden birini detaylı anlatması ile iki hikaye birbirini tamamlamış oldu. Melis Varkal, Mucip Ürger, Nevzat Sayın, Hayriye Sözen, Elif Çelik ve Cem Sorguç yeniden kullanıma odaklanan kentsel ve mimari projelerini ve süreçlerini detaylı anlattılar. Sunumların ortak özelliği, sadece bir ya da iki projeye odaklanmaları ve bu projeleri en ince ayrıntısına kadar anlatmalarıydı. Özellikle konuşmacılardan sunumlarını böyle kurgulamalarını istemiştik, ve tüm konuşmacılara bu sınırın içinde kalarak ve açık yüreklilikle proje süreçlerini paylaştıkları için müteşekkirim. Mimarlık festivallerini sonuç ürünün reklamının yapıldığı ortamlar olmaktan çok, sürecin, iniş çıkışların, sonrasının tartışıldığı mecalara dönüştürmek için bu katkıları çok önemliydi. Mimarlar Odası Başkanı Zeynep Eres, Öner Demircan, Kadir Uyanık'ın sunumları festival temasına değinen kendi pratiklerinden örnekleri içeriyordu. Kadir Uyanık'ın festivalde sunduğu Kayseri İç Kalesi'nin dönüşümü projesi,

2008'de açılan mimari proje yarışmasında birinci seçilmişti. Festivalin küratörlüğünü yaparken toplantılarda Kayserili olduğumu söyleyerek prim yapmama rağmen, işin aslı evlendikten sonra taşınan nüfus kütüğüm Kayseri'deydi ve ben Kayseri'ye ilk kez bu yarışmanın yer görmesi için 2007 yılında gitmiştim. Gördüğüm kent merkezi sadece maddi olarak değil, tarihsel ve kültürel olarak zenginliği ve türlü türlü katmanları çok etkileyiciydi ama daha da ilginç olan kalenin konumu ve kullanış biçimiydi. O zamana kadar gördüğüm Ege, Akdeniz ya da Karadeniz'deki Roma dönemi kalelerinin aksine, şehrin tam ortasında, düzlük bir alanda, kan ter içinde bir tepeye tırmanmak zorunda kalmadan kendinizi içinde buluverdiğiniz kalenin içi tamamen ticari aktiviteyle doluydu. Yarışmada ödül ve mansiyon alan tüm projeler gibi bizim ikincilik ödülü alan projemiz de kalenin içini tamamen boşaltıp kültür sanat aktiviteleriyle yeniden doldurmayı öneriyordu. Bugün yeniden oraya bir proje yapıyor olsak, ticaretin günlük hayat kültürünün önemli bir parçası olduğu bu kentte, herhalde mevcut hikayeyi daha fazla dinlemeye çalışarak bir proje yapardık diye düşündüm, festivaldeki yürüyüş rotaları esnasında kaleden geçerken. Uzunca bir süredir üzerine çalıştığımız yeniden kullanım konusunu, Kayseri Mimarlık Festivali'nde Yeniden Anlatılan Hikâyeler teması ile ele almış olmak kendi yaptıklarımızı da tekrar sorgulamamı sağladı.

Sadece konuşmalar değil, atölyeler, yürüyüş rotaları, konserler ve etkinliklerle tüm şehre yayılan festivalin ana mekanı Abdullah Gül Üniversitesi Sümer Kampüsü'nde daha önce kullanılmamış olan Bakım ve Onarım Atölyeleri'yd. Festival boyunca benim küratör olarak aldığım en büyük eleştiri, endüstri mirası olan ve etkileyici bir mimarisi olan atölyelerde dinleyiciler için düşünlerde kullanılan bir sandalye modeli seçmiş olmamızı. Aslında tabii ki her mimar gibi, biz de kendimizi tutamayıp ofisteki ekibimizle beraber festival alanı için hem sergiyi hem de etkinlik alanını içeren bir tasarım yapmış, ahşap paletlerle oturma düzeni oluşturduğumuz bir proje hazırlamıştık ama sürenin kısıtlılığı ve daha da önemlisi protokolü ahşap paletle oturtamayacağımız gerçeği, benim de festivalin açılış günü gördüğüm düşün sandalyeleri ile devam etmemizi gerektirmişti. Konuşmacılardan dinleyicilere, organizasyon ekibinden sponsorlara herkesin elinden geleni yaptığı, bir daha bir araya gelmesi zor bir konuşmacı listesini arka arkaya dinleme şansını elde ettiğimiz bu etkinliğin şeffaf sandalyelerini de, bu da nazar olsun, deyip bağımıza bastık. Üç gün boyunca bahçesini dolduran öğrenciler, mimarlar ve kentlilerle festival gerçek bir şenlik havasında geçti.

Bu festivalin arkasında başta Mimarlar Odası Kayseri Şubesi ekibinin ve destekçilerinin olmak üzere kalabalık bir ekibin emeği var. Bu firmalar maddi katkıları ile sponsor başlığı adı altında anılmalarına rağmen, ben onlara destekçi demeyi tercih ediyorum. Sponsor sözcüğü, kökeni itibarı ile karşılığı beklenen bir söz ve garanti anlamına geliyor. Destek ise, adı üstünde, bir şeyin ayakta kalabilmesi, yaşamını sürdürebilmesi için karşılık beklemeden uzatılan bir el. Kayseri Mimarlık Festivali gibi kenti iyi mimarlığın tartışıldığı ve paylaşıldığı bir ortama dönüştürmeyi amaçlayan bir etkinliği destekleyen firmaların Türkiye mimarlık ortamına yaptıkları katkının görünenden çok daha etkili olduğunu düşünüyorum. Benim de bu gönüllü süreçte yer almak istememin temelinde, daha yaşanılabilir kentler ve daha iyi mimarlık için hepimizin elimizi taşın altına sokmamız gerektiğine olan inancım yatıyor. Kayseri'den çok daha fazla imkana sahip olan İstanbul'da bir mimarlık festivali yok. Yapılsa bile Kayseri Mimarlık Festivali kadar kentli ve öğrenci odaklı bir etkinlik olabilir mi, bilmiyorum. Dünyanın en büyük 250 müteahhit firması listesinde 40 şirketi bulunan bir ülkenin en büyük şehrinde bir mimarlık festivali yapılamamasının nedeni finansal kaynak eksikliği olmasa gerek. Yapı malzemesi firmalarının içinde az sayıda mimarlık kültürüne önem veren, öğrenci yarışmalarını, yüksek lisans ve sertifika programlarını, kendi pratiğimiz-

den de yola çıkarsak gönüllü araştırma projelerini ve bienal katılımlarını- destekliyor. Geri kalan firmalarsa malzemelerini projelerinde kullanarak satış arttıran mimarları pahalı gezilerle ağırlamak dışında elini taşın altına sokmuyor. Kısa vadede hızlı dönüş alınabilecek etkinlikler yerine, uzun vadede mimarlık kültürüne, çocukların, gençlerin, kentlilerin mimarlıkla olan ilişkisini güçlendirecek etkinliklere destek vermenin inşaat sektöründeki tüm firmalar için de elzem olduğuna inanıyorum. Çünkü mimarlık herkesin derdi. Bunu mesleğini gereğinden fazla önemseyen biri olarak değil, yakın zamanda ülkede yaşanan iki büyük felaketin doğrudan mimarlık ve inşaat sektörü ile ilgili olmasına dayanarak söylüyorum. Sadece mimarların değil, toplumun her kesiminin ortaklaşa talebi ile gerçekleştirilecek bir iyileşme süreci, sadece daha fazla kar etmeyi düşünen mevcut sistemden kurtulabilmemiz için bir çıkış noktası olabilir. Bunun için kat edilmesi gereken uzun bir yol var, Kayseri Mimarlık Festivali de mimarlığı herkesin derdi haline getirmeye çalışarak bu yolu açmaya çalışıyor. Bu sene, festivalin gelecek seneki küratörü olarak belirlediğimiz Melis Varkal ve ekibinin festivali daha da etkili bir noktaya taşıyacağından şüphem yok. Böyle kolektif bir çabanın içinde yer aldığım ve etkilerini belki seneler sonra görebileceğimiz bir işe katkımda olduğum için mutluyum.

Kayseri Mimarlık Festivali gibi kenti iyi mimarlığın tartışıldığı ve paylaşıldığı bir ortama dönüştürmeyi amaçlayan bir etkinliği destekleyen firmaların Türkiye mimarlık ortamına yaptıkları katkının görünenden çok daha etkili olduğunu düşünüyorum. Benim de bu gönüllü süreçte yer almak istememin temelinde, daha yaşanılabilir kentler ve daha iyi mimarlık için hepimizin elimizi taşın altına sokmamız gerektiğine olan inancım yatıyor.

Melis Varkal
Yüksek Mimar
info@vesaire.co

İZMİR'İN KENTSEL BELLEĞİNDE BİR DÖNÜŞÜM HİKAYESİ: İZQ YENİDEN İŞLEVLENDİRME PROJESİ

İzmir, Ege'nin kıyısında, batıya bakan konumu ve etkileyici gün batımlarıyla tanınan bir kent. Tarih boyunca kentin denizle kurduğu güçlü ilişki, kent yaşamını ve kamusal mekân anlayışını şekillendirmiştir. İnsanlar burada deniz kenarında vakit geçirir, sahil boyunca sosyalleşir ve çalışırlar. Ancak zaman içinde artan kentleşme ve sahil şeridini kaplayan büyük yapılar, kentin denizle olan fiziksel ve görsel bağını giderek zayıflatmıştır. Tam da bu noktada, İzQ Yenileme Projesi devreye giriyor: Bu proje, mevcut bir yapının salt fiziksel dönüşümünü değil, aynı zamanda kentsel belleğin canlandırılması ve kamusal mekân kavramının bu yer üzerinden yeniden ele alınması gibi hedefleri de tasarımın merkezine koyuyor.

Dönüşüm Öncesi: Deniz ve Kent ile Sınırlı Etkileşim

İzQ İnovasyon Merkezi binası, geçmişte İzmir Ticaret Odası (İZTO) binası olarak kullanılan ve 1980'lerde inşa edilmiş bir yapı. O dönemin tipik kamu binalarına özgü içe dönük tasarım anlayışıyla şekillenen bina, işlevi gereği denizle ve kentle kurduğu ilişkide oldukça mesafeliydi. Güneş kontrolünü sağlamak adına hem doğu, hem de batı cephelerine eklenmiş yatay güneş kırıcılar, yalnızca gölgelendirme işlevi görmekte kalmıyor, aynı zamanda yapının denize açılmasını da engelliyordu.

2020 senesinde yapının 'inovasyon merkezi' olarak yeniden işlevlendirilmesi adına mimari proje yarışması açıldı. Yarışma, kentin gelişen dinamikleri ve değişen mekânsal ihtiyaçları doğrultusunda yapının fonksiyonunu ve mimari karakterini yeniden ele almayı gerektirdi.

Yeni Hikâye: Kent, Deniz ve Kullanıcı

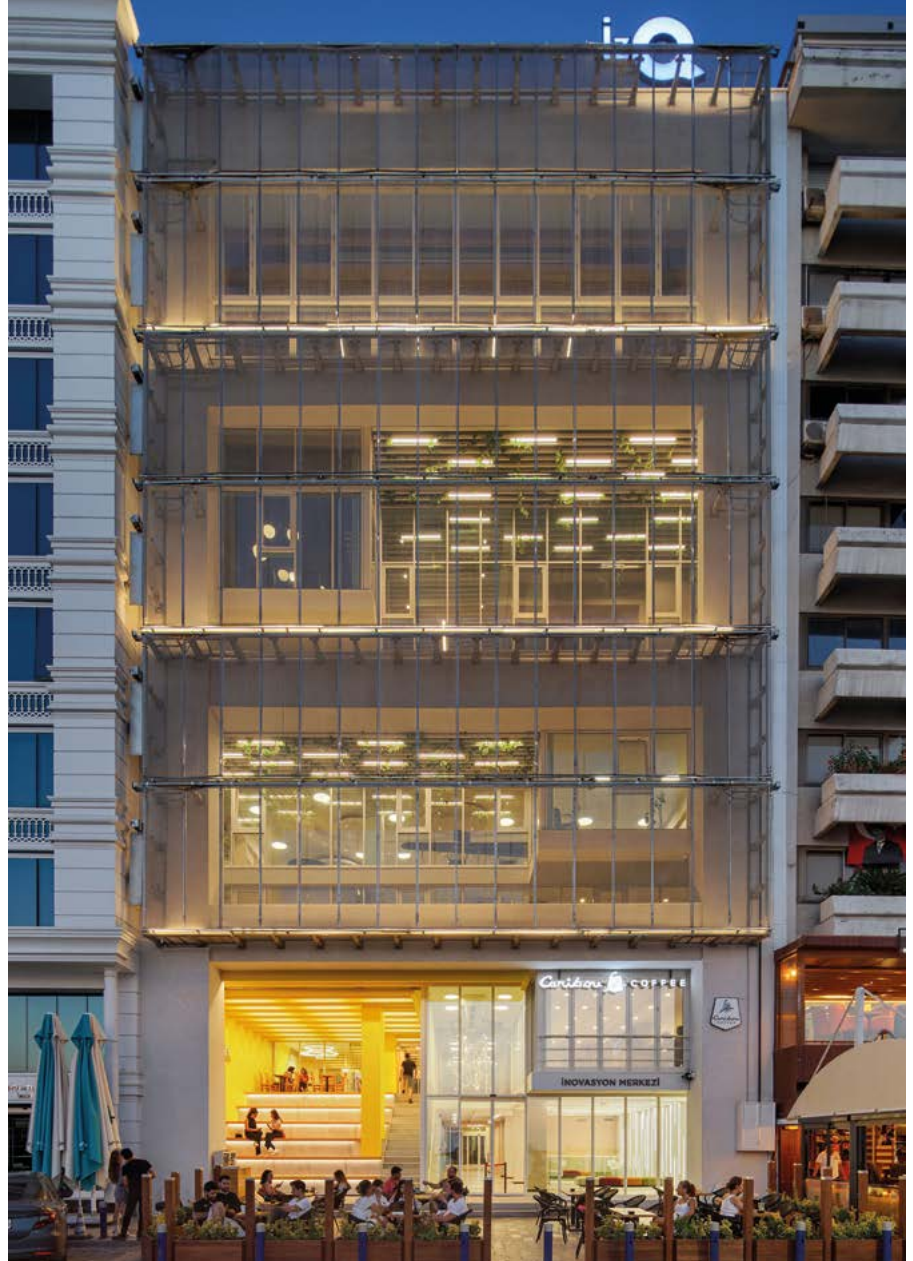
Bu dönüşüm sürecinde öncelikli hedeflerden biri, binayı yalnızca mevcut kullanıcılarına hizmet eden bir yapı olmaktan çıkarıp, kentin tüm sakinleri için erişilebilir ve etkileşimli bir kamusal mekâna dönüştürmektir. Bu doğrultuda üç ana aktör ön plana çıktı: yeni ofis kullanıcıları, kentliler ve deniz. Proje, bu üç aktör arasındaki etkileşimi artıran mekânsal çözümler üretmeye odaklandı.

Bu doğrultuda; geçirgenliği artırmak, kamusal kullanım alanlarını genişletmek ve yapı ile kent arasındaki etkileşimi güçlendirmek adına tasarım kararları alındı. Eski yapının kütsel kapallılığına karşın, şeffaflık ve açıklık esas alındı. Ön cephede eski güneş kırıcıların kaldırılmasıyla binanın kentle kurduğu iletişim yeniden tesis edildi. Bunun yanında, sadece kentsel zeminde değil, üst katlarda da kamusal kullanım alanları oluşturularak yapı, farklı katmanlarda erişilebilir bir mekânsal kurguyla yeniden biçimlendirildi.

Stratejik Müdahaleler: Yeni Bir Mekânsal Kurgunun İnşası

Projeye en büyük müdahale, yapısal sistemde ve yapının kütleğinde boşluklar açmak ve kapamak üzerinden yapıldı ve tüm bu müdahaleler ile birlikte yapı karbon-fiber, çelik ve betonarme takviyeler ile güçlendirildi. Yapının mevcut yapısal sisteminde yer yer betonarme döşemeler kaldırılarak yarı açık ve kamusal teraslar oluşturulurken, eski merdiven ve galeri boşluğu alanlarına çelik döşemeler eklenerek sosyal alanlar kurgulandı. Böylece, bina içinde hem çalışma alanlarını destekleyen hem de sosyalleşmeyi teşvik eden alternatif ortak alanlar yaratıldı. Deniz tarafında bir kamusal amfi alanının

Bu dönüşüm sürecinde öncelikli hedeflerden biri, binayı yalnızca mevcut kullanıcılarına hizmet eden bir yapı olmaktan çıkarıp, kentin tüm sakinleri için erişilebilir ve etkileşimli bir kamusal mekâna dönüştürmektir. Bu doğrultuda üç ana aktör ön plana çıktı: yeni ofis kullanıcıları, kentliler ve deniz. Proje, bu üç aktör arasındaki etkileşimi artıran mekânsal çözümler üretmeye odaklandı.

oluşturulması, kent içinde daha önce denenmemiş bir toplanma mekânını kente kazandırdı.

Binanın üst katlarında ise mikro-habitat olarak adlandırdığımız, farklı kullanıcı gruplarını bir araya getiren ortak çalışma alanları tasarlandı. Bu alanlar, serbest çalışma mekânları, toplantı odaları, beyin fırtınası alanları ve bireysel çalışmaya olanak tanıyan nişler ile destekleniyor. Bu alanlar aracılığıyla geleneksel ofis yapısının dışına çıkılarak, etkileşimi teşvik eden esnek bir mekânsal kurgu geliştirildi.

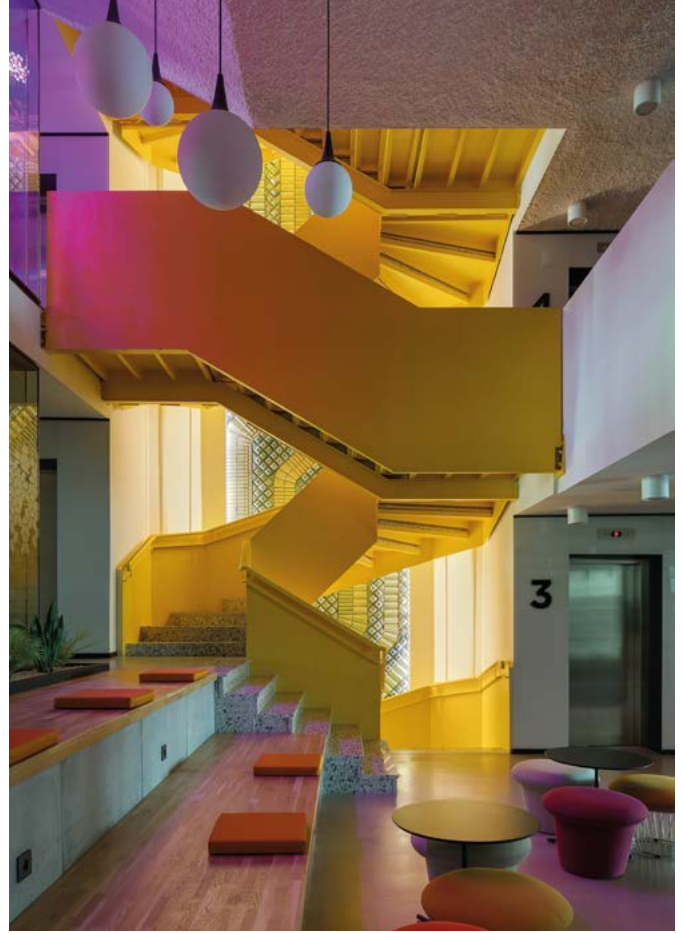
Kamusal Bir Yapı: Yeniden Tanımlanan Görsel ve Fiziksel Erişilebilirlik

Yapının en önemli dönüşüm noktalarından biri, kamusal erişilebilirliğin artırılması oldu. Deniz tarafındaki kamusal alanların yapıyla entegrasyonu denize yüzünü dönen yarı-açık bir amfi ile sağlanırken, iç mekânda da ortak alanlar üzerinden süreklilik oluşturuldu. Bu yarı açık amfi alanı, bir kafe ile de desteklenerek sahil boyunca sosyalleşme mekanlarına alternatif öneri geliştiren bir çözüm sunmaktadır.

Binanın en üst katında yer alan çok amaçlı salon ise etkinliklerin farklı ölçeklerde gerçekleştirilebilmesine olanak tanıyacak şekilde tasarlandı. Önceden kapalı bir toplantı alanı olan bu bölüm, artık açılabilir cepheleri ve doğal ışık alan hacmiyle kente bütünleşmiş bir kamusal alan niteliği ta-

Yapının, kentli tarafından hızla benimsenmesi, bizim açımızdan dönüşümün başarılı olduğunun bir göstergesi. Kamusal alanlar, yeni çalışma biçimleri ve sürdürülebilir mekânsal çözümlerle bu yapı, yalnızca ofis kullanıcılarının değil, tüm İzmirliğin yaşamına dokunan bir dönüşüm hikayesine dönüşüyor.

şıyor. Burada gerçekleştirilecek atölyeler, söyleşiler ve kültürel etkinliklerle, binanın sosyal programının sürekli olarak değişip gelişebileceği öngörüldü.

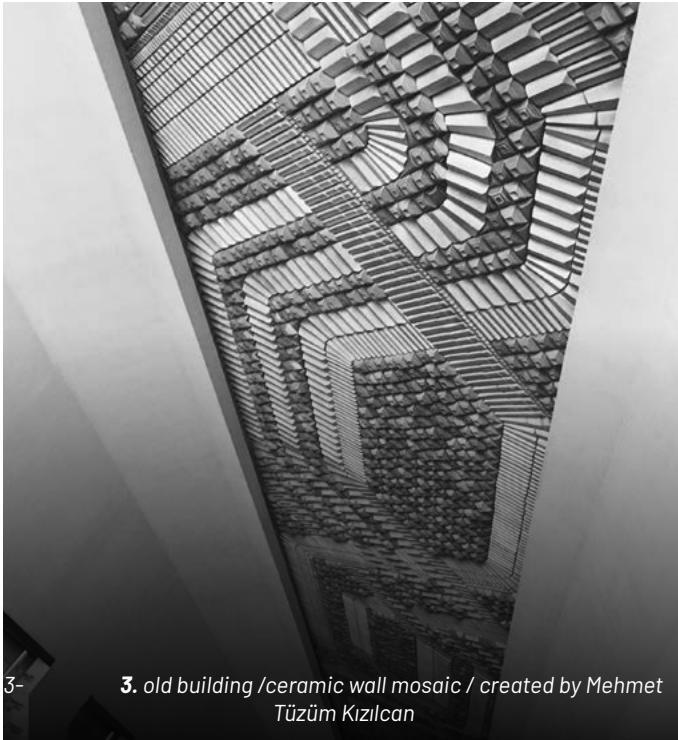
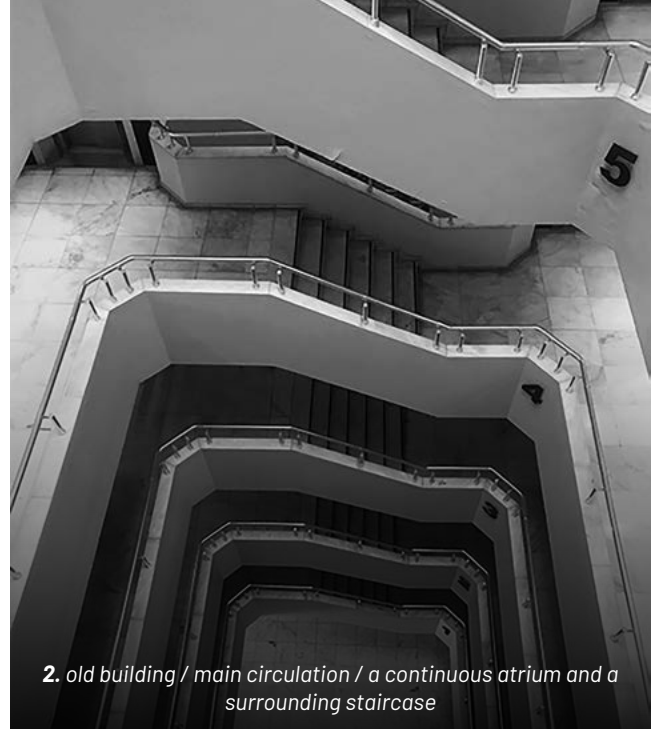
İzmir'in sıcak iklimi göz önüne alınarak, yapının güneş kontrolü ve doğal havalandırma olanakları yeniden ele alındı. Mevcut betonarme yapıya ikincil bir geçirgen cephe eklendi. Paslanmaz çelik örgü panellerden oluşan bu yeni katman, hem iç mekânların aşırı ısınmasını engelliyor hem de denizle görsel ilişkiyi kesmeden bir filtre görevi görüyor. Ayrıca, birincil cephe hattının geri çekilmesiyle de güneşin kontrollü bir şekilde içeri alındığı yarı-açık deniz terasları oluşturuldu.

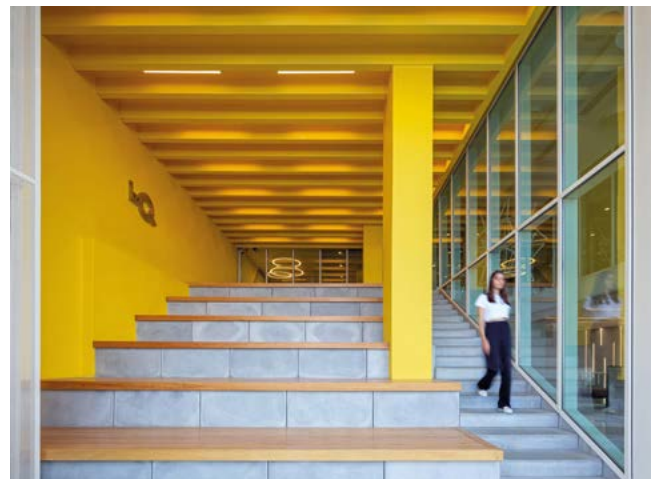
Kentsel Bellek: Seramik Pano

Sürecin en başından itibaren mevcut bir yapıda neyin korunması gerektiği önemli bir soru olarak yer aldı. Yapının inşa edildiği 1980'lerden kalan ve eski halinde bir galeri boşluğuna komşu özgün seramik paneller, yapının hafızasını korumak adına özel bir çalışma ile restore edildi. İzmir'de, özellikle birçok apartman yapısının cephesinde bulunan ancak zaman içinde yıkılan binalar nedeniyle kaybolan bu seramik panellerin korunması ile kentsel belleğin sürekliliği projeye sadece mimari değil, kültürel bir değer de kazandırmaktadır.

Kentin Geleceğine Katkı Sunan Bir Dönüşüm

İZQ Yenileme Projesi, yalnızca fiziksel bir dönüşüm değil; kamusal alanın, erişilebilirliğin ve kentle kurulan ilişkinin yeniden kurgulanmasını da tasarım sürecinin merkezine alıyor. Yapının, kentli tarafından hızla benimsenmesi, bizim açımızdan dönüşümün başarılı olduğunun bir göstergesi. Kamusal alanlar, yeni çalışma biçimleri ve sürdürülebilir mekânsal çözümlerle bu yapı, yalnızca ofis kullanıcılarının değil, tüm İzmirliilerin yaşamına dokunan bir dönüşüm hikayesine dönüşüyor.

Ahmet Mucip Ürger
Yüksek Mimar
info@ozerurger.com

SINIR, MEKAN VE HAFIZA

“Yeniden Anlatılan Hikayeler” temasıyla düzenlenen Kayseri Mimarlık Festivali’ne, ÖZER/ÜRGER Mimarlık olarak, kendi mimari yaklaşımımızı yansıtan ve ana temayı destekleyen “Sınır, Mekân ve Hafıza” sunumuyla katılmaktan mutluluk duyuyorum.

Bu tema, mekâna odaklanan, nesne ya da cephe/sınırdan çok, mekânın içindeki hikâyeye yoğunlaşan tasarım anlayışımızla doğrudan örtüşüyor. Yeniden hikâye yazma ve yeniden programlama kavramları, bizim için yalnızca bir tasarım pratiği değil, aynı zamanda mimarlığın dönüştürücü gücünü keşfetme fırsatı sunan heyecan verici alanlar. Özellikle yenileme projeleri, işveren, toplum ve mimarlık medyasının cephe ve görünüm odaklı taleplerinin görece azaldığı; dolayısıyla mekân odaklı ofislerin daha özgür hareket edebildiği verimli bir zemin oluşturuyor.

Bu sunuma, mimarlık öğrencilerinin katılacağını düşünerek, sevdiğim bir kitapla, Bruno Zevi'nin Mimarlığı Görebilmek adlı eseri ile başlamak istiyorum. Mekân odaklı tasarım yaklaşımının anlamını son derece yalın ve etkileyici bir biçimde açıklıyor. Mimarlığın, sınırdan çok boşluk, boyut ve mekânla ilgilendiğini vurgulayarak, yaşamın, ölümün ve doğumun gerçekleştiği mekândan inkişaf ettiğini belirtiyor. Bu çerçeve, bizim tasarım anlayışımızla da örtüşüyor. Çünkü projelerimizde genellikle mekâna odaklanırken, yeniden program yazma, yeni bir hikâye oluşturma ve deneyim tasarlama üzerine yoğunlaşıyoruz

Bugün sizlerle altı proje paylaşacağım: Üçü mimarlık, üçü ise kentsel ölçekli. Bu giriş, projeleri anlatırken tekrara düşmemek ve temel yaklaşımımızı çerçevelemek amacıyla oluşturuldu. Böylece, her projenin taktiksel yaklaşımlarını ve mekân odaklı stratejilere ulaşmak için kullanılan yöntemleri detaylı bir şekilde tartışma fırsatı bulmayı umuyorum.

Dönüşüm projelerini seçerken iki temel kriter belirledim: İlki, sınır kavramını yalnızca koruma ekseninde ele alan restorasyon projelerini dışarıda bırakarak tartışma alanını daha geniş tutmak; ikincisi ise, her ölçekte ve farklı müdahale biçimlerinde projelere yer vererek çeşitlilik sağlamaktır.

Mimarlığın, sınırdan çok boşluk, boyut ve mekânla ilgilendiğini vurgulayarak, yaşamın, ölümün ve doğumun gerçekleştiği mekândan inkişaf ettiğini belirtiyor.

Mimari

01.

İlk olarak, Kocaeli’nde yer alan Mannesmann Boru Fabrikası’nın Kocaeli Kongre Merkezi’ne dönüşüm projesinden bahsedeceğim. 1955 yılında bir Alman mühendislik firması tarafından tasarlanıp yine bir Alman firma tarafından inşa edilen bu yapı, A, B ve C bloklarından oluşuyor. Çelik taşıyıcı sisteme sahip, çelik arası tuğla örgülerle örülmüş, detaylandırması oldukça iyi yapılmış bir endüstri yapısı. Ancak bu dönüşümü anlamlandırmak için öncelikle bir üst ölçekten, kentsel bağlamdan söz etmek gerekiyor.

Kocaeli, bildiğiniz gibi bir sanayi şehri. 2000’li yıllardan itibaren kıyı kesiminde yer alan sanayi yapıları kaldırılmaya veya yeni işlevlerle yeniden değerlendirilmeye başlandı. Şehir, tren yolu ve E-5 karayolu tarafından ikiye bölünmüş durumda. Üst bölge daha yoğun ve kentsel bir yapı sergilerken, kıyı hattındaki sanayi alanları boşaldıkça bu bölge kırsal bir karakter kazanmaya başladı. Bu süreçte kıyıda neredeyse kamusal kapalı alan kalmamıştı. İşte Kocaeli Kongre Merkezi, tam da bu ihtiyaca cevap verebilecek önemli bir fırsat sunuyor.

Bu dönüşüm projesinde dört temel yaklaşımımız vardı. İlk olarak, yapının iyi çözülmüş strüktürünü ve özgün detaylarını olduğu gibi görünür kılmayı amaçladık. İkinci olarak, bu strüktürü en iyi açılardan deneyimleyebileceğimiz bir dolaşım sistemi kurguladık ve bunu yaparken hiçbir

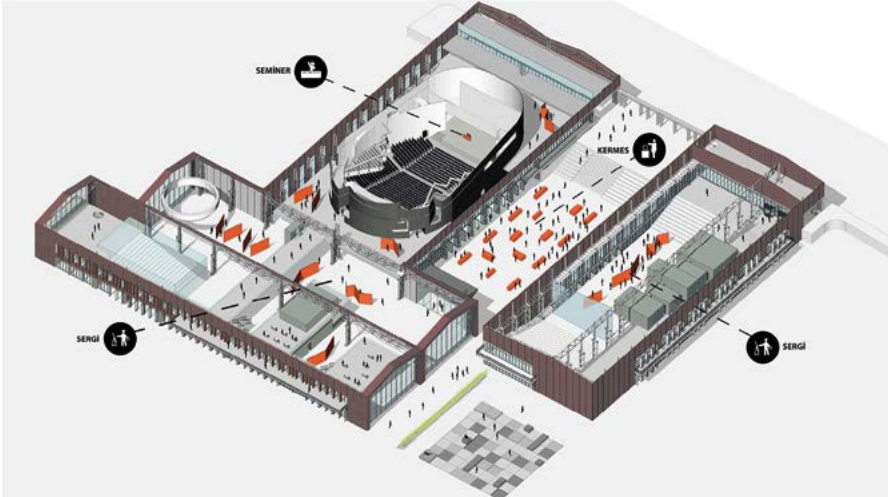
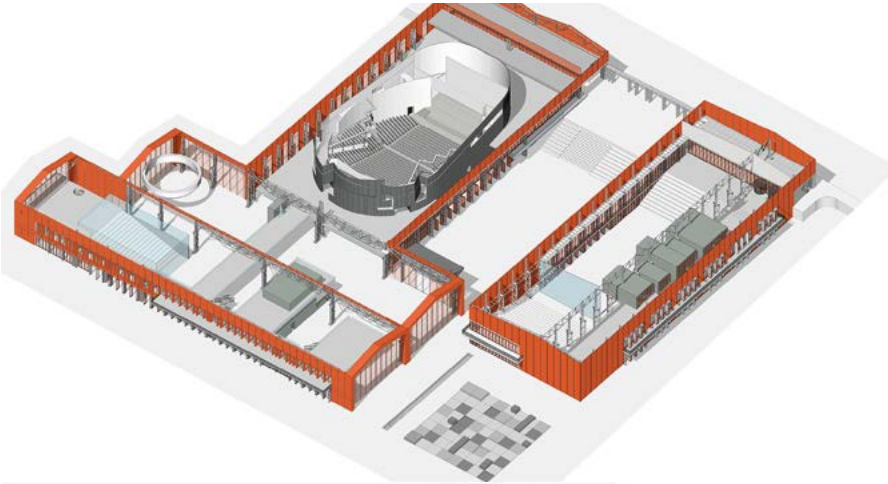
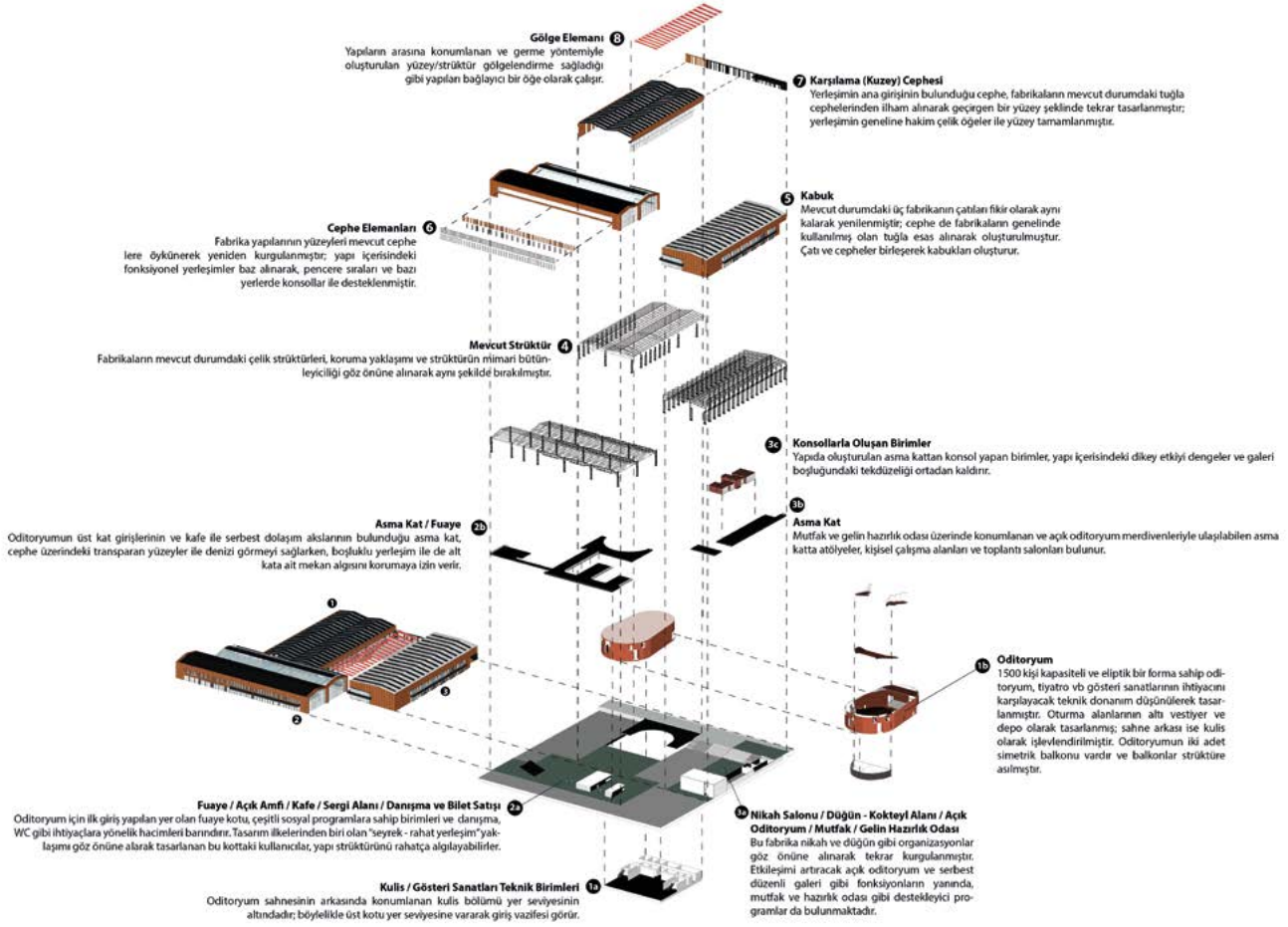
cepheye ya da tavana müdahale etmedik. Üçüncü olarak, farklı program parçalarını mekâna dağıtarak yapı içinde sürekli bir yaşam üretmeyi hedefledik. Son olarak, iç mekân ile dış mekânı geniş geçirgen yüzeylerle güçlü bir şekilde birbirine bağlayarak, yapının çevre ile kurduğu ilişkiyi güçlendirdik.

Bu yaklaşımlar doğrultusunda, yapının ana işlevi olan 1.500-2.000 kişilik oditoryumu A bloğa yerleştirdik ve binanın tüm strüktürünü görünür kılacak şekilde tasarlanan bir dolaşım aksı ile tüm yapıyı birbirine bağladık. Mekâna yerleştirilen program parçaları, aralarında bırakılan büyük boşluklar sayesinde birbirileri etkileşime girerken, normalde yan yana gelmesi zor olan işlevlerin bile aynı çatı altında birlikte var olabilmesi sağlandı. Böylece aynı anda konser, kokteyl, seminer ve düğün gibi farklı etkinlikler düzenlenebilirken, geniş boşluklar da beklenmedik karşılaşmalara sahne oldu.

A ve B blokları büyük ölçüde kongre işlevine ayrılırken, bağımsız duran C blok nikâh salonu olarak tasarlandı. Nikâh sonrası takı merasimi için kullanılan fuayeye doğru uzanan prizmalar, üst kattaki kuluçka merkezinin mekânları olarak gençler tarafından kullanılıyor. Böylece, başlangıçta uzlaşmaz gibi görünen iki farklı program bir araya getirilerek, mekân içinde yeni bir ilişki kuruldu.

Bugün yapının kullanımını yakından takip ediyorum ve tasarladığımız şekilde işleyip işlemediğini gözlemliyorum. Milli bayram kutlamalarından dini bayramlaşmalara, Kocaeli Kitap Fuarı’ndan büyük konser organizasyonlarına kadar birçok etkinliğe ev sahipliği yapıyor. Hemen hemen yılın her günü dolu diyebilirim. Bu da, en başta koyduğumuz, yapının kentin ihtiyacı olan her etkinliğe eşzamanlı ev sahipliği yapabilmesi hedefinin başarıyla gerçekleştiğini gösteriyor.

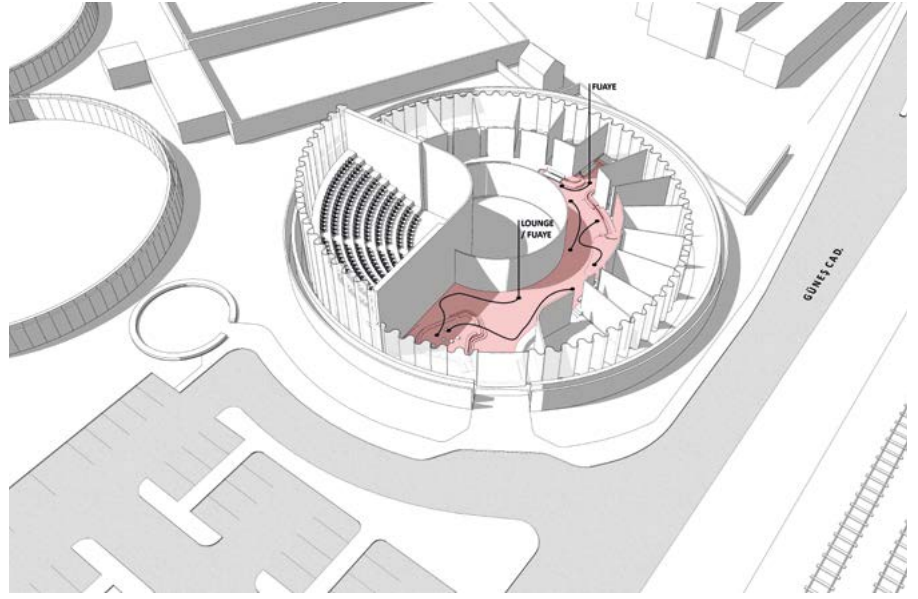

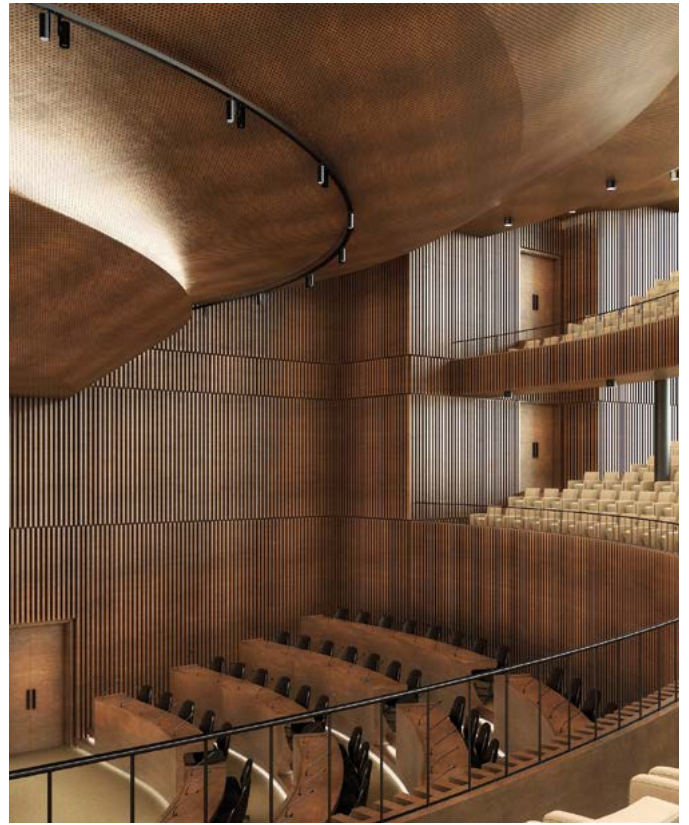
02.

İkinci projemiz Kocaeli eski arıtma tesisi çökertme havuzlarının Belediye Meclis Binasına dönüştürülmesi. Bu atıl havuzlar ilk proje kapsamında bahsettiğim kırsal etkiler göstermeye başlayan kıyı şeridinde kamusal olarak kullanılabilecek son yapılar. Bu bakımdan işveren ile uzun süren tartışmalardan sonra bu yapıların kamusal nitelikleri yanında temsil görevi de üstlenmesi adına Belediye Meclisine ve başkanlık makamına dönüşmesine karar verdik. Bu sayede belediyenin toplumla buluştuğu, halkın rahatlıkla erişebileceği bir alan olarak kullanılabilecekti. Yuvarlak 3 dikdörtgen 1 adet havuzumuz var.

Havuzların özgün duvarlarına dokunmadan, yeni yapıları mevcut sınırdan 250 cm içeri çekerek tasarladık. Böylece, hem mekânlara doğal ışık girmesini sağladık hem de iç-dış ilişkisini güçlendiren bir geçiş alanı oluşturduk. Yuvarlak havuzların merkezine açtığımız avlular da ışık ihtiyacına katkıda bulunurken, aynı zamanda iç mekânların atmosferini zenginleştiren odak noktalarına dönüştü. Mevcut kesitin eğimini avantaj olarak kullanarak, bu avluların merkezlerine toprak dolgu yapıp peyzaj uygulamaları gerçekleştirebileceğimiz yeşil alanlar elde ettik.

Bu üç yuvarlak havuzu ortak bir dolaşım ağı ile birleştirebilmek için, hafif ve şeffaf bir saçak tasarladık. Bu saçak, hem mekânları birbirine bağlayan geçirgen bir eleman olarak işlev gördü hem de yeni ve eski arasındaki ilişkiyi dengeleyen bir ara katman oluşturdu. Böylece, farklı müdahalelerle şekillenen yapılar arasında süreklilik sağlayarak, belediye meclisinin işlevine uygun açık ve erişilebilir bir mekân kurgulamış olduk.

03.

Üçüncü projemiz, İBB Semt Kütüphaneleri. Ekonomik olarak dezavantajlı mahallelerde çocuklara yönelik hayata geçirilen bu proje, mimari açıdan büyük tasarım hamleleri gerektirmese de, sosyal etkisi son derece yüksek bir girişim. Ben bu yaklaşımı, kentsel tasarım alanından aşırıdığım bir kavramla taktiksel mimarlık olarak tanımlıyorum. Çünkü burada temel amaç, belediyenin semtte kiraladığı atıl bir yapıyı hızla analiz etmek, minimum müdahaleyle işlev kazandırmak ve niteliksiz bir yapıyı en fazla bir ay içinde kullanıma hazır hale getirmek.

Bu süreçte, binanın özgün değerleri varsa bunları korumak önemli bir kriterdi. Yeni eklemeler ve iyileştirmeler, yapının potansiyelini en iyi şekilde ortaya çıkarmaya yönelik, hızlı ve pratik çözümlerle

gerçekleştirildi. Grafikler, illüstrasyonlar ve metinler Burak Şuşut'a ait. Biz bu sosyal projenin yalnızca ilk dört yapısında görev aldık; ancak süreç, olması gerektiği gibi, zamanla kendi dinamiğini buldu ve belediyenin iç işleyişi içinde devam etti.

Bu kapsamda, Sultangazi Ahmed Arif Kütüphanesi, Avcılar Fakir Baykurt Kütüphanesi, Arnavutköy Rifat Ilgaz Kütüphanesi ve Sarıgazi Yaşar Kemal Kütüphanesi projelerini gerçekleştirdik. Bana göre, bu tür müdahaleler, mimarlığın toplumsal gücünü ortaya koyma açısından geleneksel mimari projelerden çok daha değerli. Çünkü burada mimarlık, yalnızca bir form yaratma meselesi olmaktan çıkıp, doğrudan kent yaşamına dokunan bir araç haline geliyor.

Kentsel Tasarım

01.

Başta anlattığım çerçevede kıymetli olduğunu düşündüğüm ve sadece taktiklerini konuşacağım 3 tane de kentsel tasarım projesini anlatacağım. İlki Yürüyüşün ve ötesinin hafızası; İstiklal Caddesi. Projenin başlığı. 2012 yılında yapısal yenileme geçirmiş alanın kentsel perspektiften yeniden ele alınması.

1780'lere kadar çok kullanılmayan rüzgârlı, kırsal bir alanken 1800'lerden itibaren Galata rıhtımındaki ticari faaliyetlerin getirdiği zenginlik sayesinde kentin ana odaklarından birisi haline geliyor. Refahı üreten gayrimüslimler kendi yaşam tarzlarını İstanbul'un merkezinden biraz uzakta rahatça yaşayacakları Beyoğlu'nu oluşturuyorlar.

Caddeyi oluşturan sırtın önemli bir avantajı 80 kotunda bir düzlük olması. İstanbul'un geleneksel ticaret hattın Galata başlangıcı olan bu hat Mecidiyeköy ve Maslak'la devam eder. Bu 1400 metrelik düz aks Batılı anlamda bir hayat tarzının üretildiği canlı bir cadde. Ancak yıllar içerisinde yaşanan değişimlerle bugün kültürel ve sosyal bakımdan çok farklı bir yer. Kültürün üretildiği bir yerden çok, hızlı üretilen bir kültürün çok hızlı tüketildiği bir alana dönüşmüş durumda İstiklal Caddesi. Dolayısıyla katmanlı ve zor bir tasarım konusu.

Bu sorunu daha kolay ele almak adına proje sınırlarını genişletmeye ve başka disiplinlerden yardım çağırmaya karar verdik. Projeyi komşu sokaklara, pasajların avlularına, yapıların içlerine büyüttük. Bu sayede somut olmayan kültürel mirası da projeye katarak, alanın tarihini, kültürünü ve sosyolojisini de sürece dahil etmiş olduk.

Bu kararla proje İstiklal Senin'e dönüştü. Bir internet sitesi üzerinde alanın değerlerini haritalamaya, hafızasını kaydetmeye ve erişilebilir hale getirmeyi hedefledik. Caddenin kültürel yaşamında aktif kişilerin İstiklal odaklarını da listeleyip kullanıcıların kendi istiklal rotalarını oluşturabilecekleri bir yapı kurguladık.

Sonraki problem bu bilginin caddeye nasıl aktarılacağı idi. Bunun için bir işaret ve işaretçi sistemi tasarladık ve İstiklal Caddesine bunları yerleştirdik. Kullanıcılar bu izler sayesinde İstiklal Caddesini daha anlaşılabilir şekilde gezerken, ötesini keşfedebiliyor daha da önemlisi bilgisine, tarihine, kültürüne erişebiliyor.

Yeşil meselesi biliyorsunuz kritik. İstiklal'in yeşil karakteri için herkesin bir fikri var. Biz 2 farklı müdahalede bulunduk. İlki tespit ettiğimiz dört bahçe duvarı ve yeşil avlularının önlerine saksı bahçeleri oluşturan oturmalar yaparak bu alanların yeşilini caddeye doğru çekmekti. İkinci müdahale caddenin üstüne yeşili taşımaktı. Bunun için İstiklal Caddesi'nin kesit genişlikleri

analizi ile pasif cephe analizini çıkarttık. Bu analiz bize İstiklal Caddesi'nin tipik kesiti olan 11-12 metre haricinde genişliği 16 metre ve üstüne olan ve pasif cephelere sahip alanları gösterdi. Yeşil mobilyalarını yerleştirebilmek için bu alanları kullandık. Bu alanları yerleşecek mobilya tasarımları için de akış analizinden yararlandık. İstiklal Caddesi'nde yoğun saatlerde cephelere bakmak, telefonla konuşmak, sesleri dinlemek için duramazsınız. Hemen arkanızda dalgalanmalar oluşur. Biz yeşil adalarımızı duraklama ve dinleme cepheleri olarak da kullanmaya karar verdik. Bu sebeple araları boş saksı/banları tasarladık. İnsanların çok uzun oturacakları rahat banklar değil. Biraz soluklanıp caddenin akışına dönecek duraklar.

Fakat 13 Kasım 2022'de maalesef talihsiz bir patlama oldu. Pek çok insanı kaybettik. Bombanın banklara bırakılmasından dolayı bir gece içerisinde bütün mobilyalar, pek çoğu tamamlanmadan, kaldırıldı. Hâlbuki aslında beton banklar patlamanın etkisini bir yönde kesmiş ve bazı canlıları da kurtarmıştı. Ama tabii bu tartışma için hiç uygun bir zaman değildi.

Biz İstiklal Caddesi'ni kültürel bir proje ve geniş çerçeveden düşünülmesi gereken bir problem olarak gördük. Umuyorum bu hikaye burada bitmeyecek. Yeni hikayeler yine İstiklal Caddesi'nin kültür tüketen değil üreten bir yer olması için çalışılmaya devam edecek.

02.

İkinci proje benim de doğup büyüdüğüm şehir olan Antalya'nın Konyaaltı Sahili projesi.

Projenin ana hedefi ara yüzleri tasarlayarak, aracı, yayayı, kentliyi dışlamadan, herkesi içine dahil etmeye çalışan bir kentsel yüzey elde etmek. Bu amaçla Beach Park kısmında ilk yaptığımız müdahale alanı baskı altına alan araç yolları ve otoparkları yeniden ele alarak alanı ikiye bölen araç yolundan kurtulmak ve otoparkları atıl bölgelere kaydırmak oldu.

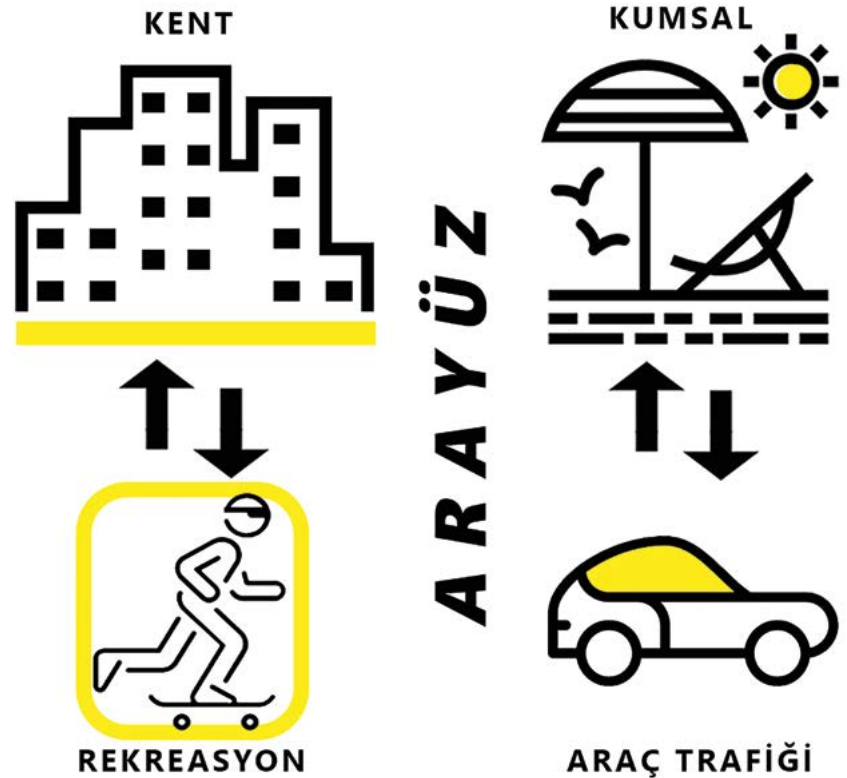
Bir diğer önemli müdahale ise mevcut yaya akışına alternatif bir yürüyüş deneyimi sunmaktı. Daha önce, sağınızda ve solunuzda dükkânların sıralandığı, koridor gibi bir yaya aksı vardı. Biz ise bu hattı yeniden kurgulayarak, gölge sağlayan bir saçak altında, bir yanında dükkânlar, diğer yanında ise teraslar ve geniş çayır alanları olan yeni bir yürüyüş aksı oluşturduk. Böylece kullanıcılar, daha ferah ve kesintisiz bir deneyim yaşayabildi.

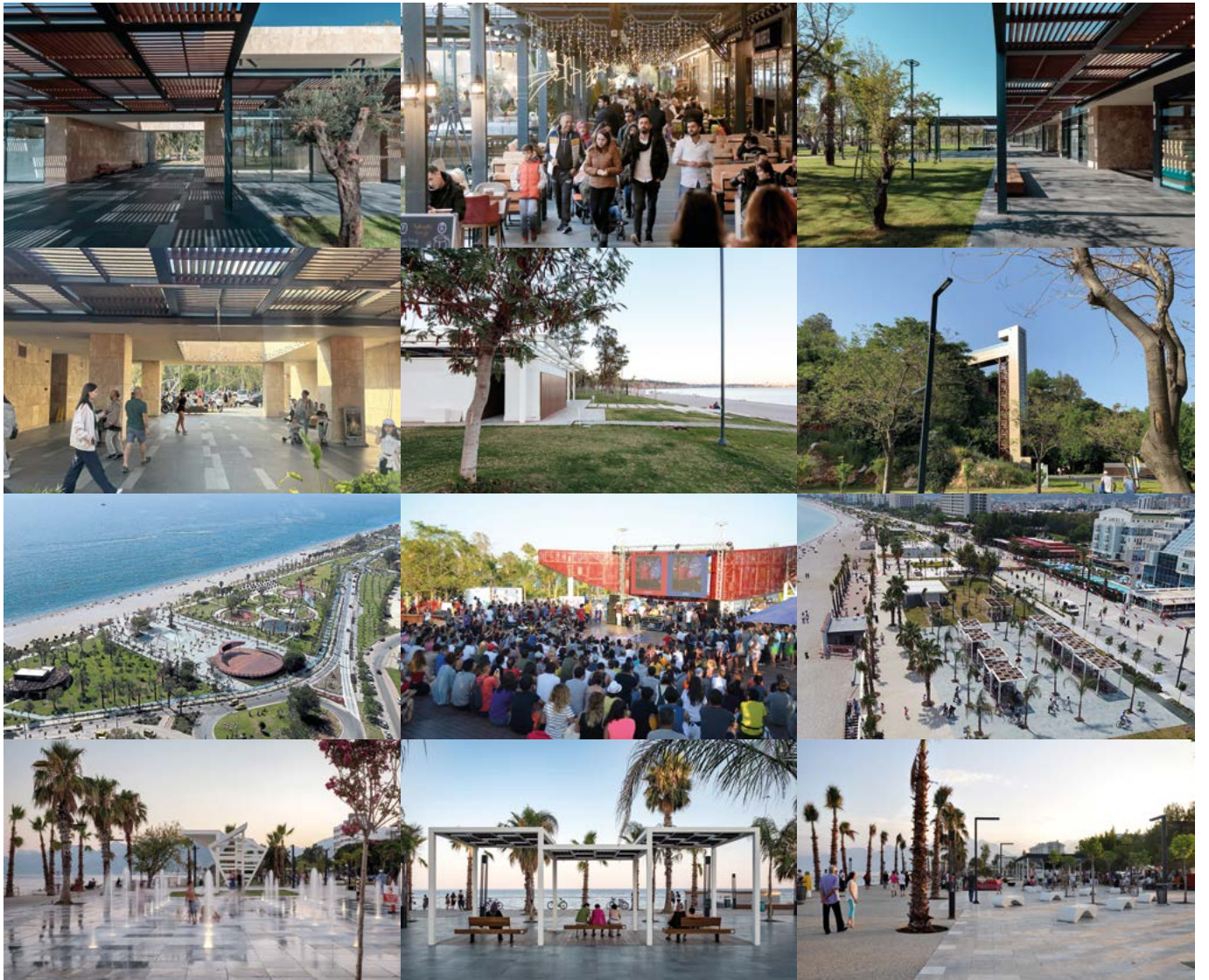
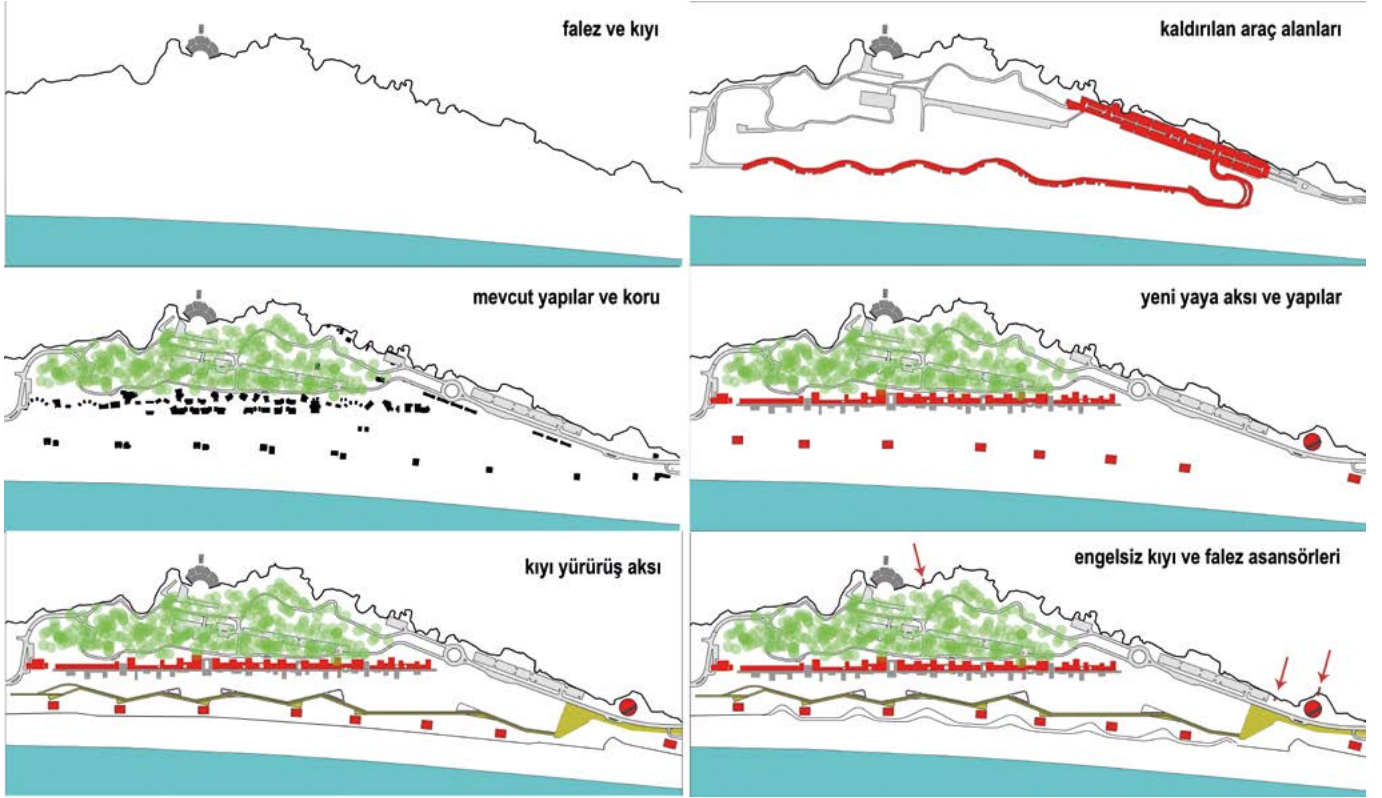
Ana yürüyüş aksını eski araç yoluna taşıdıktan sonra, sahildeki eski yaya yolu ile kumsal arasındaki beton duvarı kaldırdık. Böylece çayır ve kumsal doğrudan birleşti. Son olarak, sahili kente daha güçlü bağlamak için falezlerin üzerine asansörler tasarladık. Bu asansörler, falezlerin doğal dokusuna zarar vermeden, kenti ve sahili daha erişilebilir hale getirdi.

Bu yeni kent parkı, Olbia Meydanı üzerinden, projenin ikinci ana müdahale alanı olan Akdeniz Bulvarı ile birleşiyor. Daha önce 6 şeritli (3 gidiş - 3 geliş) geniş bir yol olarak kenti denizden koparan bu bulvar, projeye birlikte 2 şeride düşürüldü ve yeniden tasarlandı. Yolun daralmasıyla birlikte araç akışı yavaşlatıldı, böylece burası bir sınır olmaktan çıkıp, yeni kamusal alanlarla kente entegre bir sahil hattına dönüştü.

Bu geniş alanın programlanmasına, bir problem tespitinden yola çıkarak başladık. Antalya'da, belli mevsimlerde, belirli mekanlar ve saatlerde yoğunluk dengesi bozulur. Kimi zaman alanlar bomboş

kalırken, kimi zaman ise adım atacak yer bulunamaz. Ayrıca, farklı toplum kesimleri belirli alanlarda yoğunlaşır ve birbirine karışmaz. Sürekli bir dengesizlik hali yaşanır. Bu nedenle, öyle bir program örgüsü geliştirmeye odaklandık ki, yerli turist, kent sakini ve yabancı turist için aynı mekanda bulunma nedenleri oluşturduk. Bunun için, 9 kilometre boyunca uzanan bir program menüsü kurguladık. Bugün, bu çok yönlü karma yapı sayesinde anlık yoğunluk dalgalanmaları büyük ölçüde ortadan kalktı.

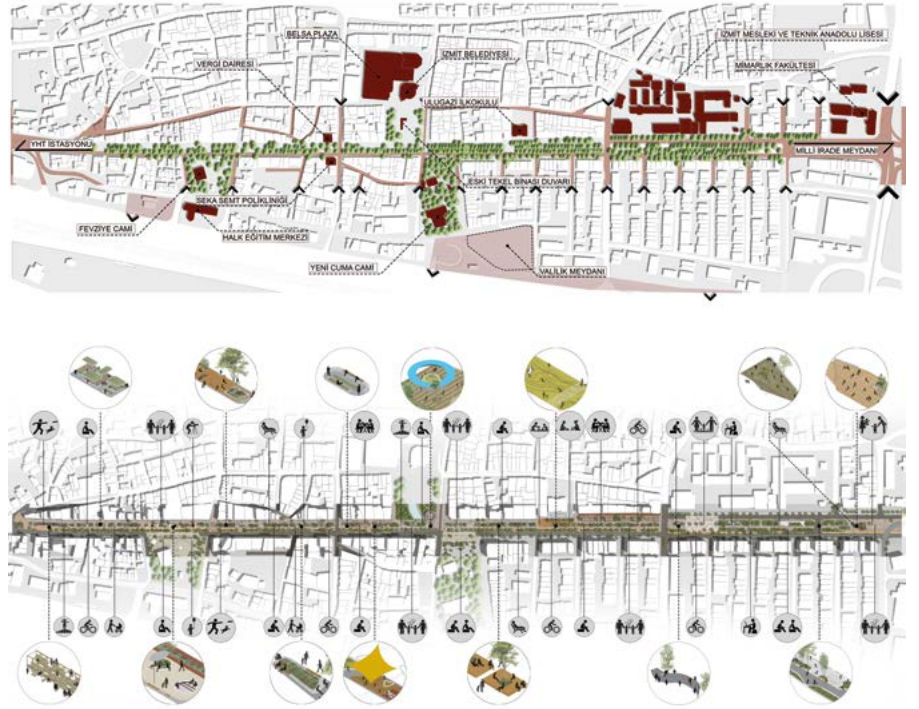

03.

Anlatacağım son proje, Kocaeli Yürüyüş Yolu. Daha konforlu, daha yeşil ve daha eğlenceli kentsel alanlar tasarlama hedefimizi ve caddeleri bir iç mekan gibi değerlendirerek programlarına odaklanma yaklaşımımızı en iyi yansıtan projelerden biri.

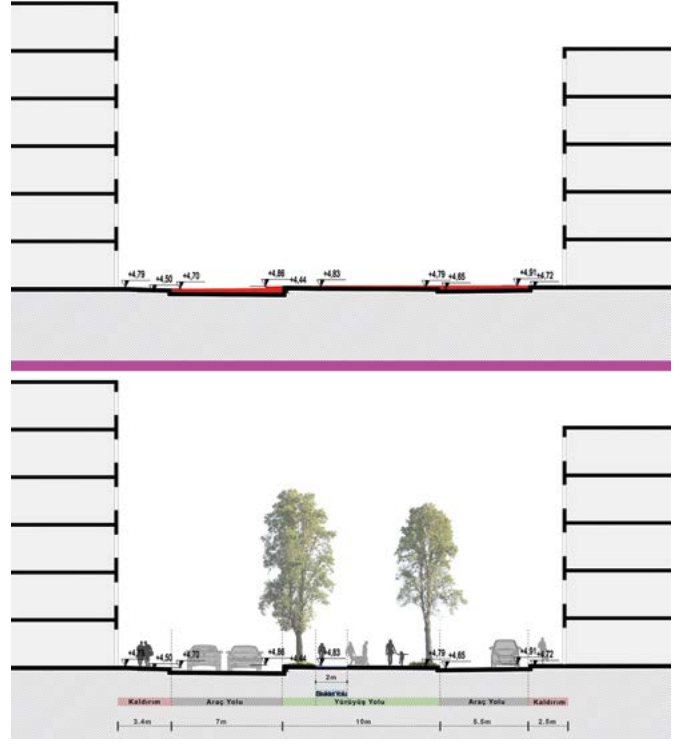
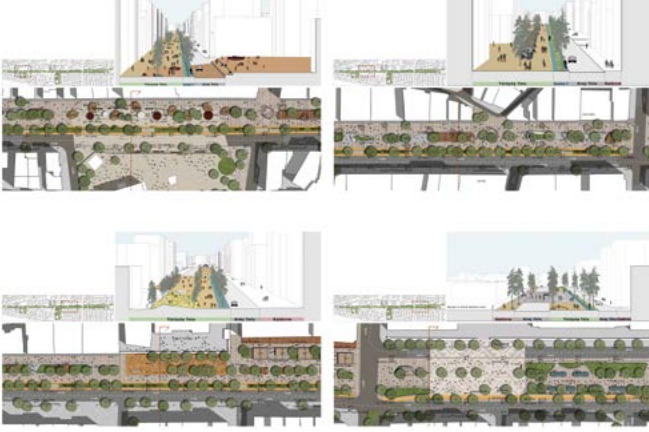
Projenin ana hedefi, bu tarihi caddede tehlikeli derecede zarar gören Doğu çınarlarını kurtarmak ve yıllar içinde ağır altyapı müdahaleleri nedeniyle kaybolan yürüyüş konforunu geri kazandırmaktı. Fiziki sorunların çözümü için çınarların çevresine koruyucu setler eklenip, köklerini koruyarak daha fazla su almalarını sağlayan oturma grupları tasarlandı. Ayrıca, cadde yeniden tesviye edilerek kot sorunları büyük ölçüde giderildi.

Ancak, eski tren yolu güzergahı olan bu tarihi mekanın kent hayatına daha büyük katkı sunması ve bir kentsel alan olarak insanların yaşamlarına daha fazla değer katması adına yeniden programlanması gerekiyordu. İptal edilen iki şeritlik yolun yerine açığa çıkan alanda, kent yaşamına etkili şekilde yön veren yapıların çevresi alt odaklar olarak belirlendi ve bu alanları birleştiren yürüyüş aksları yeniden ele alındı. Program öğeleri kapalı sınırlar içinde değil, parçalara bölünerek alt odaklar ve cadde boyunca serpiştirildi, böylece cadde hayatı canlandırıldı. Alt odakların çevresi farklı nitelikte meydanlar olarak düzenlenirken, geçiş alanlarına çocuk parkları, gastronomi noktaları ve çalışma alanları gibi kısa sürede girip çıkılabileceğiniz mekanlar entegre edildi.

Projenin ana hedefi, bu tarihi caddede tehlikeli derecede zarar gören Doğu çınarlarını kurtarmak ve yıllar içinde ağır altyapı müdahaleleri nedeniyle kaybolan yürüyüş konforunu geri kazandırmaktı.

Fiziki sorunların çözümü için çınarların çevresine koruyucu setler eklenip, köklerini koruyarak daha fazla su almalarını sağlayan oturma grupları tasarlandı.

BÜYÜTEÇ

Yeniden Anlatılan Hikayeler

Kim Seunghoy
Yüksek Mimar
kywc@kywc.com

CONSTELLATION THE ORDER OF FRAGMENT

Takımyıldızı – Parça Düzeni

I must be myself. If I can't be myself, then I become who they want me to be, and I cannot bear the person they want me to be.'

– 'Black Book' Orhan Pamuk

Kendim olmalıyım. Kendim olamazsam, onların istediği kişi olurum ve onların istediği kişiye tahammül edemem.'

– 'Kara Kitap' Orhan Pamuk

At the beginning of a new project, a white piece of paper printed with site boundaries is placed on my desk. It is mostly blank, with only a few lines and numbers labeled with rough information about the site and its conditions. Following an intensive period of sketching, the design plan slowly reveals its form. What overwhelms me in the process is the recognition of the many lives that will come to occupy this space.

Yeni bir projenin başlangıcında, masamın üzerine, üzerinde alan sınırları yazılı beyaz bir kağıt parçası konur. Çoğunlukla boştur, yalnızca alan ve koşulları hakkında kabataslak bilgilerle etiketlenmiş birkaç satır ve sayı vardır. Yoğun bir eskiz döneminin ardından, tasarım yavaş yavaş formunu ortaya koyar. Bu süreçte beni etkileyen şey, bu alanı işgal edecek birçok

hayatın tanınmasıdır.

Born in the 1960s and having studied architecture in the 1980s, the most decisive feature of the world given to me, as an architect in a metropolis called Seoul is the fragmented forms of life. The average income of South Koreans used to be \$100 when I was born; 50 years later, it now exceeds \$30,000. The result of such rapid development is the fragmentation of life. Less would have occurred if development was at a slower pace, in balance with the many demands of our urban contexts. Since it advanced extremely rapidly in an imbalanced way, different timelines came to collide in urban space as intermediate zones and were not sufficiently prepared. This situation has not changed much since my office(www.kywc.com) opened in

1995. I embraced the fragmented life and city as 'my context', and 'managing the fragments' has become an important task to my practice of architecture.

1960'larda doğmuş ve 1980'lerde mimarlık okumuş biri olarak, Seul adlı bir metropolde mimar olarak bana verilen dünyanın en belirleyici özelliği parçalanmış yaşam biçimleridir. Ben doğduğumda Güney Korelilerin ortalama geliri 100 dolardı; 50 yıl sonra, şimdi 30.000 doları aşılıyor. Bu kadar hızlı bir gelişmenin sonucu, yaşamın parçalanmasıdır. Gelişim daha yavaş bir hızda, kentsel bağlarımızın birçok talebiyle dengede olsaydı daha az şey olurdu. Dengesiz bir şekilde aşırı hızlı bir şekilde ilerlediğinden, farklı zaman çizelgeleri ara bölgeler olarak kentsel alanda çarpıştı ve yeterince hazırlıklı değildi. Bu durum, ofisim (www.kywc.com) 1995'te açıldığından beri çok değişmedi.

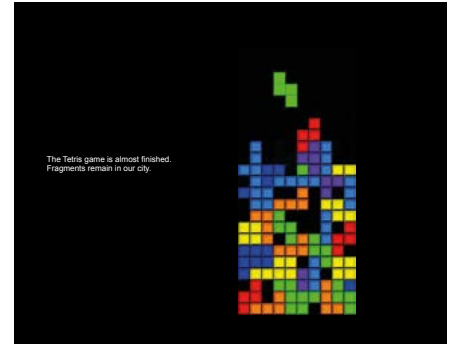
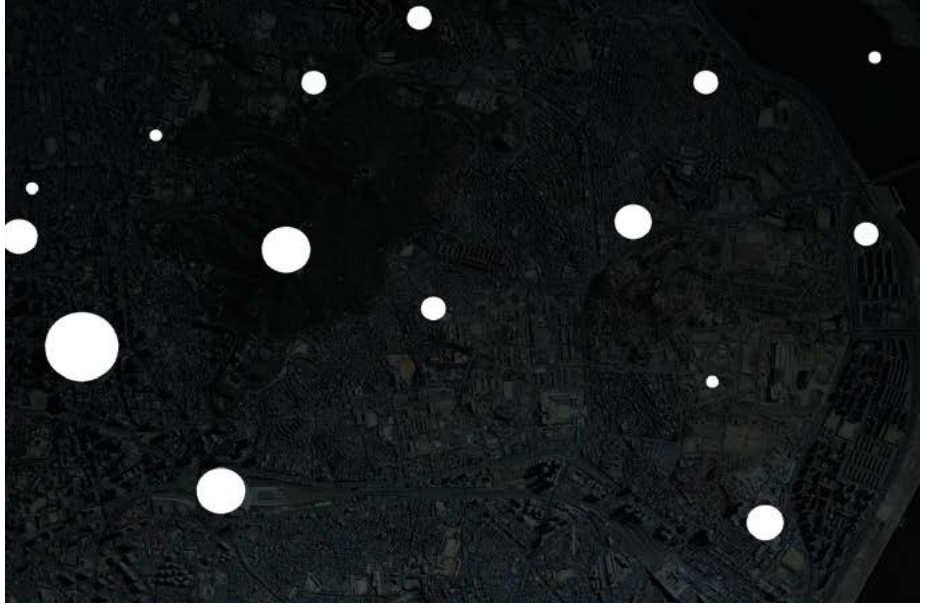
Parçalanmış yaşamı ve şehri 'benim bağlamım' olarak benimsedim ve 'parçaları yönetmek' mimarlık pratiğim için önemli bir görev haline geldi.

Obviously, the direction of the design changes depending on how you interpret the fragments of the city. I perceive a city as a mosaic devised under different logics or as an archipelago. When working on urban design, I have suggested a means by which these mosaic cities could improve communication and connection with one another. More specifically, when working on projects such as 'Seoul Future Plan 2045', 'Seoul Design Masterplan', 'Yongsan U.S. Camp Relocation Plan', and the 'Masterplan of Seoul National University', I explored the new possibilities for communication in the fragmented city. Within our new network of cities woven like a 'constellation', I anticipated the citizenry to encounter greater potential and rich experiences in their lives. Açıkçası, tasarımın yönü şehrin parçalarını nasıl yorumladığınıza bağlı olarak değişir. Ben bir şehri farklı mantıklar altında tasarlanmış bir mozaik veya bir takımada olarak algılıyorum. Kentsel tasarım üzerinde çalışırken, bu mozaik şehirlerin birbirleriyle iletişimini ve bağlantısını nasıl geliştirebileceklerine dair bir yol önerdim. Daha spesifik olarak, 'Seul Gelecek Planı 2045', 'Seul Tasarım Ana Planı', 'Yongsan ABD Kamp Yer Değiştirme Planı' ve 'Seul Ulusal Üniversitesi Ana Planı' gibi projeler üzerinde çalışırken, parçalanmış şehirdeki iletişim için yeni olasılıkları araştırdım. Bir 'takımyıldız' gibi örülmüş yeni şehir ağımız içinde, vatandaşların hayatlarında daha büyük potansiyel ve zengin deneyimlerle karşılaşacağını öngördüm.

When working on architectural projects within the territory of a fragmented city, I was deeply conscious of the surrounding landscapes, buildings, and roads. The design of the 'Bucheon Archery Range' was in response to the large buildings and wide roads nearby, while the form of the 'Health Care Center Jeongseon' was designed in harmony with the scenery of the river and mountains. The openings of 'Soyul' were designed as a reaction to the situation of the intersection. For 'Munhakdongne', corten steel, which was widely used in the design of 'Paju Book City', was selected as one of the key materials. The lower part of 'Youngdong Church' consisted of bricks mainly used in the surrounding houses. Building materials are surfaces that respond to the conditions of life. Parçalanmış bir şehrin sınırları içinde mimari projeler üzerinde çalışırken, çevredeki manzaraların, binaların ve yolların derinlemesine bilincindeydim. 'Bucheon

Okçuluk Alanı'nın tasarımı, yakınlardaki büyük binalara ve geniş yollara yanıt olarak yapılırken, 'Sağlık Bakım Merkezi Jeongseon'un biçimi, nehrin ve dağların manzarasıyla uyumlu olarak tasarlandı. 'Soyul'un açıklıkları, kavşağın durumuna bir tepki olarak tasarlandı. 'Munhakdongne' için, 'Paju Kitap Şehri'nin tasarımında yaygın olarak kullanılan korten çeliği, temel malzemelerden biri olarak seçildi. 'Youngdong Kilisesi'nin alt kısmı, çoğunlukla çevredeki evlerde kullanılan tuğlalardan oluşuyordu. Yapı malzemeleri, yaşam koşullarına yanıt veren yüzeylerdir.

Of course, life experienced inside the building is the most significant concern. When designing a house, I pay attention to the inherited customs of life as

well as to emerging new desires. The relationship between the courtyards and the rooms reflects traditional forms of life, whereas the function and composition of the interior space reflects contemporary tastes. While the suburban houses 'Yangpyeong Residence' and 'Yeoju Residence' achieve a continuous flow from courtyards to rooms, the urban houses 'Pangyo H Residence' and 'Pangyo J Residence' manifests a three-dimensional order of interior and exterior spaces on their compact sites. Elbette, bir binanın içinde yaşanan hayat en önemli konudur. Bir ev tasarlarlarken, hem yaşamın miras alınan geleneklerine hem de ortaya çıkan yeni arzulara dikkat ederim. Avlular ile odalar arasındaki ilişki, geleneksel yaşam biçimlerini yansıtırken; iç mekânın

well as to emerging new desires. The relationship between the courtyards and the rooms reflects traditional forms of life, whereas the function and composition of the interior space reflects contemporary tastes. While the suburban houses 'Yangpyeong Residence' and 'Yeoju Residence' achieve a continuous flow from courtyards to rooms, the urban houses 'Pangyo H Residence' and 'Pangyo J Residence' manifests a three-dimensional order of interior and exterior spaces on their compact sites. Elbette, bir binanın içinde yaşanan hayat en önemli konudur. Bir ev tasarlarlarken, hem yaşamın miras alınan geleneklerine hem de ortaya çıkan yeni arzulara dikkat ederim. Avlular ile odalar arasındaki ilişki, geleneksel yaşam biçimlerini yansıtırken; iç mekânın

Bukchon village

freeze-frame scenes from the turn of the century

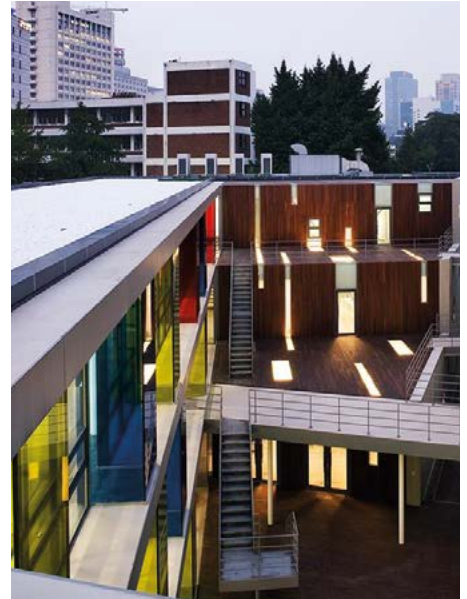
işlevi ve kompozisyonu çağdaş zevkleri yansıtır. Banliyöde yer alan 'Yangpyeong Evi' ve 'Yeoju Evi', avlulardan odalara kesintisiz bir akış sağlarken; şehirdeki 'Pangyo H Evi' ve 'Pangyo J Evi', sınırlı alanlarında iç ve dış mekânlar arasında üç boyutlu bir düzen oluşturur.

The most crucial factor to consider in school projects is the daily lives of the students. For students, school is both a living space and a social space, extending far beyond an educational space. When one establishes a different definition of school, its design changes accordingly. The designs for 'Ewha Girls' Foreign Language High School', and 'Daniel School' were developed by envisioning the rhythms of daily life experienced by students. Multi-level terraces and yards, track-type circulation, spacious dining rooms, and cosy gardens will enrich the everyday life of students. Elbette, binanın içinde deneyimlenen yaşam en önemli kaygıdır. Bir ev tasarlarlarken, miras alınan yaşam geleneklerine ve ortaya çıkan yeni arzulara dikkat ediyorum. Avlular ve odalar arasındaki ilişki geleneksel yaşam biçimlerini yansıtırken, iç mekanın işlevi ve kompozisyonu çağdaş zevkleri yansıtır. Banliyö evleri 'Yangpyeong Residence' ve 'Yeoju Residence' avlulardan odalara sürekli bir akış sağlarken, kentsel evler 'Pangyo H Residence' ve 'Pangyo J Residence' kompakt alanlarında iç ve dış mekânların üç boyutlu bir düzenini ortaya koyar.

The most important point to remember when designing public projects is to

welcome its citizens. When people experience a protruding canopy, a spacious lobby, and a beautiful courtyard, I believe they will be attached to public architecture and take pride as a member of the community. The open lobby in 'Health Care Center Pohang' and the continuous outdoor space in 'Health Care Center Youngdong' reveal spatial forms that greet their public. Kamusal projeler tasarlarlarken hatırlanması gereken en önemli nokta vatandaşlarını karşılamaktır. İnsanlar çıkıntılı bir gölgelik, geniş bir lobi ve güzel bir avlu deneyimlediğinde, kamusal mimariye bağlanacaklarına ve topluluğun bir üyesi olarak gurur duyacaklarına inanıyorum. 'Health Care Center Pohang'daki açık lobi ve 'Health Care Center Youngdong'daki kesintisiz dış mekan, halklarını karşılayan mekansal formları ortaya koyuyor.

Aside from our daily lives, there are also non-daily lives. A space to meet God and pray is an essential place in our lives. When working on church projects, I desired the creation of new possibilities for light in space. I wished for the abstract bright light to reach out to everyone in attendance of the service. As revealed in 'Youngdong Church' and 'Immanuel Church', the structure is concealed as much as possible, while a fog-like abstracted light fills the space for worship. The central space of 'Wonbuddhism Zen Center' is in a conical shape. A ramps rise to meet the sky along the concrete wall, and bright light flows down from the top of the space. Günlük hayatlarımızın dışında, günlük olmayan hayatlar da vardır. Tanrı ile buluşmak ve dua etmek için bir alan, hayatlarımızda olmazsa olmaz bir yerdir. Kilise projeleri

üzerinde çalışırken, uzayda ışık için yeni olasılıklar yaratmayı arzuladım. Soyut parlak ışığın ayine katılan herkese ulaşmasını diledim. 'Youngdong Kilisesi' ve 'Immanuel Kilisesi'nde ortaya çıktığı gibi, yapı mümkün olduğunca gizlenirken, ibadet için sis benzeri soyut bir ışık alanı doldurur. 'Wonbuddhism Zen Merkezi'nin merkezi alanı konik bir şekildedir. Beton duvar boyunca gökyüzüne doğru yükselen bir rampa vardır ve alanın tepesinden parlak ışık aşağı doğru akar.

Architecture is an art of space, but simultaneously an art of time. Renovating an old building is always phenomenal because time can be used as a material. The overlapping elevations and sections of 'Gallery The Wall' and 'Nook' unveil the accumulated time of its place. Experiencing different layers of time in one moment is a mysterious experience, like listening to the polyphony of Palestrina. Mimarlık bir mekan sanatıdır, ancak aynı zamanda bir zaman sanatıdır. Eski bir binayı yenilemek her zaman olağanüstüdür çünkü zaman bir malzeme olarak kullanılabilir. 'Gallery The Wall' ve 'Nook'un üst üste binen yükseklikleri ve bölümleri, mekanın birikmiş zamanını ortaya çıkarır. Bir anda farklı zaman katmanlarını deneyimlemek, Palestrina'nın polifonisini dinlemek gibi gizemli bir deneyimdir.

Over the last 30 years, I have overseen a great range of projects. Having done such amount of projects is a hardship rather than a blessing. What is certain is that I have contemplated 'life' and 'the form of life' across that long stretch of time. I practiced architecture by perceiving it to be a spatial form that expresses

the 'relationship between the lives of the individual and society': creating 'constellation'. Son 30 yıldır, çok çeşitli projelere nezaret ettim. Bu kadar çok proje yapmış olmak bir lütuftan ziyade bir zorluktur. Kesin olan şu ki, o uzun zaman diliminde 'yaşam' ve 'yaşam biçimi' üzerine kafa yormuşumdur. Mimarlığı, 'bireyin ve toplumun yaşamları arasındaki ilişkiyi' ifade eden bir mekansal biçim olarak algılayarak uyguladım: 'takımyıldız' yaratmak.

It would be appropriate to refer to space that responds only to the conditions of life as an 'architectural device' rather than as Architecture. I would be content if my job was nothing more than creating an architectural device, but I hope it to be at least a better device. However, what I continue to focus upon is not only the life of a single person or a group, but also the lives of many people for many years, as well as a sense of history accumulated in line with one's neighbors and wider urban fabric, I believe an architectural device can be transformed into 'Architecture'. Whether it is an architectural device or Architecture, the nature of creation is a life-form. Yaşam koşullarına yanıt veren mekana Mimarlık yerine 'mimari bir araç' demek daha uygun olur. Eğer işim sadece mimari bir araç yaratmaktan ibaret olsaydı memnun olurum ama en azından daha iyi bir araç olmasını umuyorum. Ancak odaklanmaya devam ettiğim şey sadece tek bir kişinin veya bir grubun hayatı değil, aynı zamanda birçok insanın uzun yıllar süren hayatları ve komşularla ve daha geniş kentsel dokuyla uyumlu bir şekilde biriktirilmiş bir tarih duygusudur, bir mimari aracın 'Mimarlık'a dönüştürülebileceğine inanıyorum. İster mimari bir araç ister Mimarlık olsun, yaratılışın doğası bir yaşam biçimidir.

Eski bir binayı yenilemek her zaman olağanüstüdür çünkü zaman bir malzeme olarak kullanılabilir. 'Gallery The Wall' ve 'Nook'un üst üste binen yükseklikleri ve bölümleri, mekanın birikmiş zamanını ortaya çıkarır. Bir anda farklı zaman katmanlarını deneyimlemek, Palestrina'nın polifonisini dinlemek gibi gizemli bir deneyimdir.

BÜYÜTEÇ

Yeniden Anlatılan Hikayeler

Doç. Dr. Zeynep Eres

TMMOB Mimarlar Odası

Genel Başkanı

Mimarlık Bölümü

İstanbul Teknik Üniversitesi

eresze@itu.edu.tr

20. YILINDA AŞAĞI PINAR AÇIK HAVA MÜZESİ: ARKEOLOJİK VE KIRSAL KÜLTÜR VARLIKLARINI BİRLİKTE KORUMA ÇABASI

Özet

Kırklareli kent merkezinin hemen güneyinde yer alan Aşağı Pınar Höyüğü'nde 1993 yılından beri sürdürülen kazılarla, Trakya'nın tarihöncesi dönemine ilişkin önemli veriler elde edilmiştir. Aşağı Pınar yerleşimi, M.Ö. 6200'den M.Ö. 4700'e kadar aralıksız yerleşilmiş olduğundan, bölgenin yaklaşık 1500 yıllık çiftçi yaşam sürecini kesintisiz bir biçimde yansıtmaktadır. Bu uzun dönemde bir yandan Anadolu'dan Avrupa'ya çiftçi kültürü aktarılırken, bir yandan da Trakya'nın kendi yerel kültürleri oluşmuştur. Aşağı Pınar hem Avrupa tarımcı kültürünün temelini oluşturan bu hareketliliğin yaşandığı, hem de bölgenin kendi geleneklerinin geliştiği bir yerleşim alanı olarak, tarihöncesi dönem yaşam modelinin anlaşılması açısından özel bir önem taşımaktadır. Yerleşimin 4000 m²'yi aşkın oldukça geniş bir alanda kazıyla açığa çıkartılmış olması, bütün bu sürecin ayrıntılı bir biçimde ortaya konmasını sağlamıştır. Aşağı Pınar kazılarında ortaya çıkartılan kalıntıların, eserlerin ve bilginin toplumla paylaşılması kaygısı, kazı ekibini arkeolojik alanın koruma ve sergilenmesine yönelik bir proje geliştirmeye yönlendirmiştir. Bu bağlamda hazırlanan "Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi", arkeolojik kalıntıların çağdaş bir yaklaşımla korunmasını ve sergilemesini hedefleyen ve toplumun tüm kesimlerine bu konuda bilgi aktarmayı amaçlayan bir yaklaşımla kurgulanmıştır. Proje, toplumsal katılımın yanı sıra uzmanlarında deneysel çalışmalar yapabilecekleri bir araştırma merkezi niteliğini de taşımaktadır. Bu makalede hazırlanan proje, bunun halen deneysel nitelikte sürmekte olan uygulaması, bu süreçte karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri anlatılacaktır.

Giriş

Kırklareli kent merkezinin hemen güneyinde yer alan Aşağı Pınar mevkiinde 1993 yılından beri sürdürülen kazılarla, Trakya'nın tarihöncesi dönemine ilişkin önemli veriler elde edilmiştir. Istranca Dağları ile Ergene Havzası'nın kesişme noktasında yer alan Aşağı Pınar yerleşimi, M.Ö. 6200'den M.Ö. 4700'e kadar aralıksız yerleşilmiş olduğundan, bölgenin yaklaşık 1500 yıllık çiftçi yaşam sürecini kesintisiz bir biçimde yansıtmaktadır. Bu uzun dönemde bir yandan Anadolu'dan Avrupa'ya çiftçi kültürü aktarılırken, bir yandan da Trakya'nın kendi yerel kültürleri oluşmuştur. Aşağı Pınar hem Avrupa tarımcı kültürünün temelini oluşturan bu hareketliliğin yaşandığı, hem de bölgenin kendi geleneklerinin geliştiği bir yerleşim alanı olarak, tarihöncesi dönem yaşam modelinin anlaşılması açısından özel bir önem taşımaktadır.

1993 yılında İstanbul Üniversitesi Prehistorya Anabilim Dalı'ndan Prof.Dr. Mehmet Özdoğan ve Alman Arkeoloji Enstitüsü'nden Prof.Dr. Hermann Parzinger tarafından başlatılan kazılar ilk beş yılın ardından aynı kurumdan Prof.Dr. Svend Hansen'in de katkısıyla yürütülmüştür. Yerleşiminin 4000 m²'yi aşkın oldukça geniş bir alanda açığa çıkarılmış olması, bütün bu sürecin ayrıntılı bir biçimde ortaya konmasını sağlamıştır. 1990'lı yılların sonlarında Aşağı Pınar kazılarında elde edilen verilerin değerlendirildiği bilimsel yayınlar, bilim dünyasında büyük etki uyandırmış, Trakya'nın kültür tarihinde ki öneminin bilinenin ötesinde olduğu anlaşılmıştır (Özdoğan, 1999a). Arkeolojik çalışmalar kapsamında arkeobotanik, arkeozooloji, jeoarkeoloji gibi farklı uzmanlık alanlarından bilim insanlarının çok yönlü olarak sürdürdüğü araştırmalarla, bölgenin tarihöncesi dönemdeki doğal çevresi, yerleşmenin mimarisi, insanların yaşam biçimi üzerine ayrıntılı bilgi derlenmiştir. Bunun yanı sıra Trakya'nın Anadolu ve Balkanlar arasında bir kültür köprüsü olma işlevi de, arkeolojik verilerle kuvvetli bir biçimde desteklenmiştir.

Aşağı Pınar kazılarında ortaya çıkartılan kalıntıların, eserlerin ve bilginin toplumla paylaşılması kaygısı, kazı ekibini arkeolojik alanın koruma ve sergilenmesine yönelik projeler geliştirmeye yönlendirmiştir. Bunun için bir yandan kazı yerinde böyle bir çalışmayı gerekli kılan kendine özgü sorunlar tanımlanmış, bir yandan da daha genel boyutlarıyla bir tarihöncesi kazı alanının nasıl sergilenmesi gerektiği üzerine düşünülmüştür. Çözüm olarak geliştirilen projede, Aşağı Pınar'ın kendisi ile birlikte, genel anlamda tarihöncesi dönem yaşam biçimini tanıtmayı amaçlayan kurgu birleştirilmiştir. 1999 yılında tamamlanan ve "ideal" olarak tanımlanabilecek projede,

Figür 1. Aşağı Pınar kazı alanından genel görünüm; 7-6-5-4 ve 2/3. tabaka kalıntıları

çocuk – yetişkin tüm ziyaretçi kitlesinin "pasif izleyici" yerine "aktif katılımcı" olarak tanımlanmasının yanı sıra, bilim insanların deneysel çalışmalar, araştırmalar yapmalarını gözetken bir müze ve enstitü ikilisi öngörülmüştür. Yaklaşık 20 dönümlük alanda 17 yapıyı içerecek biçimde kurgulanan bu proje, 1999 yılında deneysel olarak tanımlanabilecek düzeyde uygulamaya geçilmiştir. Günümüzde üç yapı sergi evi olarak açılmıştır. Geline nokta da uygulama sürecinde karşılaşılan güçlükler ve edinilen deneyimler çeşitli revizyonları da beraberinde getirmiş, proje ilk kurgusunda zaten tanımlanmış olan esnek tasarım özelliği çerçevesinde bazı değişiklikler yapılarak güncellenmiştir. Bu revizyonların yanı sıra 2012 yılında projenin ilk aşamasında bulunmayan bir bölüm de projeye eklenmiş ve Aşağı Pınar tarihöncesi dönem kültürünün yanı sıra Kırklareli'nin geleneksel kırsal kültürü de projeye dahil edilerek sergilenmeye başlamıştır. Bu makalede projenin ilk konsepti ve tasarımı kısaca açıklandıktan sonra uygulama süreci ve karşılaşılan güçlükler aktarılacak ardından hem tarihöncesi hem de günümüz geleneksel kırsal yaşam kültürünü sergileme yaklaşımı ele alınacaktır.

Aşağı Pınar Höyüğü Hakkında Genel Bilgi

Son bulgulara göre Aşağı Pınar Höyüğü yedi yapı katından oluşmaktadır. Balkan kronolojik sisteminde 7.-6. yapı katları İlk Neolitik Dönem'e, 5.-2. yapı katları Orta Neolitik Dönem'e, Anadolu kronolojisinde ise 7.-6. tabakalar Son Neolitik – İlk Kalkolitik Dönem'e, 5.-2. tabakalar Orta Kalkolitik Dönem'e tarihlenir. 1. yapı katı tarım etkinlikleri sonucu tahrip edildiğinden bu tabakada yapı kalıntılarına rastlanmamıştır. Yerleşmenin 1500 yıllık sürecinde her bir yapı katında birbirinden farklılaşan kültürlerin söz konusu olduğu saptanmıştır. Her tabakada gözlenen değişik mimari

biçimlenişler de, diğer arkeolojik veriler gibi bunu açıkça ortaya koymuştur. Ancak her ne kadar Aşağı Pınar'da farklı mimari gelenekler söz konusu olsa da, yerleşmenin tüm süreci boyunca kerpiç çamuru dolgulu ahşap karkas yapı sisteminin çeşitli türleri kullanılmıştır (Figür 1).

Aşağı Pınar hem Avrupa tarımcı kültürünün temelini oluşturan bu hareketliliğin yaşandığı, hem de bölgenin kendi geleneklerinin geliştiği bir yerleşim alanı olarak, tarihöncesi dönem yaşam modelinin anlaşılması açısından özel bir önem taşımaktadır.

Figür 2. Aşağı Pınar 6. tabaka yapı kalıntıları

Figür 3. Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi projesi, 1999

6. tabakada bitişik düzende üç dört mekanın birlikte bir yapıyı oluşturduğu ve benzer nitelikteki yapıların eğrisel bir hat üzerinde dizildiği bir yerleşme dokusu söz konusudur. 5. tabakada ortasında bir ocak yer alan tek ya da iki odalı evler vardır ve bunlar oldukça düzenli bir biçimde araziye yerleştirilmiştir. Bu tabaka mimarisinin önceden planlanarak oluşturulduğu söylenebilir. 4. tabakada çoğunlukla iki odalı evler vardır ve bunlar tıpkı bir alttaki tabaka gibi belli bir düzene göre konumlandırılmışlardır. 3. tabaka mimarisi oldukça bozuk bir biçimde açığa çıkartıldığı için ayrıntılı bir değerlendirme yapmak güçtür. 2. tabakada ise, diğer tabakalardan büyük ölçüde farklılaşan bir yaklaşımla önceden planlanmamış, daha rastlantısal bugünkü kırsal yerleşimlere benzer bir yerleşme dokusu vardır. Bu dönem yapıları taşıyıcı sistem ve biçimleniş açısından da alt evrelerden kökten bir biçimde ayrılmaktadır. 6-3. tabakalarda dik duvarlı ve kırma çatı ile örtülü yapılar söz konusuysa, 2. yapı katında iç mekana doğru eğrilen duvarların tepe noktasında birleşerek aynı zamanda çatıyı oluşturduğu, yerden başlayan bir tonoz gibi görüntüsü olan farklı bir yapı sistemi vardır. İngiltere’de Ortaçağ mimarisinde önemli bir yeri olan ve “cruck building” olarak adlandırılan bu ilginç yapı sisteminin basit örnekleri bugün Istranca dağ köylerinde varlığını halen sürdürmektedir.

Aşağı Pınar’ın bütün yapı katlarında karşılaşılan kerpiç dolgu dalırgü yapı sistemi ile inşa edilmiş olan yapılar terk edildiklerinde, açık hava koşullarına karşı dayanıksız oldukları için, kalıntıların günümüze kadar ulaşması zordur. Ağaç organik bir yapı malzemesi olduğu için çürüyerek yok olur. Kerpiç ise özünde güneşte kurumuş

toprak olduğundan o da eriyerek tekrar toprağa karışır. Bu nedenle bu tür yapılar ancak yangın geçirmesi durumunda daha kolay algılanabilir bir biçimde bugüne ulaşabilen kalıntılara dönüşebilirler. Böyle bir durumda ahşap yanarak yok olmakla birlikte, kerpiç yüksek sıcaklıktan dolayı sertleşerek tuğlasal bir nitelik kazanmakta ve varlığını sürdürmektedir. Kerpiç üzerinde yanmış ağaçların bıraktığı boşluklar da kalmakta ve bu tür yüzeylerde kereste-ağaç izleri kolaylıkla seçilmektedir (Eres 2003b). Yangın geçirmeyen yapılarda ise, duvarlar renk ve yoğunluk farklı ile kendilerini çevreleyen toprak düzlemde ayırmakta, duvar yüzünde kalkerli sıva varsa bu ayrım biraz daha netlik kazanmaktadır. Bu tür yapı kalıntılarında iç mekanda yer alan sert taban kaplaması, ocak, seki gibi yapı öğeleri evlerin tanımlanmasını kolaylaştırmaktadır.

Ahşap tarihöncesi yapı kalıntıları her durumda zayıf izler niteliğinde günümüze ulaşmakta ve bunların mimari açıdan ayrıntılı bir biçimde incelenmesiyle yapıların nitelikleri anlaşılabilir. Aşağı Pınar Höyüğü’ne sergilenen kalıntılar bağlamında baktığımızda, şiddetli yangın geçirmiş olan 6. ve 4. tabakada yapı kalıntıları yer yer 60-70 cm yükseklikte korunmuş duvar parçaları ve moloz birikintileri ile belli bir görsellik oluşturmaktadır. 2. tabakada ise duvar izlerine rastlanmamakla birlikte evler, ocak, ambar gözü gibi sabit iç mobilyalarıyla sığ bir moloz birikintisi biçiminde kendini göstermektedir. 5. tabaka ise yangın geçirmemiş olduğundan, yapılar duvar olduğu anlaşılan içten ve dıştan kalker sıvalı 5-6 cm yüksekliği geçmeyen toprak izleri ve ocaklarıyla tanımlanmaktadır.

Figür 4. Istranca köylerinde saptanan iğmeli yapılar

Aşağı Pınar'da Koruma ve Sergilemeye Yönelik Sorunlar

Aşağı Pınar'da bulunan yapı kalıntıları, yığın geçirmiş olsun olmasın, her durumda bir evin üç boyutlu bir biçimde geçmişte nasıl var olmuş olduğunu belli etmeyen zayıf izler niteliğindedir (Figür 2). Bir ziyaretçinin mevcut in situ duvar parçalarına bakarak evleri ve yerleşmeyi algılaması pek kolay değildir. Bu bağlamda diğer bir sorun da, bu kalıntıların kazıyla ortaya çıkarıldıktan sonra açık hava koşullarında korunmasıdır. Her ne kadar sertleşmiş olsa da, kerpiç parçalarının açıkta kalması durumunda birkaç yıl içinde yağmur vb. nedenle çözülmeye başlaması ve toprağa karışması kaçınılmazdır. Dolayısıyla bunların mevcut durumuyla kazı alanında sergilenmesi olanaklı değildir.

Aşağı Pınar kazılarında söz konusu olan bu tür fiziksel sorunların yanı sıra sergileme stratejisini esas belirleyen, kuşkusuz ziyaretçinin hiç tanımadığı bu erken dönemlerin kültürünü ve yaşamını uygun bir sergi diliyle anlatabilme kaygısıdır. Türkiye'de tarihöncesi dönem bilgisi temel eğitimde çok kısa ve yüzeysel bir biçimde verilmekte, öğretmenin kendisinin tam olarak algılamadan aktardığı bilgi, öğrencinin hafızasında bir yer bulmamaktadır. Bunun yanı sıra son dönem araştırmalarının sonuçlarının da temel eğitime yansımaması, yanlış bilgilendirmeye neden olmaktadır. Son yıllarda bazı kazı yerlerinin basında sıkça yer bulması, tarihöncesi döneme ilişkin bir kamuoyu ortamı oluşturmaya başlamıştır. Ancak bu da tekil arkeolojik yerleşimler üzerinden ziyaretçinin ilgisini çekecek bazı özel niteliği olan öğelerle sağlanmaktadır. Dolayısıyla bunların hiçbirisi tarihöncesi dönem kültürünü, yaşam modelini günümüz toplumuna anlatmak için yeterli koşulları sağlamamaktadır. Bu bağlamda Aşağı Pınar projesinde, yerleşmenin gözle görülen elle tutulan somut eser ve kalıntıların topluma sunulmasının ötesinde, bu nesnelerin anlamının ve bundan kaynaklı değerinin de ziyaretçiyle paylaşılabilmesine yönelik bir sergileme modeli oluşturmak, ana amaç olarak tanımlanmıştır.

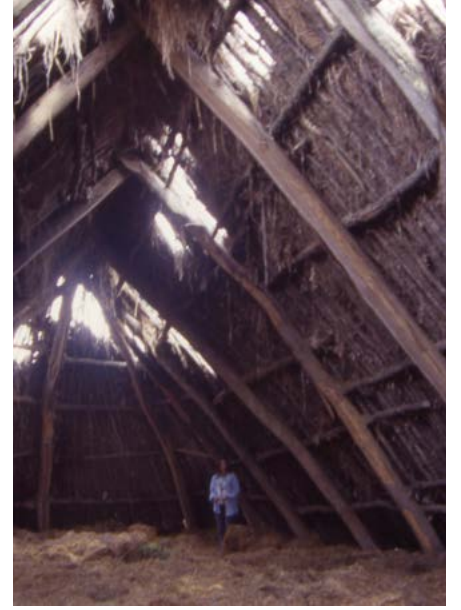
Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi Projesi

Tanımlanan sorunlar çerçevesinde Aşağı Pınar'ın korunması, gelecek kuşaklara aktarılması, burada üretilen bilginin toplumla paylaşılması ve bilimsel çalışmaların da yeni katkılarla devamını amaçlayan çok yönlü bir açık hava müzesi projesi hazırlanmıştır (Eres 1999). Öngörülen projenin bir ayağını toplum, diğer ayağını bilim insanları ve öğrenciler oluşturmaktadır. Bunun için müzenin yanı sıra deneysel arkeoloji çalışmalarına yönelik mekan ve bilim insanların konaklayabileceği bir

yerleşme birimi de tasarlanmıştır. Böylece Aşağı Pınar'ın, höyüğün kültürel miras olarak sergilendiği bir müze olmanın yanı sıra, araştırma merkezi işlevi de yüklenmesi amaçlanmıştır.

Müze kapsamında ziyaretçinin yapı kalıntıları görmesinin yanı sıra, bunların o dönem toplumunun yaşama kültürünü yansıtan öğeler olarak taşıdığı anlamı hayalinde canlandırabilmesi için, doğal çevre ortamını da yansıtan bir tarihöncesi köy canlandırması yapmak uygun bulunmuştur (Figür 3). Böylece ziyaretçinin bu köyde dolaşarak, yapıların içine girip çıkarak ortamı duyumsaması, kazıda bulunmuş eserlerin modellerini-maketlerini incelemesi, bunların üretim teknolojileriyle ilgili bilgi alması, hatta kendisinin sergi evinde bulunan model-aletleri kullanarak ya da bunları üretmeye çalışarak aktif bir katılımcı olması amaçlanmıştır.

Avrupa'da ilk örnekleri 19. yüzyıl sonunda görülen açık hava köy müzelerinde, bir coğrafi ya da yönetsel bölge sınırları içindeki kırsal alandan toplanan evler müze alanı olarak saptanan sahaya taşınarak tekrar kurulur ve içinde bütün donanımı ve nesneleriyle birlikte bir köyün yaşantısı sergilenmeye çalışılır. Bu tür müzeler aracılığıyla Ortaçağ Avrupa çiftçi yaşamının modernleşmekte olan topluma tanıtılması amaçlanmıştır. 20. yüzyıl başında da Avrupa tarihöncesi kültürlerini topluma anlatabilmek için, kazılarda elde edilen bulguların incelenmesiyle tanımlanan ev tiplerine göre 1/1 ölçekli tarihöncesi yapı modellerinden oluşan köy müzeleri kurulmaya başlanmıştır. Bu müzelerin bazısında belli bir kazı yerinde saptanan ev tiplerinin canlandırması, bazısında da o coğrafi bölgede yapılan kazılardan gelen verilere göre farklı yerlerden değişik ev örnekleri sergilenmektedir. Bazı müzelerde yalnız tarihöncesi evler sergilenirken, bazılarında da tarihöncesi Ortaçağ'a

Figür 5. Ahmetler Köyü'nde saptanan 6,7 m yüksekliğindeki içmeli samanlık yapısı

bir perspektif içinde evler sergilenir. Sergilemedeki farklı yaklaşımlara karşın bu müzelerin ortak özelliği, arkeolojik kazıdan çıkan veriler doğrultusunda "yapı rekonstrüksiyonlarıyla" tarihöncesi dönemin anlatımıdır.

Aşağı Pınar'ın tarihöncesi mimarisini üç boyutlu olarak tanımlamak için, yalnız mevcut yapı kalıntıları incelemek yeterli olmadığından, benzer mimarilerin görüldüğü aynı coğrafyada yer alan kazılarda ortaya çıkan bulgular ile bu dönemde Balkan yerleşmelerinde sıklıkla bulunan kilden yapılmış ev maketleri gibi arkeolojik verilerin yanı sıra, günümüz ahşap köy mimarisi de incelenmiştir.

Arkeolojik kalıntıların incelenmesinde sıklıkla başvurulan bir yöntem olan günümüz kırsal mimarisinden yararlanma, özellikle teknik yapı çözümlemelerinin arkeolojik verilerle karşılaştırılması bağlamında

Figür 6. Ahmetler Köyü'nden sökülüp getirilerek Aşağı Pınar Açık Hava Müzesinde yeniden kurulan samanlık yapısı

Figür 7. Aşağı Pinar Açık Hava Müzesinde iğmeli samanlıkların sergi evi olarak kurulma süreci

yararlı sonuçlar oluşturmaktadır. Ancak tarihöncesi dönem mimarisi ile günümüz kırsal yapıları arasında tarihsel bir bağ kurmak ya da az sayıda yapı belgelemesi ile arkeolojik sorunlara köklü çözümler üretmeye çalışmak tehlikeli sonuçlar da doğurabilir. Bu çerçevede Istranca Dağlık Bölgesi köy araştırmaları bize önemli deneyim kazandırmıştır. Çalışma kapsamında köylerde bulunan ahşap yapılar oldukça ayrıntılı bir biçimde belgelenmiş ve kerpiç dolgulu dalörgü yapı sisteminin çok zengin bir alt çeşitlenmesi olduğu anlaşılmıştır (Figür 4). Farklı biçimleniş özellikleri olan yapıların yanma yıkılma gibi durumlarda nasıl bir yapı kalıntısı ve molozu oluşturacağı üzerine gözlemler ve fikirsel çalışmalar da bize, farklı mimarilerin geriye benzer nitelikte izler bırakabileceğini göstermiştir. Dolayısıyla köy belgelemelerinden edinilen bilgi birikimi, bir yandan kazıda ortaya çıkan kalıntıları karşılaştırmalı olarak değerlendirmek için

kullanılmış, öte yandan da yalnızca kazık delikleri ve etrafa saçılmış in situ olmayan az sayıda kerpiç parçası ile varlık kazanan tarihöncesi yapıların üst yapısını kesin bir biçimde tanımlamanın çok kolay olmadığına anlaşılmıştır.

Bu bağlamda kazıda saptanan kalıntılar, Balkan kazılarında elde edilen bilgiler ve Trakya geleneksel kırsal mimarlık araştırmalarından sağlanan veriler birleştirilerek Aşağı Pinar'ın her bir yapı katı için yapıların restitüsyon önerileri geliştirilmiştir. Tüm bu çalışmaların sonunda Aşağı Pinar'ı topluma tanıtmaya yönelik bir köy tarihöncesi köy canlandırması yapılması planlandığında yerleşiminin uzun tarihsel süreci içinde Anadolu gelenekli mimariden yerel bölge koşullarına uyumlu yeni bir mimarlığa geçişini tanımlayan ve sonrasında Avrupa'da da izlenen iğmeli yapı sisteminin saptandığı 2. tabaka mimarisinin canlandırmasını yapılması uygun bulunmuştur. Mimarlık

araştırmaları çerçevesinde her ne kadar 2. tabaka yapılarının taşıyıcı sistem özellikleri ve genel biçimlenişleri ortaya konmuşsa da büyükçe bir yerleşimin yapılaşma düzeni ve yapısal detayları bağlamında %100 doğru bir rekonstrüksiyon yapma olanağı olmadığından tarihöncesi köy canlandırması, doğrudan Aşağı Pinar'ın bir kopyası olarak değil, Trakya'nın bu dönemini temsil eden bir yerleşme olarak kurgulanmıştır.

1999 yılında tamamlanan müze projesinde, iğmeli evlerden oluşan çiftlikler birbirine eklemlenerek bir köy ortamı oluşturmaktadır, her bir çiftlikte tarihöncesi yaşamda mimarlık, gündelik yaşam, beslenme kültürü, teknoloji gibi konularda bilgi aktarılmaktadır (Figür 3). Söz konusu proje 2001 yılında Edirne Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır. Hazırlanan proje oldukça büyük ölçekli bir köy yerleşimini önermektedir, ancak uygulama aşamasına geçildiğinde, bu büyük projenin maliyetini tek seferde karşılamak olanaklı olmadığından, daha da önemlisi böyle bir deneyim ilk kez yaşanacağından, ilk aşamada az sayıda yapı ile deneysel düzeyde işe başlamak daha doğru bulunmuştur. Nitekim ilerleyen süreçte günümüz çağdaş teknolojileri ile yeni malzeme kullanılarak üretilen yapılardan farklı olarak, bu geleneksel yapıların inşasının usta ve malzeme sağlama açısından çözümü çok da kolay olmayan büyük sorunlar içerdiği anlaşılmıştır.

İlk olarak Ahmetler Köyü'nden iki samanlık, odun fiyatına satın alınarak kazı alanına taşınmıştır (Figür 5-6). Yapılardan biri bölgede karşılaşılan en yüksek yapı olması

Figür 8. Aşağı Pinar Açık Hava Müzesi genel görünüm

Kentlerdeki tarihi yapılar için talep artışına bağlı olarak uzman restoratörler, ustalar bulunmakta ve bir geleneksel yapı malzemesi piyasası yavaş yavaş oluşmaktadır, ancak kırsal alanda ne yerel süreklilik ne de çağdaş koruma ortamı ve piyasası yoktur.

açısından ayrıca önem taşımaktadır. Yaşı tam olarak bilinmemekle birlikte sahipleri tarafından yüz elli yıllık oldukları tahmin edilen samanlıkların ana gövdesini oluşturan meşelerin oldukça sağlam durumda olduğu görülmüştür. Yalnız toprağa giren kısımda çürüme saptandığından, ağaçların dip tarafı 70 cm kadar kesilmiştir. Bu yapıların iskeleti ustalarla kazı ekibinin ortak çalışmasıyla kurulmuş, ancak iskelet boşluklarını dolduran pargıların büyük çoğunluğu çürümüş olduğundan, ormandan yeni ve çok sayıda pargı sağlanması gerekmiştir. Orman işletmeleri'nden istenilen nitelikte pargı alınamadığı için proje bir süre beklemek zorunda kalmıştır. 2006 yılında üçüncü bir samanlık yine Ahmetler Köyü'nden satın alınarak iskeleti kurulmuştur. Bu aşamada bir grup köylü çalışmaya başlamış, içlerinde usta bulunmaması nedeniyle iskeleti ayağa kaldırmak mümkün olmamış, ancak usta geldikten sonra onun yönlendirmesiyle herkesin hızlı bir biçimde çalışması sonucu yapı kurulabilmiştir (Figür 7).

2007 yılında yapılardan ikisinin üzeri örtülerek kapalı sergi mekanı haline getirilmiştir. Yapıların yüzeyinin kaplanması sürecinde çeşitli güçlüklerle karşılaşmıştır. İstenilen nitelikte ve sayıda pargı bulmak olanaklı olmadığından kereste de kullanmak gerekmiştir. Yapılar sergi mekanı olarak kullanılacağından, yağmur almaması için pargılar yerleştirildikten sonra üzerine yalıtım malzemesi kaplanmış, ardından çavdar sapı üst örtü serilmiştir. Böylece açık hava koşullarına dayanıklı, ancak içten ve dıştan özgün malzeme ile kaplı duvar yüzeyleri elde edilmiştir.

İnşaat sırasında en büyük güçlük, üst örtüyü oluşturan çavdar saplarının sağlanmasında yaşanmıştır. Bölgede çavdar artık yalnızca dağ köylerinde köylünün kendi sap ihtiyacı kadar dikilmektedir. Bir çavdar piyasası yoktur. Çavdarın bir yıl önceden köylüyle anlaşarak ektilmesi gerekmiştir. Çavdarın orakla biçilip elle demet yapılması işi tamamen insan gücüne bağlıdır ve köylüler ücret karşılığı da olsa çalışmak istemediklerinden ilk yıl çok sağlıklı işlememiş, çavdar sapları makineyle biçilmek zorunda kalmış ve bu nedenle de demet haline getirilmeden çatıya serilmiştir. Ancak bir yıl sonra tekrar çavdar ektilip elle biçilerek demet halinde çatıya konulmuştur (Figür 8). Bölgede samanlık olarak kullanılan yapıların zemini sıkıştırılmış toprak halinde bırakılmaktadır. Ancak bu yapılar sergi amaçlı kullanılacağından, üzerinde dolaşırken tozuması için ahşap levhalarla kaplanmıştır.

Figür 9. Sergi evi 2'de yer alan 6. tabaka evi canlandırması

Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler

Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi'nin deneysel nitelikte başlayan ilk aşamasında karşılaşılan çeşitli güçlükler, projenin tekrar ele alınmasını gerektirmiştir. Gerek inşaat işleri gerek ilk ziyaretçi gruplarının ilgisi değerlendirildiğinde proje yaklaşımının doğru olduğu, ana ilkelerde bir değişiklik gerekmediği, ancak projenin bütün yönleriyle tamamlanabilmesi için bazı kısmi değişiklikler yapmanın yararlı olacağı anlaşılmıştır.

Uygulama sırasında ilk büyük güçlük malzeme sağlamada yaşanmıştır. Köylerden ana iskeleti alınan yapıların diğer ince kesitli ağaç malzemesini Orman İşletmeleri'nden almak, söz konusu proje bilimsel nitelikli ve kamu yararına olduğu halde kolay olmamış, tam istenen nitelikte ve miktarda ağaç verilmemiştir. Bu nedenle piyasadan da koşullarımızı tam olarak sağlamayan malzemenin satın alınması gerekmiştir. İstenilen nitelikte çavdar

sapını bulmak da benzer şekilde zorlu bir süreç olmuş, bu konuda en iyi çözümün çavdar ekmesini bilen köylülere bir yıl önceden anlaşma yapılarak sipariş vermek olduğu anlaşılmıştır.

Günümüzde emek yoğun işlerin yöre halkı tarafından tercih edilmemesi, özellikle köy işi olarak sayılan işlerin yapılması hor görüldüğünden, işçi bulmakta sorun vardır. Genç kuşaklar kentte yaşamayı yeğlediğinden, küçüklükten el becerileri gelişmemekte ve gönüllü olarak çalışsalar dahi, yeterli verim alınamamaktadır. Özellikle yapının ana iskeleti kurmak gibi uzmanlık isteyen bir işin, ancak işin ustası tarafından rahat ve doğru bir biçimde yapılabileceği anlaşılmıştır. Ancak artık usta yetişmemesi, bölgede yalnız yaşlı ustaların kalması en büyük sorunlardan biridir. Bu ustalar rica üzerine inşaat işine yardımcı olmakta, gündelik yaşamlarında artık bu

tür işler yapmamaktadırlar. Yeni ustaların da yetişmemesi, köylerde bu yapılarla birlikte inşaat geleneğinin de yok olduğunu göstermiştir.

Istranca Dağlık Bölgesi mimarlık araştırmaları sırasında geçmişte bu yapıların, köylerin çevresinde bulunan doğal yapı malzemeleri ile yerel ustalar tarafından kolay ve ekonomik bir şekilde inşa edilmiş olduğu anlaşılmıştır. Ancak günümüzde bunları tekrar inşa etmek son derece güçtür. Kuşkusuz bu durum, kırsal mimarlık mirasının konusu olan bu tür evlerin restorasyonun da çok kolay olamayacağını göstermektedir. Kentlerdeki tarihi yapılar için talep artışına bağlı olarak uzman restoratörler, ustalar bulunmakta ve bir geleneksel yapı malzemesi piyasası yavaş yavaş oluşmaktadır, ancak kırsal alanda ne yerel süreklilik ne de çağdaş koruma ortamı ve piyasası yoktur. Bu nedenle kazı ekibi inşaatların her türlü detayı için kendisi çabalayarak çözüm üretmek zorunda kalmıştır.

Aşağı Pınar Açık Hava Müzesinde Sergileme Yaklaşımı

Aşağı Pınar Açık Hava Köy Müzesi'nin iç mekan sergileme yaklaşımı da, deneysel nitelikli inşaat uygulamalarına bağlı olarak geliştirilmiştir. Bunun için 2008 yılında iki samanlık yapısı sergi evi olarak kurulduktan sonra, bunlardan girişe yakın olanı aynı yıl, diğeri 2009'da ziyarete açılmıştır. Bu ilk aşamada, ziyaretçiye temel kültür tarihini, Kırklareli'nin tarihsel süreç içindeki önemini ve bunda Aşağı Pınar tarihöncesi yerleşiminin konumunu açıklamaya yönelik bilgi içeren pano ve maketler, bir anlatım yöntemi olarak benimsenmiştir (Figür 6). Bu ilk sergide panolarda;

arkeolojinin anlamı ve önemi,

kültür mirasına sahip çıkma mesajı,

Kırklareli'nin kültür tarihindeki önemi,

Kazı ekibinin Kırklareli çevresindeki çalışmaları ile bilim dünyasına katkısı,

Kazı ekibinin kültürel mirası koruma ve Kırklareli'nde kültür sektörü oluşturmaya yönelik projeleri,

Aşağı Pınar'ın kültür tarihindeki önemi, anlamı ve buluntuları metin ve görsel malzeme kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Mekanın ortasına da Aşağı Pınar'da bulunan farklı tabakalara ait yapıların 1/50-100 ölçekli maketleri yerleştirilmiştir.

İlk sergiye ziyaretçilerin ilgisi değerlendirildiğinde, her ne kadar panolarda büyük punto ile basılmış mesaj niteliğinde metinler yer almaktaysa da bunların pek ayrıntılı okunmadığı, buna karşılık maketlerin daha büyük ilgi çektiği gözlenmiştir. 2009 yılında ikinci sergi evi hazırlanırken ana konu olan mimarinin, 1/1 ölçekli modellerle anlatımının daha etkili olacağı düşüncesiyle, ana projede de yer alan yaklaşım doğrultusunda, mekanda 6. tabakada yer alan bir yapının kısmi canlandırması yapılmıştır (Figür 9). Söz konusu yapının bir odası oldukça yüksek seviyede korunmuş duvarları ile Aşağı Pınar'ın en görsel kalıntılarından biridir. Kazı sırasında duvarlar açığa çıktığında yerinde ilk sağlamlaştırması yapılmış, ardından kesilip taşınarak laboratuvar ortamında konservasyonu yapılmıştır. Daha sonra bu duvarlar ikinci sergi evine taşınmış, duvar içlerindeki boşluklardan silikon kalıp tekniği ile dalırgü taşıyıcıların kalıbı alınmış ve bunlar kullanılarak duvar kalıntısının üzerinde kısmi rekonstrüksiyon yapılmıştır. Bu duvarların sınırladığı mekanın içinde bulunan ocak, ışık, seki, silo gibi yapı öğeleri aslına uygun olarak yapılmış, yapının bir ara katı olduğu bilindiğinden ara kat canlandırması yapılmış ve içeriye çanak yapmak, un öğütme gibi işlerle uğraşan kişilerin de maketleri konularak bir gündelik ev yaşamı sergilenmiştir.

Figür 10. Sergi evi 3'te yer alan tarihöncesi zanaatçılar ve ustalar canlandırması

Figür 11. Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi revizyon projesi

Bunun yanı sıra ikinci sergi evinde bir 4. tabaka yapısında bulunan ve ara kat döşemesine ait olduğu anlaşılan kerpiç parçaları da sağlamlaştırılıp bir araya getirilmiş ve böylece döşeme olabildiğince büyük bir alan kaplayacak biçimde sergilenmiştir. 2010 yılında bu sergi mekanında Aşağı Pınar mimarisini anlatan panolar ve farklı tabakalara ait kerpiç parçaları ile sergileme geliştirilecektir.

Üçüncü sergi evinin inşaat işleri 2010 yılında tamamlanmış ve burada birinci sergi evindeki panolardan biraz farklı bir yaklaşımla üç boyutlu rölyef niteliğinde canlandırmaların da bulunduğu, az metin içeren ancak görsel yönü etkin bir sergileme düzeni geliştirilmiştir. Istranca Dağlık Bölgesi mimarlık araştırmaları sırasında bölgeden toplanan etnografik malzeme de prehistorik benzerleriyle ilişkilendirilerek burada sergilenmektedir. Bunun yanı sıra 3. Sergi evinde tarihöncesi dönem zanaatları 1/1 ölçekli insan maketleri ve alet edevatı ile sergilenmektedir (Figür 10).

Figür 12. Kırklareli geleneksel köy yaşamı sergisi; çift sürenler, tohum ekenler

Figür 13. Kırklareli geleneksel köy yaşamı sergisi; fırınlar

Figür 14. Kırklareli geleneksel köy yaşamı sergisi; harman yeri

Proje Revizyonu: Kırklareli Geleneksel Kırsal Yaşam Kültürünün Sergilenmesi

2012 yılında Istranca dağlık bölgesine yapılan ziyarette hem geleneksel köy yapılarının hem de geleneksel arım hayvancılığa dayalı köy yaşamının büyük ölçüde sonlandığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle Aşağı Pınar müze alanının batı kesiminde "Kırklareli Geleneksel Köy Yaşamı" sergisi yapılmasına ve son yüz-yüzelli yılın geleneksel köy yaşamının da ziyaretçilere insan maketleri içeren mekânsal düzenlemelerle sunulmasına karar verildi ve bu kapsamda projede revizyona gidildi. Aynı süreçte Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi'nin karşısındaki parselde bir ziyaretçi merkezi yapımına da karar verildiği için proje kapsamlı bir biçimde yeniden ele alındı (Figür 11). Kırklareli geleneksel köy yaşamı sergi bölümünde tarla süren, tohum eken, orakla biçen, döven süren insan gibi maketlerle tarım ve hayvancılık odaklı köy yaşamı canlandırıldı (Figür 12-14). Böylece yaklaşık MÖ 6. binyılda Anadolu'dan gelerek Aşağı Pınar mevkiinde bölgenin ilk köylerinden birini kuran topluluğun oluşturduğu tarım ve hayvancılıkla uğraşan yerleşik köylü yaşam modelinin aslında son halkasını oluşturan el emeğine ve beden gücüne dayalı tarım ve hayvancılıkla yaşayan 20. yüzyıl başı Trakya toplumunun da sergilenmesi amaçlanmıştır.

Sonuç

Aşağı Pınar kazısında ortaya çıkan arkeolojik kalıntıların korunması ve buradan edinilen bilginin toplumla paylaşılması kaygısıyla geliştirilen açık hava müzesi projesi, zaman içinde günümüz geleneksel köy yaşamını içerecek şekilde geliştirilmiştir. Istranca dağlık bölgesinde 1997'den beri sürdürdüğümüz mimarlık araştırmaları bölgenin yerel gelenekli kırsal mimarisinin hızlı yitirilme olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle de Türkiye genelinde yalnız Trakya'dan bilinen "iğmeli yapı"ların yok olması kültür

tarihimiz açısından boşluğu doldurulamaz bir kayıp olacaktır. Tarihöncesi dönem mimarisiyle de benzeşen yapısal özellikleri olan bu mimari geleneğin benzerlerinin İngiltere Ortaçağ mimarisinden bilinmesi, bu yapı sisteminin uzun bir tarihsel süreçte çok farklı coğrafyalarda kullanıldığını ve evrensel bir değer oluşturduğunu göstermektedir. Dolayısıyla tarihöncesi dönemde Aşağı Pınar'da da varlığı bilinen iğmeli yapı sisteminin günümüz örneklerinin açık hava müzesinde kullanılmasıyla hem bu tür yapıların korunması hem de

müze ortamında kolayca ziyaret edilerek toplum tarafından öğrenilmesi, benimsenmesi de sağlanmaktadır. Aşağı Pınar açık hava müzesi, geleneksel kırsal yapıların arkeolojik bir alanın sunumunda kullanıldığı bir proje olarak Avrupa açık hava köy müzesi örneklerinden de farklılaşarak yeni bir model oluşturmaktadır. Ancak projenin uygulama sürecinde karşılaşılan pek çok güçlük, günümüzün önemli tartışma konularından "sürdürülebilirlik" bağlamında da ayrı bir tartışmanın yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Kaynaklar

- Akdağ, Aysun, *Tarihöncesi Dönem Açık Hava Müze Teşhirleri ve Kırklareli Aşağı Pınar Projesinde Uygulama Modeli*, Yıldız Teknik Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002.
- An, İlknur, *Tarihöncesi Yerleşimlerde Kültürel Miras Yönetimi*, İstanbul Üniversitesi Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009.
- An, İlnur ve Eres, Zeynep "From a Granary to an Exhibition Hall, Making Use of the Traditional Architectural Structures of Thrace to Display Archaeological Sites", H.T. Yıldız ve Y.İ. Güney (yay.) *Revitalising Built Environments: Requalifying Old Places for New Uses*. IAPS-CSBE Culture & Space in the Built Environment Network and the IAPS - HOUSING Network, 12-16 October 2009, İstanbul 2009.
- Bandi, Hans-Georg, "Pfahlbaubilder und Pfahlbaumodelle des 19. Jahrhunderts", *Archäologie der Schweiz*, S. 2, (1979), s. 8-32.
- Charles, Frederick William Bolton, *Medieval Cruck-Building and Its Derivatives*, The Society for Medieval Archaeology Monograph Series no:2, 1967.
- Eres, Zeynep, "20. Yılında Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi: Arkeolojik ve Kırsal Kültür Varlıklarını Birlikte Koruma Çabası", (yay.) A. Yaraş, G. Üsküplü, *Trakya'da Arkeoloji I*, Ege Yayınları, İstanbul, (2023), 313-332.
- Eres, Zeynep, "Kırsal Mimarlığın "Miraslaşma" Süreci: Avrupa Açık Hava Köy Müzeleri Üzerinden Bir Değerlendirme", *Mimar.ist*, S.67, (2020), s. 40-51.
- Eres, Zeynep, "Kırklareli Aşağı Pınar ve Karlıgeçit Kazılarının 20. Yılında Koruma ve Alan Yönetimi Çalışmaları - Conservation and Site Management Studies in the 20th Year of the Kırklareli Aşağı Pınar and Karlıgeçit Excavations", (yay.) Bachmann, M., Maner, Ç., Tezer, S. and Göçmen, D., *Heritage in Context*, Miras, S. 2, Deutsches Archäologisches Institut Istanbul, Ege Yay., İstanbul, (2014), s. 89-130.
- Eres, Zeynep, "Erkenntnisse aus der Ländlichen Architektur in Thrakien für das Verständnis der vorgeschichtlichen Flechtwerkbauweise. Rekonstruktionsversuche zu den Bauten der Schicht 2 des Siedlungshügels Aşağı Pınar", *Bautechnik im antiken und vorantiken Kleinasien*, Deutsches Archaeologisches Institut Istanbul, Ege Yayınları, (2009), s. 39-63.
- Eres, Zeynep, "Kırklareli Bölgesi'nin Kırsal Mimarî Geleneği", *Yıldız Dağları ve Yakın Çevresi Tarihi Araştırmalar Sempozyumu - Historical Researchment at Strandza Mountains & in their Vicinity*, 22-25 Mayıs 2006, Kırklareli, (2006), s. 47-160.
- Eres, Zeynep, "Traditionelle Dorfarchitektur im Istranca-Gebirge", (yay.) N. Karul, Z. Eres, M. Özdoğan, H. Parzinger, *Aşağı Pınar I Einführung, Forschungsgeschichte, Stratigraphie und Architektur*, Deutsches Archaeologisches Institut (Eurasian-Abteilung) & Verlag Philipp von Zabern, (2003a), s. 155-173.
- Eres, Zeynep, "Die Hüttenlehmreste von Aşağı Pınar", (yay.) N. Karul, Z. Eres, M. Özdoğan, H. Parzinger, *Aşağı Pınar I Einführung, Forschungsgeschichte, Stratigraphie und Architektur*, Deutsches Archaeologisches Institut (Eurasian-Abteilung) & Verlag Philipp von Zabern, (2003b), s. 126-154.
- Eres, Zeynep, "Traditional Village Architecture of Thrace: Documentation, Problems and Future Prospects", (yay.) H. Turgut ve P. Kellet, *Traditional Environments in a New Millenium*, 2nd International Symposium, IAPS-CSBE Network, 20-23 June 2001 - Amasya, IAPS-CSBE Network Book Series:4, (2002), s. 447-452.
- Eres, Zeynep, "Kırklareli - Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi", *Arkeoloji ve Sanat*, S: 101-102, (2001), s. 19-36.
- Eres, Zeynep, *Tarihöncesi Kazı Yerlerinin Koruma, Restorasyon, Sergileme Sorunu ve Çözümüne Yönelik Bir Uygulama: Kırklareli - Aşağı Pınar Örneği*, İstanbul Teknik Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1999.
- Eres, Zeynep ve Özdoğan Eylem, "A New Approach in Studying the Structural Systems of Prehistoric Wooden Post Buildings: A Case Study from Aşağı Pınar in Eastern Thrace", (yay.) R. Carvais, A. Guillerme, V. Negre and J. Sakaravitch, *Nuts & Bolts of Construction History Culture, Technology and Society*, 4th International Congress on Construction History (ICCH), 3-7 July 2012, Paris,, C. 3, (2012), Picard, s. 149-156.
- Eres, Zeynep, Özdoğan Eylem, Demirtaş Ahmet, "Aşağı Pınar Açık Hava Müzesi: Yaklaşım, Uygulama Süreci ve Karşılaşılan Sorunlar", *TÜBA-KED*, S. 8, (2010), s. 183-200.
- Karul, Necmi ve Eres Zeynep, "Rekonstruktionsversuche zu den Bauten von Aşağı Pınar", (yay.) N. Karul, Z. Eres, M. Özdoğan, H. Parzinger, *Aşağı Pınar I Einführung, Forschungsgeschichte, Stratigraphie und Architektur*, Deutsches Archaeologisches Institut (Eurasian-Abteilung) & Verlag Philipp von Zabern, (2003), s. 174-180.
- Karul, Necmi, Eres Zeynep, Özdoğan Mehmet ve Parzinger Hermann (yay.), *Aşağı Pınar I Einführung, Forschungsgeschichte, Stratigraphie und Architektur*, Deutsches Archaeologisches Institut (Eurasian-Abteilung) & Verlag Philipp von Zabern, 2003.
- Özdoğan, Mehmet, "Organizing prehistoric sites as open air museums. Two experimental cases: Çayönü and Kırklareli", (yay.) Ahunbay Z. ve İzmirlioglu, Ü., *Management and Preservation of Archaeological Sites*, ICOMOS Türkiye, YEM Yayınları, (2006), İstanbul, s. 50-57.
- Özdoğan, Mehmet, "Anadolu'dan Avrupa'ya Açılan Kapı Trakya", *Arkeoloji ve Sanat*, S. 90, (1999a) s. 2-28.
- Özdoğan, Mehmet, "Preservation and Conservation of Prehistoric Sites. Two Experimental Cases: Çayönü and Kırklareli-Aşağıpınar", (yay.) M. Korzay, N.K. Burçoğlu, Ş. Yarcın, D. Ünal, *International Conference on Multicultural Attractions and Tourism I*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, (1999b), İstanbul, s. 179-195.
- Özdoğan, Mehmet ve Eres, Zeynep, "Protection and Presentation of Prehistoric Sites: A Historic Survey from Turkey", *Origini*, S. XXXIV, (2012), s. 467-484.
- Schöbel, Gunter, "Pfahlbaumuseen und Pfahlbausammlungen", *Archäologie in Deutschland Sonderheft*, (1997), s. 115-123.
- Rieger, Isolde, "Freilichtmuseum und Denkmalpflege", *Museumskunde*, S. 43, (1978), s. 11- 15.

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Sezgin

İç Mimarlık Bölümü

MEF Üniversitesi

sezginah@mef.edu.tr

EDİRNE'NİN KURTULUŞ HİKÂYESİ VE SELİMİYE

Travmatik ve ulusal acı veren olaylar, mimari eserlerin milli anıtlara dönüşümünde önemli rol oynarlar ve bu eserlere toplumun belleğinde milli imgelerle örülü yeni bir yer kazandırır. Mimari eserler kimi zaman travmatik olayların ardından bir milletin en üst düzey sembolü olan ulusal bayraklar ile birlikte, milli bir direniş ruhu ile özdeşleşirler. Ulusal bayraklar, milli kimliği, değerleri ve kolektif hafızayı simgeleyen güçlü semboller olup, güçlü duygusal bağlar ve grup dayanışmasının kurulmasına aracılık ederken, algılanan tehditler karşısında milliyetçi veya ideolojik amaçlarla kullanılabilirler. (Becker et al., 2017) Bayraklar milli anıtlar ile bir araya geldiklerinde, milletin tarihinde özel yeri olan bir mekanın ya da tarihin anısını çok güçlü biçimde canlandırabilirler ve buna bağlı milli duyguları canlandırabilirler.

Paris'te 19. yüzyılda inşa edilmesinden itibaren, Fransa'nın en önemli anıtlarından biri olan Zafer Takı (Arc de Triomphe), askeri zaferlerle özdeşleşerek Fransız milli kimliğin güçlü bir simgesi haline gelmişti. 20. yüzyılın başında Fransızlar için Zafer Takı imgesi, Fransız bayrağı ile bütünleşmişti. (Sudlow, 2012, s. 109-110) Önemli anma törenlerinde Zafer Takı'nın tonozunun altına büyük bir Fransız bayrağı asılıyordu. İkinci Dünya Savaşı'nda, Paris'in Nazi Almanyası tarafından işgali sırasında ise, Zafer Takı üzerinde, Nazi bayrağı dalgalanmıştı. (Sudlow, 2012, s. 115) İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da, Zafer Takı'nı kapsayan anma törenlerinde, Zafer Takı'nın tonozunun altına büyük boyutlarda bir Fransız bayrağı asma geleneği devam etti. Paris'in modern tarihindeki travmatik

Nazi işgali ardından, Bastille Günü ya da 8 Mayıs'ta Avrupa Zafer Günü gibi anma törenlerinde, Zafer Takı ile Fransız bayrağının birlikteliği çok daha anlamlı hale gelmişti.

Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı'nın ana binası olan Pentagon'un, 11 Eylül Saldırıları'nın ardından bir milli anıt kimliği kazanması da bayrak ve milli anıt birlikteliğine çok özgün bir örnektir. 11 Eylül 2001 tarihinde Pentagon'un hasar almasına neden olan saldırının ardından, bina üzerindeki büyük tahribat deliğinin yakınına inşa ekipleri tarafından büyük bir Amerikan Bayrağı asılmıştı. (Marling, 2003, s. 56) 11 Eylül Saldırıları'nın birinci yıldönümünden itibaren, anma törenleri kapsamında Amerikan bayrağının Pentagon'un cephesine asıl-

ması tekrarlanan bir ritüele dönüştü. (McFeatters, 2012) Her yıl tekrarlanan anma törenlerinde, artık Pentagon'un aldığı ağır hasar görünür olmasa da, büyük boyutlu Amerikan bayrağı, 11 Eylül 2001 tarihini, binadaki travmatik yıkımı, maddi ve manevi kayıpları ve bunların ardından yükselen milliyetçi ve vatansever duyguları hatırlatıyor. Pentagon'un hasar gören kısmının tamir edilerek tekrar kullanıma açılması ile, yapı bir milli anıt gibi hem saldırının travmasını, hem de Feniks -küllerinden yeniden doğan efsanevi kuş- isimli onarım projesinin ardından iradeyi ve direnci temsil edebiliyordu. Bu örneklerin gösterdiği gibi, bayrak ve mimari eserlerin birlikteliği, tarihsel travmaların ve ulusal kimliğin simgelenmesinde güçlü imajlar yaratabilir.

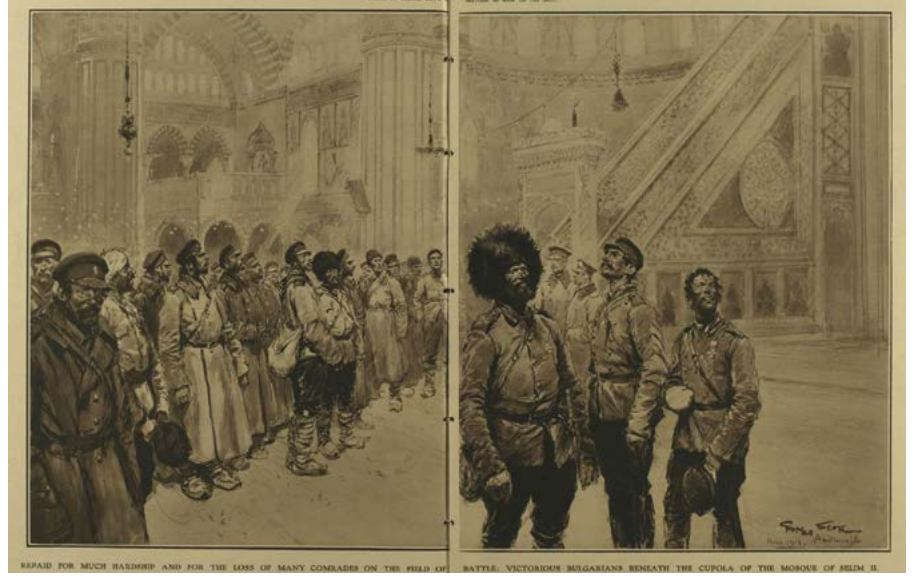
Figür 1 Balkan Savaşları sırasında Bulgar askerleri Selimiye'nin iç avlusunda

Lostbulgaria (1913, Mart). Българска войска в двора на джамията Султан Селим в Одрин след превземането на града на 13 март 1913 г., 29 Ocak 2025 tarihinde <https://www.lostbulgaria.com/index.php?cat=3> adresinden edinilmiştir.

Edirne'de Selimiye Camii de, bir mimari eserin, ulusal bayrak ile beraber, milli direnişin sembolüne dönüşmesinin özgün bir örneğidir. Edirne'deki Selimiye Camii'nin bir milli anıt rolüne sahip olmasında, şehrin 20. yüzyılın başında uğradığı travmatik işgallerin ve ardından kurtuluşunun önemli yeri vardır. Balkan Savaşları (1912-1913) sırasında, Edirne'nin uzun süren bir kuşatma sonrasında düşmesi, Selimiye'nin milli hafıza içindeki yeri için bir dönüm noktasıydı. Kuşatma boyunca, Selimiye savaşın en öne çıkan tanıklarından biriydi. Bulgar topçuları için bir nirengi noktasıydı, Osmanlı birlikleri ise Selimiye'nin minarelerini gözetleme kulesi olarak kullan

Edirne'nin düşmesi de, Osmanlılar için savaşın yakın tarihin en dramatik anlarından biriydi ve Selimiye milli simgelerle birleşerek bu travmatik anın simgelerinden birine dönüştü. Edirne'nin düşmesinin hemen ardından Bulgar askerlerinin Selimiye'nin içine girmesi büyük bir utanç ve tepki nedeni olmuştu. Ulusal ve uluslararası yayınlarda Bulgar askerlerini cami içinde tasvir eden illüstrasyonlar yer almıştı. (Sezgin ve Sarısakal, 2023) Edirne'nin düşmesinden kısa bir süre sonra Bulgar Çarı I. Ferdinand da Edirne ve Selimiye'yi ziyaret etti. Çoğunlukla Bulgar subaylardan oluşan bir grubun eşlik ettiği bu ziyaretin olduğu gün Selimiye'nin minareleri arasında Bulgar bayrağının dalgalandığı da görülmüyordu. Bulgar bayrağının Selimiye üstündeki görüntüsü büyük bir travmaydı ve dönemin Bulgar kartpostallarında yer bulmuştu. (Sezgin, 2025)

İkinci Balkan Savaşı sırasında Osmanlı Devleti Edirne'yi geri aldığı anda, Selimiye'ye Osmanlı bayrağının çekilmesi kurtuluş gününün en yoğun anlarından biriydi. Edirneli bir kalabalığın önünde, Selimiye'nin Bulgaristan yönüne bakan tarafına, üzerine siyah bir örtü örtülmüş bir Osmanlı bayrağı çekilmişti. Siyah örtü dualar eşliğinde yırtılarak Osmanlı bayrağı ortaya çıkarılmıştı. (Sezgin, 2025) Edirne'nin kurtuluşunun ardından basılmış bir Osmanlı kartpostalında Selimiye'nin üzerindeki Bulgar bayrağı yerine bir Osmanlı bayrağı dalgalanıyordu. Bu açık bir şekilde, Selimiye'nin üstündeki Bulgar bayrağı sahnesine gönderme idi. (Sezgin ve Sarısakal, 2025) Balkan Savaşları'ndan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına kadar geçen yıllar Trakya'nın ve Edirne'nin geleceği ile devletler arasında paylaşımı açısından belirsizlikler içeriyordu. Endişe edilen Yunan işgaline karşı yapılan mitinglerin mekanlarından biri Selimiye olmuştu. Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, Trakya'nın bir kısmı ile birlikte Edirne 1920 yılında Yunan kuvvetleri tarafından işgal edildi. Yunan kralı Aleksandros Edirne'nin alınmasından hemen sonra kente geldiğinde Selimiye'yi de ziyaret etmişti. Aleksandros'un ziyareti

Figür 2 Bulgar askerlerini Selimiye'nin içinde gösteren illüstrasyon

Scott, G. (1913, April 26) Militant Christianity in a World-Famous Centre of Mohammedanism: In Conquered Adrianople. The Illustrated London News. s. 558-599.

sırasında Selimiye'nin minarelerinde Yunan bayrağı dalgalanmış, Edirne müftüsünün kralı karşılaması büyük tepki uyandırmıştı. Tıpkı Bulgar işgali sırasında olduğu gibi, Edirne'de Yunan egemenliğini göstermek ve meşrulaştırmada, Selimiye milli semboller ile birlikte önemli bir araç olmuştu. (Sezgin, 2025)

Edirne'de Yunan işgalinin bitmesi ve yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin batısında bir sınır kenti olması, şehrin geleceği ile ilgili belirsizliklerin bittiği anlamına gelmiyordu. Cumhuriyet'in kurulmasından 20. yüzyılın ortalarına kadar, Avrupadaki revizyonist politikalar ve İkinci Dünya Savaşı, Türkiye'de batı sınırına dair endi-

şeye neden oluyordu. Edirne'nin Yunan işgalinden kurtulduğu günü anan kurtuluş bayramı böyle gergin bir tarihsel bağlamda, 1930'lu ve 1940'lı yıllarda düzenli ve kapsamlı olarak kutlanmaya başlandı. Kareografisi yıldan yıla değişiklik gösterebilen bu törenlerde, Selimiye kimi zaman tören alanı kimi zaman da Türk bayrağının çekildiği bir milli anıt kimliğine sahip oluyordu. Selimiye, Cumhuriyet dönemi kurum ve anıtları ile, anma törenlerinin kentsel koreografisi içinde bir araya geliyordu. Mitingler ve konuşmalar için mekan olma rolü azalırken, Selimiye'nin bir milli anıt olarak Türk bayrağını taşıyan rolü pekişti. (Sezgin, 2025)

Selimiye Cami, bir dini yapı olduğu olduğu kadar, Pentagon gibi, bir milletin tarihindeki dönüm noktalarından birinin simgesi haline geldi. Mimari eserlerin, bayrak gibi milli sembollerle bir araya gelerek milli anıt rolü üstlenmesi, onlara milletlerin çalkantılı tarihindeki travmaları, direniş ve birlik duygusunu yansıtmaya gücü vermektedir.

Figür 3 Edirne'nin kurtuluş günü törenleri sırasında Selimiye'nin minareleri arasındaki Türk bayrağı

Cumhuriyet (1943, 26 Kasım) Edirne'de Kurtuluş bayramı: Selimiye'nin minareleri arasında şanlı bayrağımız dalgalanıyor. 1.

Selimiye'nin 20. yüzyılda ulusal bayraklarla biraraya gelen bu kimliği, yapıyı Balkanlar'ın ve Türkiye'nin mimarlık tarihinde çok özgün bir konuma yerleştirdi. Türkiye'de camilere Türk bayrağı asılması geleneği mevcut olsa da, bunlar caminin tanık olduğu belli bir tarihi olay ile ilgili değil, genel olarak millî duyguların karşılığı olarak gerçekleşir. Örneğin, yakın dönemde, 29 Ekim ya da 15 Temmuz gibi milletin ortak hafızasında yeri olan tarihlerde anıtsal camilere Türk bayrağı asılması bu bağlamda olmuştur. (Hürriyet, 2006; Gür, 2017) Selimiye örneğinde ise, yapının millî anıt kimliği ile Türk bayrağı bir aradadır.

Selimiye'nin bir millî anıt olarak Türk bayrağı ile ilişkisinin doğuşu ve bir ritüele dönüşmesi özgün biçimde uluslar ötesi bir nitelik taşır. Edirne'nin en görkemli yapısı olan Selimiye'nin, 20. yüzyılın ilk on yılların-

da üç ulus devletin bölgesel çekişmesinin arasında kalması, bu devletlerin bu yapıyı ve simgesi olduğu şehri sahiplenmeye çalışmasını da beraberinde getirdi.

Paris'teki Zafer Takı'nın çekişmeli tarihini hatırlatır biçimde, farklı milletlerin simgeleri, Selimiye üzerinden uluslararası mücadeleleri yansıttı. Osmanlı hanedanının yaptırdığı bir selatin camisinin millî bir anıta dönüşme süreci, uluslararası gerilim ve rekabet içinde güçlü anlamlar kazanan ulusal bayrağı içerdi. Selimiye Cami, bir dini yapı olduğu kadar, Pentagon gibi, bir milletin tarihindeki dönüm noktalarından birinin simgesi haline geldi. Mimari eserlerin, bayrak gibi millî sembollerle bir araya gelerek millî anıt rolü üstlenmesi, onlara milletlerin çalkantılı tarihindeki travmaları, direniş ve birlik duygusunu yansıtmaya gücü vermektedir.

Teşekkür

www.lostbulgaria.com internet sitesinden alınan fotoğrafı, bu yazı kapsamında kullanmam için izin veren Peyo Kolev'e teşekkür ederim.

Kaynakça

Becker, J. C., et al. (2017). What Do National Flags Stand for? An Exploration of Associations Across 11 Countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 48(3), 335-352. <https://doi.org/10.1177/0022022116687851>

Gür, M. G. (2017, 13 Temmuz). Çamlıca Camisi'ne dev Türk bayrağı. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/camlıca-camisine-dev-turk-bayragi-/860562>

Hürriyet. (2006, 29 Ekim) Yazdı, camiler bayrakla donandı. <https://www.hurriyet.com.tr/gundemyazdi-camiler-bayrakla-donandi-5335174>

Marling, K. A. (2003). *Old glory: unfurling history*. Bunker Hill Publishing.

McFeatters, A. (2012, 12 Eylül). Pentagon Ceremony Defiant, *Pittsburgh Post-Gazette*, A13.

Sezgin, A. (2024). Selimiye as a commemorative monument in modern Turkey, *British Journal of Middle Eastern Studies*. Erken çevrimiçi yayın. <https://doi.org/10.1080/13530194.2024.2443917>

Sezgin, A. ve Sarısakal, B. (2023). Sanctuary of a Thousand Adventures: Selimiye in the Besieged, Occupied, and Liberated Edirne. *The Muslim World*, 113 (3), 307-332. <https://doi.org/10.1111/muwo.12469>

Harrison, V. L. (2017). *War in the Past, War in the Present: How Memory, Monuments, and Misinformation Influenced Young French Girls' Nationalist Discourses*. Sudlow, B. (Ed.) *National Identities in France* içinde (s. 101-120). Routledge.

SANAT

Yeniden Anlatılan Hikayeler

Nese Koçak

Heykeltıraş

hnesekekocak@gmail.com

SANATTA HİKÂYESİ OLAN MALZEME KULLANIMI

Antikacılar da, eskiciler de, bitpazarlarında dolaşıp hayal etmeyi sevmişimdir. Eski eşyanın ve metruk binaların, unutulmuşların ruhlarını taşıdıklarına, sakladıklarına inanırım.

Geçmişten kalanda, ölümsüzlüğe dair bir iz, bir his bulurum. En çok da kalıcılığın kendisi büyüler beni. Gündelik olaylardan, hiçlikten, her şeyin anlamsızlığından daha yüce bir varlık gibi algılayım zanaatkar ya da sanatkar elinden çıkmış o eski eşyayı.

Yaşanmışlığı olan nesnelerle duygusal bir bağ kuruyor olmam, öykülerimde olduğu kadar görsel sanatlar alanındaki çalışmalarım da kendini açık eder. Seramik Sanatında Karışık Malzeme Kullanımı konulu yüksek lisans tez çalışmamda, porselen yumurta formları üzerine bronz çatal kaşıklar monte ederek heykeller oluşturdum. Porselen döküm çamuru kullanarak 1260 derecede fırınladığım yumurta formları hayatı temsil ederken, eğip bükerek deforme ettiğim eski çatalar ve kaşıklar, kadınları ve erkekleri sembolize etti.

Yumurta birçok kültürde, yeniden doğuşun, başlangıcın ve yaşamın döngüsünün sembolüdür. Bana göre, porselen malzeme döngüsellüğün ifadesine kalıcılık ve dayanıklılık katmış oldu. Bu döngünün içinde olup bitenler, kırılmalara kadar, direnci ve mücadeleyi de simgeledi.

Ayrıca yumurta, barındırdığı potansiyel yaşam nedeniyle doğurganlığın ve yaratıcılığın sembolüdür. Çalışmalarım da, farklı yerlerinden yumurtalara monte ettiğim çatal kaşıklar, hayata tutunmaya çalışan, hayatın eğip büküldüğü kadınlar ve erkeklerdir. Bronz malzeme, çetin koşullara karşı direnci anlatır. Zorluklar karşısında yalnızca bireysel mücadeleyi değil, aynı zamanda toplumsal mücadele ve dayanışmayı da ifade eder.

Tez çalışmamda, porselen yumurtalardan başka porselen kübik formlar da ürettim. Eskicilerden topladığım bronz ve döküm, kapı ve dolap kulplarını, bronz çengelli iğneleri bu kübik formlara monte ettim. Amacım, eskinin, çalışmalarına katacağı felsefi derinlikle alışılmışın dışına çıkarak seyirciyi şaşırtmak, düşünceye sevk etmektir.

Kubadabad Sarayı çinilerinden esinlendiğim heykellerimde ise yıpranmış, yanarak renkleri kararmış fırın küreklerini heykelin taşıyıcı malzemesi olarak kullandım. Ayrıca küreklerle, "hamdım, piştim, yandım" öğretisine atıfta bulundum. Küreklerin üzerinde, elle şekillendirip Kubadabad Sarayı desenlerini resmettiğim amorf seramiklere ve yine eskicilerden topladığım, kulplar, kilitler gibi paslı metal parçalara yer verdim.

Bunlardan başka, yıkılmış binalardan arta kalan dolap kapakları, pencere pervazları, çekmeceler benim için her zaman sanat nesnesi olarak kabul görmüştür, çalışmalarım da yer vermekten haz duymuşumdur. Sararmış sayfalarıyla, sahaflardan topladığım farklı dillerde kitaplar ise suluboya resimlerim için ideal malzemelerdir. Bazen de bu eski kitap sayfalarını pullar, müze, konser, vapor biletleri gibi yine yaşanmışlığı olan materyallerle zenginleştirip bir hikâye yaratma çabası içine girerim.

Önceden farklı amaçlara hizmet eden ve bu özelliklerinden dolayı artık işe yaramamış gibi görünen eski nesneler, bünyesinde barındırdıkları geçmişin sırlı anılarını sanat yoluyla günümüze taşımama aracılık ederler, kendileri de böylece birer sanat nesnesine dönüşürler...

Mixed media çalışmalarımı yürütürken kaynağım öncelikle sanat tarihi olmuştur. Yaşanmışlığı olanı çekip çıkardığım yer orasıydı.

Dinsel törenlerin vazgeçilmez unsuru masklar ve totemler, yarattıkları korku, gizem ve hayranlık duygusuyla bir gerilim oluştururken üzerimde güçlü bir etkiye neden oldular. Ana malzemeleri ahşap, kil, hayvan derisi, kafatasları, bitki lifleriydi. Daha çarpıcı bir etki elde etmek için ana malzeme yanında dişler, tırnaklar, sedef, metal, taş, lif deniz kabuklarını, bazen sade bir şekilde bazen boyayarak kullanmışlardı. Japon ve Afrika sanatında rastladığımız bu sıra dışı heykeller, dinsel ihtiyaç olmalarının yanında sanat nesnesi kabul edilmişlerdir.

Japon sanatında, 17. 18. 19. Yüzyılda özellikle heykel sınıfına giren masklarda ve realistik portrelerde kullanılan malzemeler, kil, ahşap, zift, yıldız kaplanmış bakır, bambu, ezilerek kalıba dökülmüş kâğıt, saç, diş boynuzdur. Masklar uzun zaman boyunca dramalarda ve danslarda kullanılmıştır. Her bir mask, şeytan, kahraman, hayalet, efsanevi hayvanlar gibi önemli figürleri temsil ediyordu.

Primitif sanatın etkilerini resimlerine yansıtan Picasso esinlendiğim sanatçılarıdan biridir. İkinci Dünya Savaşı her şeyin yıkıma uğradığı, parçalandığı bir dönemdir. Resmi parçalayarak işe başlayan Picasso, Kübizmle birlikte üç boyutlu kolajlar yapmış, sanat dışı nesneleri resme dâhil etmiş, birçok sanatçıya ufuk açmıştır. Resim parçalara ayrılmış, şaşırtıcı düzenlemelerle yerleştirilmiş, izleyici parçaları zihninde birleştirerek soyut bir gerçekliğin içinde bulmuştur kendini.

Hurdalardan yaptığı heykellerle asamblajı icat etmiştir. Boğa Başı ismini verdiği heykeli bisiklet selesinden ve gidonundan yapmıştır. Keçi isimli eseri ise seramik saksı, palmye yaprağı, hasır sepet gibi akla gelmeyecek çeşitlilikte buluntu nesnelerden oluşmuştur.

Boğa Başı'nı yaptığı süreci şöyle anlatır;

"Bir gün hurdalığın arasında eski bir bisiklet selesi buldum. Hemen yanında da paslanmış gidonu duruyordu... Bu iki parçayı ânında birleştirdim. Zihnimde, kendiliğinden oldu bu. Benim tek yapmam gereken, aklıma gelen düşünce doğrultusunda bu iki parçayı kaynakla birleştirmektir. Bu heykellerin en güzel yanı, en olmadık nesnelerle bile bir bütünlük sağlaması, değişik nesnelerin birbirinden ayırt edilememesidir."

Sıra dışı malzeme kullanımında beni şaşırtan sanatçılarıdan biri de Picasso gibi İkinci Dünya Savaşı'ndan etkilenmiş Jozef Beuys'dur.

Beuys, sanatın iyileştirici gücüne inanır. Sanatçının kanıtlanmamış ifadesine göre, savaş pilotuyken, Kırım'da uçağının düşürülmesiyle ağır yaralanmış, onu bulan göçebe Tatarlar tarafından iç yağıyla keçe kullanılarak tedavi edilmiştir. Yaşadıklarından ve Şamanizm'den çok etkilenen Josef Beuys, sonrasında bu malzemeleri sanat nesnesi olarak kullanmıştır. Geçmiş mitsel öyküye uzanan iç yağ ve keçe, sanatçının hayatında önemli bir yer edinmiş, dönüşüm, irade, yalıtım, toplumsal sağalma gibi kavramları sembolize etmiştir.

Beuys için yağlar dönüştürücüdür ve yaşam enerjisiyle toplumda büyük de-

şimlerin yaratılabileceğinin altını çizmek istemiştir. Keçe, yalıtım ve korumanın sembolüdür. Bedensel travmanın iyileşmesini simgeleyen bu materyaller aynı zamanda sanatın daha büyük toplumsal hastalıkları tedavi etme yeteneğinin bir metaforudur.

Performans sanatçısı, bu malzemeleri kullanarak oluşturduğu düzenlemelerle, estetik kaygıların önüne geçer. Basit malzemelerle karmaşık anlamları hedeflerken, sanat aracılığıyla ruhun yeniden doğuşunu da vurgu yapar.

Örneğin, kuyruklu piyanoyu keçeyle tamamen kaplayarak, tahta sandalye üzerine iç yağı koyarak performanslar sergilemiştir. Çalışmalarında yağ kullanımı ile ilgili şunları söyler;

"Yağ kullanmaya tartışma yaratmak amacıyla başladım. Yağın esnekliği, ısı değişimlerine karşı gösterdiği değişimleri dikkatimi çekti. İstedğim şey, kültür ve heykelin gizil gücünü tartışmaya açmaktır. Ve sonra heykelde uç bir noktaya geldim (yağ yaşam için temel ama sanatla ilgisi olmayan bir malzemedir.)"

Çeşitli sanatçıları tarafından görsel sanatlara giren bu nesneler, savaşın, hayatın, ölümün sorgulanması gibi gerçeklik kav-

ramının da yeniden sorgulanmasına neden olmuştur.

Sanat en basit ifadeyle, herhangi bir malzeme ile bir dışavurumdur. Malzeme, sanatçının ifade aracıdır, biçimsel ve estetik formları aradığı, sorguladığı, gözler önüne serdiği bir yoldur. Bu düşünceden yola çıkarak diyebiliriz ki, yaratıcılıkla birleşince her şey, her türlü malzeme sanatın nesnesi olabilir.

Dünyada, büyük ve köklü değişimlerle hayatın akışı yön değiştiriyor. Buna malzemeler de dâhil oluyor. İnsanoğlunun ilk malzemesi toprakken şimdi sınırsızlıktan bahsedebiliyoruz. Yaşamla sanat birbirini değiştirir, geliştirir. Yeni bir çağ, yeni bir dönem, hayata bakışımızı, hayata bakışımız sanat anlayışımızı değiştirir.

Malzeme çeşitliliği sanatçıyı daha özgür kılar. Sanatçı, malzemesine, doğaya, içinde bulunduğu zaman ve mekâna her defasında yeni bir gözle bakar, yeni görme biçimleri oluşturur.

Beni özgür kılansa hikâyesi olan malzemenin artık yeni bir ifade aracına dönüşerek başka bir kimliğe bürünmesi, bambaşka bir gerçeklikle, sanat diliyle yeniden vücut bulmasıdır.

KAYNAKÇA

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2048923>

Kaptı, Hatice; Atık Nesnelerin Sanatta Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2005

Koçak, H.Neşe; Seramik Sanatında Karışık Malzeme Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Seramik Ana Sanat Dalı, 2009

Aybuke KARAASLAN KESİMOĞLU

Yüksek Mimar

karaaslanaybuke@gmail.com

TALAS'IN SESSİZ TANIKLARI:

TABLAKAYA, HAN VE HARMAN MAHALLELERİNDE BİR YÜRÜYÜŞ

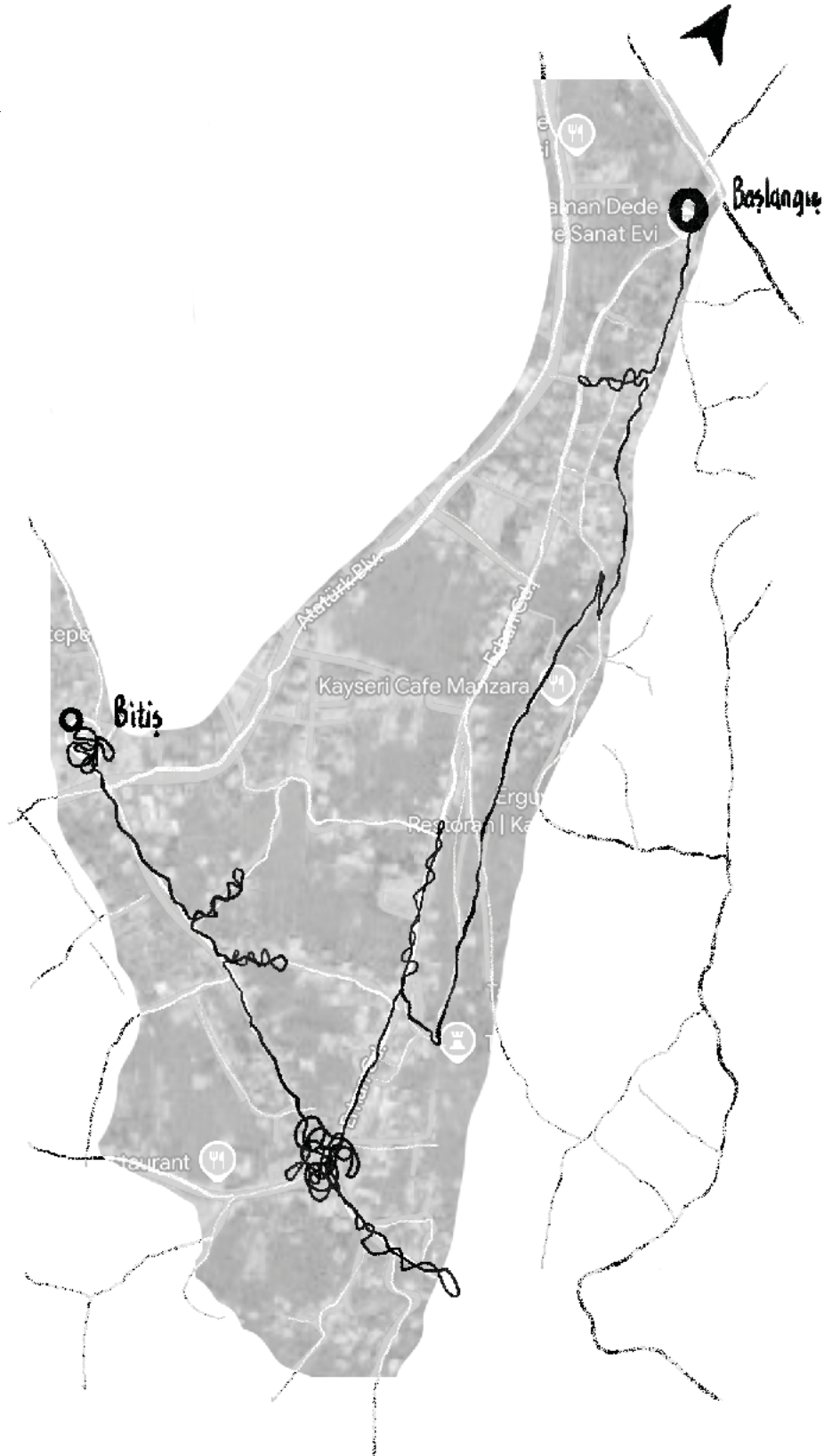
Sizlere yazma fırsatı bulduğum bu rota, yaklaşık on senedir havasını solumayı, seslerini dinlemeyi, yaşamayı çok sevdiğim durakları içeriyor. Her şeyden önce Talas ile bağım burada doğmamla başlıyor. Sonrasında ise 25 yıl sonra tesadüfi bir şekilde burada yaşamaya başlamam ise bu üç mahalleyi yeniden keşfetme yolculuğuna dönüştü. Anlatacağım rota Tablakaya, Han ve Harman mahallelerini kapsıyor. Bireysel gezilerimde ezberlediğim sokaklar olduğu gibi, arada bir farklı bir yoldan gitmeyi tercih ettiğim yerler de oldu. Aynı zamanda bu bölge, rehberlik ettiğim yerli ve yabancı misafirlerimi getirdiğim, anılarla dolu özel bir alan haline geldi. Kayseri'de belirli aralıklarda yenilenen mahallelerin aksine, geçmişi yaşatmayı başarmış bir örnektir. Ek olarak sadece geçmişi değil, mekânla kurulan güçlü bir kişisel bağın da önemini hatırlatıyor. Komşuluk ilişkilerinin sürdüğü, insanların birbirini tanıdığı ve yabancılara sıcak yaklaşan bir mahalle kültürü hâlâ devam etmektedir.

Türkiye’de şehir kültürü çoğu zaman mevcut yapıları yıkararak yeniden inşa etme anlayışı üzerine kurulu. Ancak bu mahalleler, geçmişten bugüne uzanan mimarî süreklilikleri, sosyal dokularını koruyarak sürdürülebile becerileriyle dikkat çekiyor (Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, t.y.). Mahalle kültürü devam ediyor, insanlar birbirini tanıyor. Yabancı biri geldiğinde de genellikle merakla sizi kucaklıyorlar. Bu misafirperverliğin ve kolektif hafızanın canlı temsilcilerinden tanıştığım ilk kişi İsmet amca idi. Atasoy Konağı’nın sahibi, biz proje alanımızı gezerken harman meydanında bizi alıp önce kahvede Rafet amca ile tanıştırdı, sonra da evini gezdirmişti. Hatta Estonyalı arkadaşım geldiğinde konağı gezdirirken Rusça ve Almanca olarak da onunla anlaşmaya çalışmıştı. Geçtiğimiz günlerde, Cemil Baba Evî’nin önünde kısa bir mola verdiğimde Meral Abla ile tanışma fırsatı buldum. Ailesiyle birlikte uzun yıllar sonra mahalleye dönerek evlerini aslına uygun biçimde restore ettikleri bilgisini paylaştı. Yeniden bu tarihi dokunun içinde yaşamaktan duydukları memnuniyet, yüz ifadelerine yansıyor. Geçen Mayıs’ta misafirlerimi gezdirirken de Han Cami arkasında oturan Ahmet amca bize hemen arkasındaki yıkık vaziyetteki Taksiarhis Kilisesini gezdirerek bahçesindeki meyvelerden ikram etmişti. Onlarla yapılan kısa sohbetler bile geçmişe açılan birer kapı niteliğinde. Kısacası bu mahalle, iç ilişkilerde güçlü bir aidiyet duygusu geliştirirken, dışarıdan gelenlere karşı da belirli ölçüde açıklık sergileyen bir topluluk yapısına sahiptir.

Gezi rotasını yukarıdan aşağı doğru planlamak, bölgenin genel panoramasını kavrayabilmek açısından oldukça etkili. Bu rotayla ilerlerken daracık sokaklarda güneş ışığının süzülmesi, mahalleye has kokuların değişimi, geçmişten bugüne akan zamanın izlerini gözler önüne seriyor. Bazı noktalarda tırmanmanın yoruculuğunun mahalleyi anlamayı da zorlaştırdığını düşünüyoruz. Mahallenin bitişik nizam yapılması içindeki daracık sokaklara yürürken aralardan güneş sizi selamlar, mahallenin kokusu bile değişir. İlkbahar veya sonbaharda günbatımına yakın saatlerde görülen manzaralar bu yürüyüşü unutulmaz kılıyor. Sonbaharda turuncu renkler hakimken, ilkbaharda bahar çiçekleri görülür. Bahçelerden taşan çiçek kokuları, komşuların birbirine balkonlardan seslenişi, pencerelerden yayılan yemek kokuları, camilerden gelen ezanlar ve uzaktan gelen çocuk sesleri, batmaya yakın güneşin renkleri ve sıcaklığı ile tüm duylara hitap eden bir deneyim sunuyor.

Bu mahalleler, çok sayıda din ve ırkın bir arada yaşadığı bir yapıya sahip olduğu için, mimari ve toplumsal olarak çok katmanlıdır. Ermeni, Rum ve Müslüman

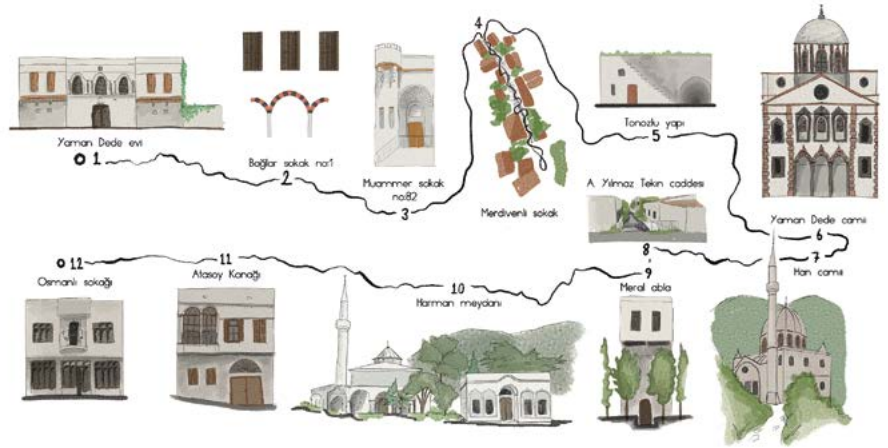

toplulukların izleri taşlar arasına, ahşap panjurlara ve sokak isimlerine işle-
miştir. Yaman Dede Evi bunun çarpıcı
örneklerinden biridir. Talas'ta doğan ve
"Diamandi", "Yanan Dede", "Yamandi Molla"
gibi isimlerle tanınan Yaman Dede'nin
çocukluğunu geçirdiği bu ev, mimari siyle
de dikkat çeker (KÜLTÜR, 2023). Girişte
ikiz merdivenler, renkli ahşap detaylar,
kırılmalı tavan gibi unsurlar göze çarpar.
Mahalledeki diğer yapılarla karşılaştırıl-
dığında, Hristiyan ve Müslüman ailelerin
mimari tercihleri arasındaki farklılıklar
da net bir şekilde görülür. Yaman Dede
Evi'nin hemen karşısındaki yapının ahşap
panjurları, bahçesindeki kemer detayla-

rı, merak uyandıran bir atmosfer sunar. Zamanla doğayla bütünleşmiş duvarlar, avlularda sarmaşıklarla sarılmış çeşmeler hâlâ ayakta. Fakat mahallenin en büyük sorunlarından biri, bu gibi yapıların terk edilmiş ve bakımsız halde bulunmasıdır. Ali Dağ'ına doğru uzanan Muammer Bey Caddesi'ndeki 82 numaralı ev gibi yapılar, mimari detaylarıyla dikkat çekmektedir. Asimetrik ön cephesi ile sağda giriş sol tarafında pencereler bulunur. İkinci kata geçildiğinde çıkma balkon bulunmaktadır. Sonrasında da tahminim üst kata teras eki görülmektedir. Bu tür yapılar, etrafındaki tarihi dokunun göz göre göre yitip gidişine tanıklık eder. Yine de daracık sokaklardan

Ali Dağı manzarasına açılan güzel sürprizler sunar. Bazı anlarda bir sokağın ucundan süzülen gün ışığı, geçmişin gölgeleriyle birleşerek izleyene derin bir huzur verir. Yüz metre kadar ileride bulunan merdivenli sokak deneyimlenmesi gereken başka bir aralıktır. Hükümet caddesine doğru inerken kediler size eşlik eder, şanslıysanız sizi sevmek isterler. Aşağı inerken yukarı baktığınızda taş oyma detayları eşliğinde gökyüzünü seyredersiniz. Merdivenli sokağın en altına inildiğinde detayları ön plana çıkan iki konak sizi karşılar ve buraya çeker. Sonrasında tekrar yukarı çıkarak Muammer Bey caddesinden devam ederek yaklaşık 250 metre ilerlediğimizde yolun sağında bu mahalleleri üstten seyrederken solda bitişik nizam konutları görmekteyiz. Ali dağına doğru gelindiğinde 2019 yılında tamamlanan T48 isimli konut yapısı bulunmaktadır. Kayseri’de görmeye alışık olmadığımız tarihi bölge içerisinde güncel mimari örneklerindendir. Ara ara rastlanan boşluklarda bazen eski yapıların kalıntıları bazen de aktif kullanılmayan konutları görürüz. Burada birkaç adım içeri girdiğinizde dikkat çeken detay kaya oyma, tonozlu büyük ihtimalle ahır olarak kullanılmış olan bu yapı olmaktadır. Sol tarafında konut yapısı bulunurken sağ tarafta bulunan kemerli derin boşluk dikkat çeker. Üst katı mevcut halde bulunmasa da merdiven bulunması sebebiyle geçmişte üst kısmında da bir yapılaşma olma ihtimali ön görülebilir.

Yaman Dede Camii, eski adıyla Panagia Kilisesi, 1886 yılında inşa edilmiş, 1925 yılında camiye dönüştürülmüştür. Muammer Bey caddesinden Karabey sokağına geçerek Yaman Dede Camii’yi üst kottan görmek isterseniz Yeni Cami sokaktan da seyredebilirsiniz. Caminin altında "Kemeraltı" olarak bilinen odalar bulunur. Bu odalar, zamanında tüccarların ve zanaatkarların uğrak yeri olmuş, sosyal hayatın merkezi işlevini görmüştür. Aynı yolu takip ederek toprak yoldan devam ettiğinizde Han Camii sizi karşılar. Bu cami ise 16. yüzyıldan kalmadır

ve hem Selçuklu hem de Osmanlı detayları taşır. Caminin arkasındaki yıkık Taksiarhis Kilisesi de bu dini çeşitliliğin bir parçasıdır (KÜLTÜR, 2023). Bu yapıların ortak varlığı, Talas’ın tarih boyunca bir hoşgörü ve birlikte yaşama kültürüne sahip olduğunu gösterir. Rotanın devamında, A. Yılmaz Tekin Sokağı, Erhan Caddesi, antika pazarı ve Harman Meydanı ziyaret edilir. Burada 95 numaralı Meral Abla’nın evi, Harman Camii, kütüphane ve tarihi kahvehane yer alır. Bu kemerlerden oluşan kahvehane- de Rafet Amca gibi mahalle sakinleriyle sohbet ederek bölgenin tarihine dair canlı bilgiler edinmek mümkündür.

Atasoy Konağı, mahalledeki diğer önemli yapılarıdır. İsmet Amca’nın aktardığına göre yapı, aile içinde paylaşılmış ve selamlık bölümü onların kullanımına geçmiştir. Bu bölümün restorasyonu 2016 yılında başlamış ve günümüzde restorasyon tamamlanmış biçimdedir. Yapının mimari özellikleri arasında bölünmüş odalar, oda içlerine açılmış banyo nişleri, mutfak işlevi için kullanılan yeraltı buzluğu, girişte yer alan seki ve ahşap oyma kirlangıç tavan gibi özgün detaylar öne çıkmaktadır. Konağın içindeki geometrik desenli tavan süslemeleri ve taş işçiliği, dönemin sanat anlayışını yansıtır. Konağın bahçesinden dağa uzanan meyve ağaçları, geçmişteki üretim kültürünün bir uzantısı

gibidir. Bu noktadan sonra rotanın Harman Meydanı’na dönerek Kazım Paşa Caddesi’ni takip edip Osmanlı Sokağı’na doğru devam etmesi önerilir. Kazım Paşa Caddesi, tarihi dokusunu koruyan ve hâlâ yaşamın sürdüğü değerli yapılara ev sahipliği yapan önemli güzergâhlardan biridir. Eğer zaman ve merak elverirse, bu caddenin kesişiminde yer alan Müsteşar Caddesi ve A. Yılmaz Tekin caddesi de görülmeye değerdir. Sessiz ancak güçlü bir atmosfere sahip olan bu sokak, kısa bir yürüyüşle dahi ziyaretçisine geçmişin izlerini hissettirecek niteliktedir. Osmanlı Sokağı’nın başındaki kahvecide bir kahve molası ise bu tarih dolu yürüyüşü keyifli bir sona bağlar. Bu son durakta hem yorgunluk atılır hem de zihinde biriken tarihî görüntüler tatlı bir sohbetle harmanlanır.

Talas’taki bu mahalleler, yaşamın sürebildiği, mimari ve sosyal tarihini koruyabilmiş ender örneklerdendir. Bu anlamda, kent belleği ve sivil mimarlığın yaşayan tanıkları olarak korunmaları büyük önem taşır. Bu sokaklar, yalnızca taş ve ahşaptan ibaret değildir; her bir köşe, bir zamanlar orada yaşayanların sesi, dokunuşu ve hatırasıyla doludur. Dolayısıyla bu mahalleleri yaşatmak, yalnızca bir bölgeyi değil, kentin tamamına ait bir kültürü ve kolektif belleği de yaşatmak anlamına gelir.

Kaynaklar

Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (t.y.). Yayınlar ve broşürler. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-55274/yayinlar-ve-brosurler.html>

Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (tarih yok). Yaman Dede Camii: Kayseri’nin Kültürel Zenginliklerinden Biri. Kayseri İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını.

Kültür Envanteri. (tarih yok). Yaman Dede Camii. Kültür Envanteri. <https://kulturenvanteri.com/yer/yaman-dede-camii/#17.1/38.687775/35.564719>

Kültür Portalı. (tarih yok). Yaman Dede Camii (Panaya Kilisesi) - Kayseri. Kültür Portalı. <https://www.kulturportalı.gov.tr/turkiye/kayseri/gezilecekler/yaman-dede-camii-panaya-kilisesi?ysclid=m8u0ntxk2i703023618>

Şahin, Haşim (2013). "Yaman Dede". İslâm Ansiklopedisi. C. 43. Ankara: TDV Yay. 311-312.

Talas Belediyesi. (2020). Talas Tarihi ve Kültürel Mirası. www.talas.bel.tr

Talas Belediyesi. (tarih yok). Yaman Dede Kültür ve Sanat Evi [Facebook sayfası]. Facebook. <https://tr-tr.facebook.com/people/Yaman-Dede-K%C3%BClt%C3%BCr-ve-Sanat-Evi/100069317321266/>

ODA'DAN

Kayseri Mimarlık Festivali

Murtaza Er
Mimar-TMMOB Mimarlar Odası
Kayseri Şube Başkanı
mim.murtazaer@gmail.com

geçmişten günümüze
Kayseri mimarlık
festivali

KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALLERİ: BİR KENTİN MİMARLIKLA YENİDEN BULUŞMA HİKÂYESİ

Kentler, insanın kendine dair anlattığı hikâyelerin bir sahnesidir. Her yapı, her sokak ve her meydan, yaşamışlıkların ve anların izlerini taşır. Bu nedenle mimarlık yalnızca bina üretimi değil, aynı zamanda toplumsal belleğin, kültürel kimliğin ve ortak yaşamın yeniden kurulmasıdır.

Mimarlar Odası Kayseri Şubesi olarak bu düşünceden hareketle, 2022 yılında başlattığımız Kayseri Mimarlık Festivali, yalnızca bir etkinlik dizisi değil, aynı zamanda şehrin mimarlıkla kurduğu ilişkiyi güçlendiren, derinleştiren ve görünür kılan bir kültürel platform haline geldi.

Kayseri'de bir ilk olan bu festival, başlarken taşıdığı heyecanın da ötesinde, bugün mimarlık ortamında kendine özgü bir yer edinmiş durumda. Başlangıçta yalnızca bir arayıştı belki; kenti ve mimarlığı birlikte düşünmenin, tartışmanın, üretmenin yeni bir yolunu bulmak. Ancak kısa sürede bu arayış bir geleneğe dönüştü. Bugün gururla söyleyebilirim ki, üç yılı geride bırakırken dördüncüsü için hazırlıklarımız sürüyor. Festival, yalnızca bizlerin değil, tüm kentin sahiplendiği bir buluşma alanına dönüştü.

Festivalin Gelişimi

İlk festivalimizin teması olan “Güncel Koşulların Mimarlığı”, yaşadığımız çağın mimarlık üzerindeki çok yönlü etkilerini odağına aldı. İçinde bulunduğumuz dönemde hemen her disiplin gibi mimarlık da; teknolojik gelişmeler, ekonomik dalgalanmalar, iklim krizi, salgın hastalıklar, göç hareketleri ve sosyal dönüşümler gibi etkenlerle yeniden şekilleniyor. Bu çalkantılı ortam, mimarların hem kuramsal hem de pratik düzeyde yeni sorular sormasını, yeni yaklaşımlar geliştirmesini zorunlu kılıyor. Biz de festival boyunca tam olarak, mimarlık disiplininin bu güncel koşullar karşısındaki konumunu sorguladık. Tasarım pratiklerinden mesleki tanımlara, üretim süreçlerinden mimarın toplumsal rolüne kadar pek çok konuyu katılımcılarla birlikte tartıştık. Bu tartışmalar, festivalin yalnızca bir etkinlik değil, aynı zamanda eleştirel düşüncenin üretildiği bir zemin olduğunu gösterdi.

İkinci festivalimizde, festival küratörümüz ile birlikte tema olarak “Yeni Hayat” kavramını seçtik. Salgınlar, savaşlar ve afetler gibi küresel ölçekte yaşanan kırılmalar; yalnızca insanların fiziksel yaşamlarını değil, toplumsal ilişkileri, çalışma biçimlerini ve mekân kullanımlarını da derinden etkiledi. Bu süreçte birçok insan için evler, aynı zamanda ofis, okul, oyun alanı ve sığınak hâline geldi. Mimarlık ise bu yeni hayatın mekânsal karşılıklarını yeniden düşünmek zorunda kaldı. Festival, yeni hayat koşullarında mimarlığın nasıl evrildiğini; sürdürülebilirlikten sağlıklı yaşam alanlarına, sosyal mekânlardan kamusal alanlara

uzanan geniş bir çerçevede tartışma imkânı sundu. Bu tartışmalar, aslında sadece mimarlık üzerine değil; yeni medya, yeni görme biçimleri, yeni imkânlar gibi birçok başlıkta farklı perspektiflerden “yeni” olanı bir daha değerlendirmemizi sağladı.

Üçüncü festivalimizde ise daha anlatısal bir temayla yola çıktık: “Yeniden Anlatılan Hikâyeler”... Bu tema, mimarlığın geçmişle kurduğu ilişkiyi, mekânın sürekliliğini ve anlatının yapılı çevreyle bağına ele aldı. Her yapı, her kent parçası, sözcükler, imgeler ve yaşanmışlıklarla örülmüş bir hikâyenin parçasıdır. Mimarlık, yalnızca yeni olanı inşa etmek değil, aynı zamanda mevcut olanı yeniden okumak, ona yeni anlam kat-

mak, onu “yeniden anlatmak”tır. Festival bu bağlamda, mimarların ve kentlilerin hikâyelere nasıl ortak olduklarını, geçmişin nasıl bugüne taşındığını ve bu sürekliliğin mimari üretime nasıl yansıdığını tartışmaya açtı.

Bu üç festivalde, bir öncekinden edindiğimiz tecrübeleri diğerine aktardığımız sürekli gelişen bir sistem oluşturdu. Her defasında küratörümüzle beraber o dönemin koşullarına en uygun ve ilgi çeken temalar belirlemeye çalıştık. Her defasında hem temayla ilişkilendirebileceğimiz hem de kentsel hafızada mimarlık festivali için kullanımıyla tekrar hatırlatmaya çalıştığımız mekanlar tercih ettik.

Kayseri Mimarlık Festivali, yalnızca mimarlara değil; kentlilere, öğrencilere, akademisyenlere ve diğer disiplinlerden katılımcılara da hitap eden çok katmanlı bir buluşma zemini sundu. Bu süreçte şehrin mimarlıkla ilişkisi güçlendi, mimarlık kültürü daha görünür hâle geldi. Genç mimarlar ve öğrenciler için festival, hem üretim hem de paylaşım alanı olarak ayrı bir önem taşıdı.

Festivalin Kazandırdıkları

Kayseri Mimarlık Festivali, yalnızca mimarlara değil; kentlilere, öğrencilere, akademisyenlere ve diğer disiplinlerden katılımcılara da hitap eden çok katmanlı bir buluşma zemini sundu. Bu süreçte şehrin mimarlıkla ilişkisi güçlendi, mimarlık kültürü daha görünür hâle geldi. Genç mimarlar ve öğrenciler için festival, hem üretim hem de paylaşım alanı olarak ayrı bir önem taşıdı.

Disiplinlerarası etkileşim, eleştirel düşünce, kültürel üretim ve toplumsal katılım gibi değerler etrafında şekillenen bu festivaller, yalnızca geçmişin değil, geleceğin de mimarlığını düşünmemize olanak sağladı.

Festival Yolunda ve Tol Dergisi'nin Katkısı

Bugün, 4. Kayseri Mimarlık Festivali'nin hazırlıklarına aynı heyecanla devam ediyoruz. Bu yıl da yeni bir tema, yeni tartışmalar ve yeni yüzlerle şehrin mimarlıkla olan bağını güçlendirmeyi hedefliyoruz. Bu süreçte, Mimarlar Odası Kayseri Şubesi yayını olan Tol Dergisi de bu belleği kayıt altına alan, yayılan ve arşivleyen bir araç olarak çok kıymetli bir rol üstleniyor.

Bu özel sayının, Kayseri Mimarlık Festivali'nin bugüne kadar kat ettiği yolu belgelerken, aynı zamanda bundan sonraki festivaller için de bir ilham kaynağı olacağına inanıyoruz.

Son Söz: Hikâyemiz Devam Ediyor

Kayseri Mimarlık Festivali, bir mekânı yalnızca inşa etmek değil; onunla yeni bir hikâye kurmak isteyen herkes için bir çağrıdır. Her festival, bu hikâyenin bir başka bölümünü yazdı. Şimdi yeni bölümler için yeniden bir araya geliyoruz. Çünkü inanıyoruz ki: Mimarlık, en çok birlikte düşünerek, tartışarak ve üreterek anlam kazanır. Yeni bölümlerin bir parçası olmak adına herkesi festival programlarına davet ederken, yeni şeyler üretmenin heyecanıyla sağlıklı kalın!

SPONSORLARIMIZ

Kayseri Mimarlık Festivali

TEŞEKKÜR

Kayseri Mimarlık Festivali'nin gerçekleşmesinde maddi ve manevi katkı sunan destekçilerimiz, yalnızca bir etkinliğe değil; mimarlık kültürünün gelişmesine, gençlerin desteklenmesine ve kente dair ortak hayallerin kurulmasına da destek olmuşlardır. Sağladığınız katkılar, bu festivali daha kapsayıcı, daha nitelikli ve daha ulaşılabilir kılmıştır.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederiz.

I. KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALİ

II. KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALİ

III. KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALİ

ÖĞRENCİ'DEN

III. Kayseri Mimarlık Festivali

İrem Şevval DAŞDEMİR

Mimarlık Öğrencisi

Abdullah Gül Üniversitesi

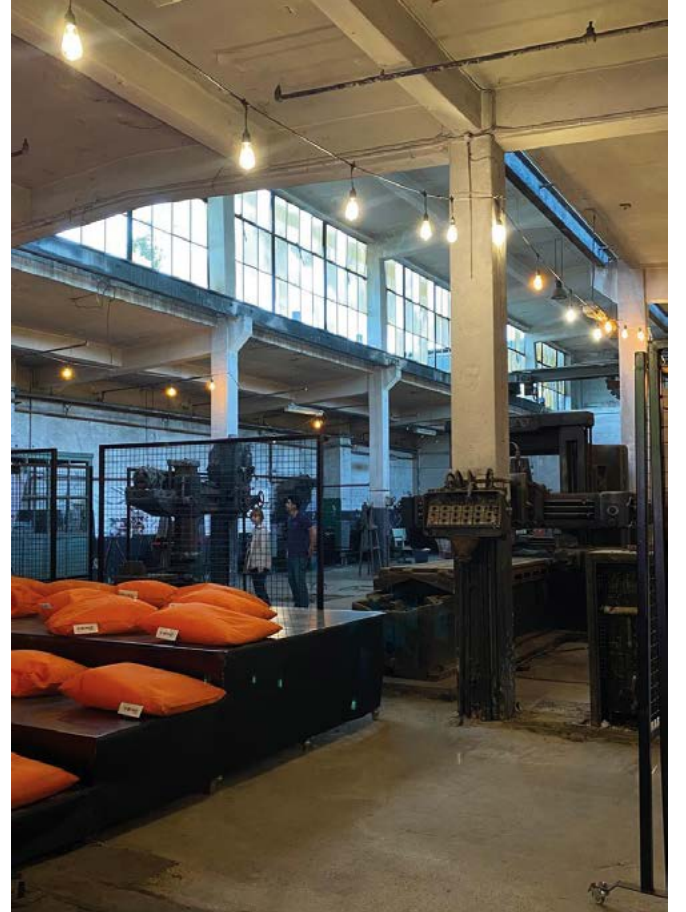
ÖĞRENCİ GÖZÜNDEN FESTİVAL: III. KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALİ

3-5 Ekim 2024 tarihleri arasında, Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ) ev sahipliğinde gerçekleştirilen III. Kayseri Mimarlık Festivali, "Yeniden Anlatılan Hikayeler" temalı programıyla mimarlık hakkında öğrencilerin, iş insanlarının, akademisyenlerin, profesyonellerin buluşmasını ve mimarlık üzerine konuşulmasını sağlamaya hizmet etti. Türkiye'nin ve hatta dünyanın dört bir yanından örnekler ile mimarideki yapısal dönüşümler, korumalar üzerine odaklanan festival, öğrenciler ve profesyoneller için değerli bir deneyim sundu.

Festivalin mekân olarak AGÜ Sümer Kampüsü'ndeki Bakım ve Onarım Atölyesi'nde düzenlenmesi de oldukça anlamlıydı. Bu mekânın festivalin tematik bağlamı ile uyumlu seçimi yalnızca bu Bakım ve Onarım Atölyesi özelinde değil tüm kampüs için gözle görülür öneme sahiptir.

Bir mimarlık öğrencisi olarak, Mimarlık festivalleri, mimarının teorik ve pratik deneyimini önemli oranda kesiştiren ve bu alanlarda önemli kişilerin konuşmaları, sunumları ile de öğrencilerin bu sınırları aşmasına, farklı bakış açıları kazanmalarına ve mesleki ağlarını genişletmelerine olanak tanır.

Mimarlık festivalleri, mimarinin teorik ve pratik deneyimini önemli oranda kesiştiren ve bu alanlarda önemli kişilerin konuşmaları, sunumları ile de öğrencilerin bu sınırları aşmasına, farklı bakış açıları kazanmalarına ve mesleki ağlarını genişletmelerine olanak tanır.

III. Kayseri Mimarlık Festivali kapsamında, öğrenciler için en önemli noktalardan biri de sağlanan etkileşimler ve iletişimlerdi. Farklı şehirlerden gelen akademisyenler, mimarlar ve sektör temsilcileriyle tanışmak, mimarlık öğrencileri için kariyer açısından büyük bir avantaj sağlar. Festival süresince yapılan konuşmalar ve paneller sırasında profesyonellerle birebir iletişim kurmak, mimarlık hakkındaki sorularımıza alanında uzman kişiler tarafından yanıt almak önemli bir fırsat olduğu gibi, ileride staj ve iş imkanları yaratma açısından da bu etkileşimler önemli bir fırsattır.

Mimarlık festivalinin ilk günü olan 3 Ekim tarihinde, festivalin açılışı ve aynı zamanda mimarlık sergisi açılışı yapıldı. Öğrenciler, sergi kapsamında pek çok projenin incelemelerini yapabildi. Açılıшта, Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, İl Kültür ve Turizm Müdürü Şükrü Dursun, AGÜ Rektörü Prof. Dr. Cengiz Yılmaz ve Kocasinan Belediye Başkanı Ahmet Çolakbayrakdar gibi önemli protokol üyeleri bulundu. Buna ek olarak meslekten pek çok kişinin bulunuyor olması öğrenciler ile meslektaşlar arasında kaynaşma ortamını açılış kokteyli ile sağlamış oldu.

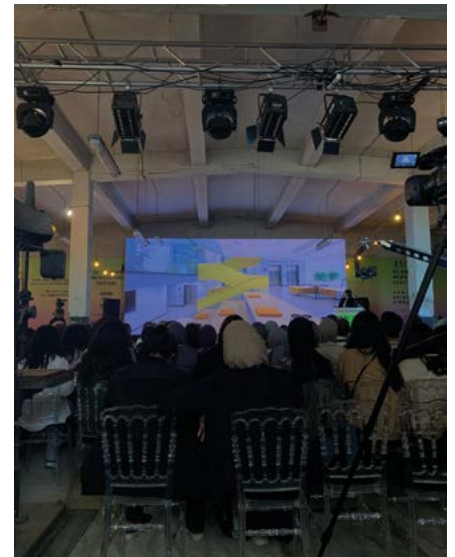

Etkinlik kapsamında yalnızca konuşmalar değil, aynı zamanda ERKUT 1935 projesi için Ulusal Öğrenci Fikir Projesi Yarışmasının Kolokyumu da yapıldı. Burada mimarlık öğrencileri hem yarışma deneyimi hakkında fikirler edinmiş olurken, aynı zamanda yarışma projelerinin işleyişi hakkında temel bilgileri edinmiş olmuştur. Buna ek olarak şu an inşaat aşamasında olan bir projenin yarışma ile de tasarım sürecine ve temel bilgilerini edinmiş olmak, akademi ve iş hayatının birleşimini öğrencilere göstermiş oldu.

Festivalin diğer günleri "kent keşif rotaları" ile başladı. Bu kent yürüyüşlerinde, katılmak isteyen öğrenciler ile birlikte, konuşmacılar ve mimarlar ile mimarlık, tarih ve Kayseri şehri üzerine konuşulan ve deneyim yaşanılan samimi bir ortam oluşması sağlandı.

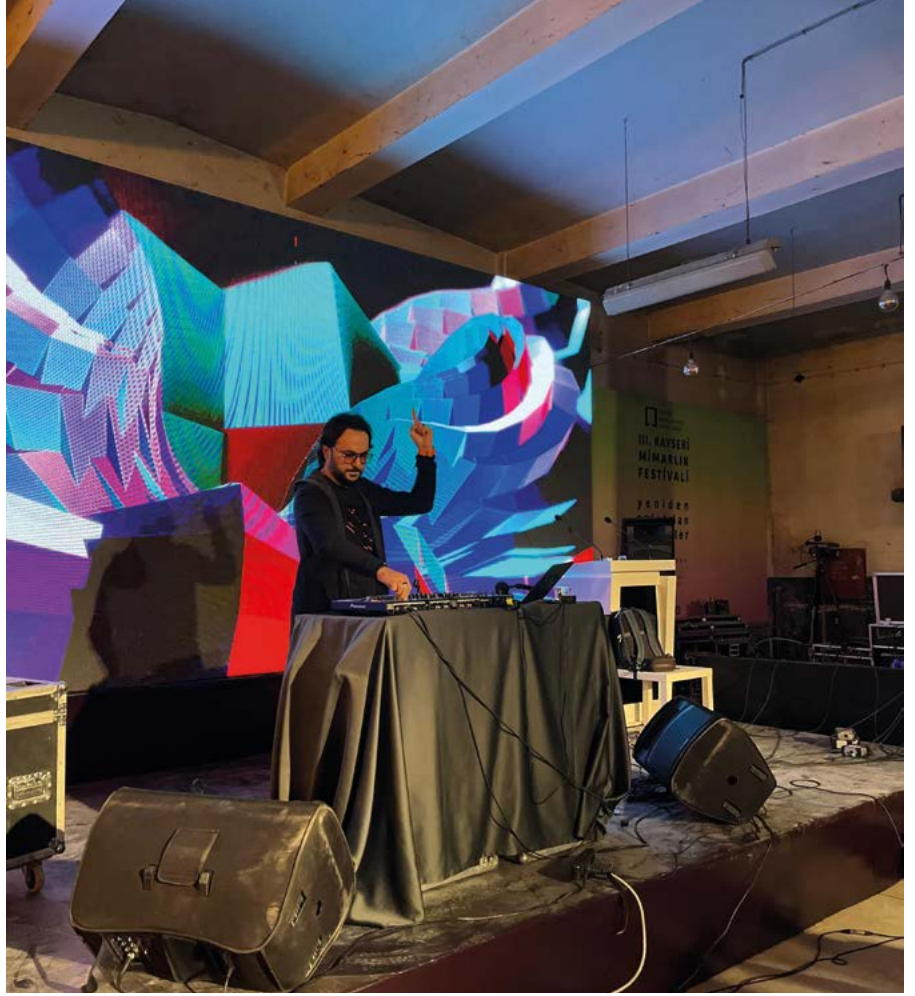
Öğleden sonra başlayan konuşmalar, ciddi bir oranda katılım göstermiştir ve burada şehirdeki tüm üniversitelerden gelen mimarlık öğrencileri arasında da önemli bir etkileşim sağlanmıştır. Konuşmalar,

sunumlar ve mimari için büyük bir öneme sahip olan koruma, eskiyi düşünme, dönüştürme gibi kavramlar ele alınan temel konulardı. Bu konularda alanında uzman kişilerin yapmış olduğu konuşmalara yüksek oranda olan katılım ile, öğrenciler bu etkinlik kapsamında mimarlık hakkında konuşulan keyifli vakit geçirdiği bir Mimarlık Festivali geçirmiş oldu.

Sümer Bez Fabrikası'ndan dönüşerek üniversite kompleksi halini alan bu alanda geçmişten gelen izler ile birlikte, yeniliğinde izleri bütün halinde, üniversite kampüsünde yaşamaktadır.

Konuşmalar arasında ve sonunda, bakım ve onarım atölyesinin önünde bulunan yeşil alanda öğrencilerin ve meslektaşların etkileşimine izin veren alan, keyifli zaman geçirmemizi sağlayacak şekilde düzenlenmişti. Stantların bulunduğu alanlar meslektaş ve öğrencilerin bir diğer kesişim noktaları oldu. Konuşmalar sonrasında öğrenciler için konser ve açık hava sineması düzenlenmişti. Burada da yine özellikle de mimarlık öğrencileri için öncesinde önemli mesleki konuşmaların yapılmasının üzerine, alanı daha da eğlenceli hale getirecek bu etkinliklerle festivalin bütününe daha da etkili hale getirilmesi sağlanmıştır.

Öğrenci Gözünden Kampüs & AGÜ: Yeniden Anlatılan Hikayeler

Festival için seçilmiş olan Abdullah Gül Üniversitesi, Festivalin konu başlığı kapsamında da büyük bir öneme sahiptir ve bu noktada bu kampüsün seçilmiş olması, bir mimarlık öğrencisi olarak, mimarlığın yeniden anlatılan hikayesinin, nasıl mekânda

izlendiğini gözler önüne sermiştir. Sümer Bez Fabrikası'ndan dönüşerek üniversite kompleksi halini alan bu alanda geçmişten gelen izler ile birlikte, yeniliğinde izleri bütün halinde, üniversite kampüsünde yaşamaktadır. Festival için kampüse gelen

pek çok insan ve diğer üniversitelerden katılan mimarlık öğrencileri de festivalin konu başlığının alan ile ne kadar bağlantılı olduğunu geldiklerinde hissetmişlerdir.

Akgöl Zor
Rest. Uzm. Y. Mimar
azor@kayseri.bel.tr

KAYSERİ MİMARLIK FESTİVALLERİNİN MEKÂNLARI

"FESTİVAL" LATİNCE "FİESTA" KELİMESİNDEN DİLİMİZE GEÇMİŞTİR. KELİME ANLAMI İSE TÜRK DİL KURUMU'NUN BÜYÜK TÜRKÇE SÖZLÜĞÜNDE; "DÖNEMİ, YAPILDIĞI ÇEVRE, KATILANLARIN SAYISI VEYA NİTELİĞİ PROGRAMLA BELİRTİLEN VE ÖZEL ÖNEMİ OLAN SANAT GÖSTERİSİ; BELLİ BİR SANAT DALINDA OYUN VE FİMLERİN SUNULMASI VE GÖSTERİLMESİ SONUNDA ÖDÜL VEYA DERECE VERİLMESİ BİÇİMİNDE DÜZENLENEN ULUSAL VEYA ULUSLARARASI GÖSTERİ DİZİSİ, ŞENLİK; BİR BÖLGENİN EN ÜNLÜ ÜRÜNÜ İÇİN YAPILAN GÖSTERİ, ŞENLİK; DÜZENSİZ TOPLANTI, CURCUNA" ŞEKLİNDE TANIMLANMAKTADIR.

Erciyes Kültür Merkezi (www.erciyes.edu.tr)

Festivalin ana unsurları; katılımcı topluluklar, yapıldığı mekânlar ve işlediği temadır. Bu unsurların bazen biri bazen daha çoğu festivalin en dikkat çekici unsuru olabilir.

Cannes şehrinin küçük bir sahil kasabasından Cannes Film Festivali ile turizmin cazibe merkezi haline dönüşmesi; festivalin yapıldığı mekânın ana unsur olmasa da aldığı etkinin en açık örneğidir.

Aynı zamanda topluluklar için ise festivaler aynı bakış açısına ve aynı meraklara sahip insanları bir araya getiren kolektif kimlik oluşturabilen etkinliklerdir.

Yalnızlık ve dışlanmışlık hisseden farklı bireylerin kolektif kimlik oluşturabilme gücünü yaşadığı ve her yıl oraya gitmek için çaba harcadıkları Amsterdam Pride Festivali de festival temasının gücünün iyi bir örneğidir.

Bu örneklerden yola çıkarak mimarlık festivallerinin de kentin kamusal alanlarının şeklini değiştirmesi, göz önüne çıkarması hatta şehrin mimari kimliğini etkileyecek boyuta taşınması beklenmektedir. Bununla birlikte kentin mimarlık kültürünü fark ederek yaşadığı mimari ortamın nasıl olduğu ve nasıl olabileceği hakkında bilinç oluşturmaya da katkı sunması beklenmektedir.

Kamunun kurumlarıyla birlikte desteklediği festivallerde sadece o festival için düşünülerek tasarlanmış kalıcı veya geçici yapılar yapılarak festivalin sürekliliği sağlanmış olur. Bu nedenle festival mekânları önemlidir ve yapıldığı mekânlardan ayrı düşünülemez. Kayseri Mimarlar Odası da 2022, 2023 ve 2024 yıllarında yapmış olduğu mimarlık festivallerinde temaları farklı mekânları farklı seçerek arayış içerisinde olduğunu ama süreklilik sağlamaya çalıştığını göstermiştir. Bu sürekliliği sağlamak adına gerçekleştirilen geçmiş festivallerin analizi önemlidir.

Kayseri Mimarlık Festivali, her yıl mimarlığın kentliyle ilişkisinin güçlendirilmesi ve mimarlık camiasının bir araya gelerek etkileşimde bulunması için kamuya açık söyleşileri, çocuk atölyelerini, film gösterimlerini ve yürüyüş rotalarını içeren bir dizi etkinlikten oluşmaktadır. Festivallerin konusu küratörler ve Kayseri Mimarlar Odası tarafından belirlenerek programları oluşturulmaktadır. Festival zamanı ise mimarlık haftası olarak bilinen ekim ayının ilk haftasıdır.

I. Kayseri Mimarlık Festivali 3-8 Ekim 2022 tarihinde **Erciyes Kültür Merkezinde** yapılmıştır. Teması "Güncel Koşulların Mimarlığı" olmuştur. Katılımcı sayısı: 356.

II. Kayseri Mimarlık Festivali 5-7 Ekim 2023 tarihinde **Gevher Nesibe Darüşşifasında** yapılmıştır. Teması "Yeni Hayat" olmuştur. Katılımcı sayısı: 626.

III. Kayseri Mimarlık Festivali 3-5 Ekim 2024 tarihinde **AGÜ Sümer Kampüsü Bakım ve Onarım Atölyesinde** yapılmıştır. Teması "Yeniden Anlatılan Hikâyeler" olmuştur. Katılımcı sayısı: 767.

Festivallerin mekân seçimlerine baktığımız zaman ise: Birinci festivalde kapalı ve üniversite yanında bir kültür merkezi seçilerek düzenli ve programlı bilgi paylaşımlarının olacağı ve mimarlık eğitimi camiasının katılımı öngörülmüştür. İkinci festivalde kentin merkezinde tarihi bir yapı seçilerek kentin kolay ulaşabilmesi ile katılımcı sayısının artacağı ve hem mekânın hem de festivalin etkileyici olacağı öngörülmüştür. Üçüncü festivalde ise tema ile uyumlu, mimarlık fakültesi yanında bulunan ve az bilinen tarihi bir yapı seçilerek mimarlık eğitimi camiasının katılımının çoğunlukta olacağı ve kentli için şaşırtıcı olan mekânın fark yaratması öngörülmüştür.

Erciyes Kültür Merkezi (www.erciyes.edu.tr)

Erciyes Kültür Merkezi:

50.000 m² arazi üzerine 45 adet otel odası, 3 adet kafeterya, mutfak, yemekhane, 130 kişilik 3 adet seminer salonu, 2 adet çok amaçlı salon, 1 adet 1700 kişilik büyük konferans salonu, 1 adet 350 kişilik konferans salonu, 1 adet 250 kişilik konferans salonu, bay-bayan sauna ve hamam, fitness salonundan oluşan kompleks bir yapıdır. I. Kayseri Mimarlık Festivalinin yapıldığı bu mekân kentin ilk üniversitesi ve mimarlık fakültesine yürüme mesafesindedir. Kentli ise tramvay, otobüs veya şahsi araçlarıyla ulaşabilmektedir.

Festivalin programı toplam beş gün boyunca devam etmiş, beş günün iki günü süren söyleşiler kompleksin içinde bulunan 350 kişilik salonda gerçekleştirilmiştir.

Festivalin programı toplam beş gün boyunca devam etmiş, beş günün iki günü süren söyleşiler kompleksin içinde bulunan 350 kişilik salonda gerçekleştirilmiştir. Festival programı içinde gerçekleştirilen atölyeler, kent yürüyüş rotası ve söyleşi katılımcıları ile festivale yaklaşık 800 kişi katılım sağlamıştır.

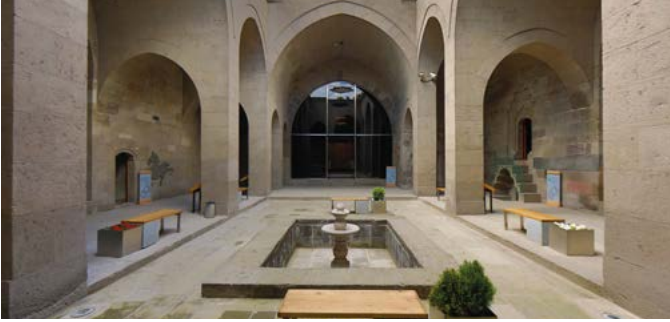
Festivalin üç gün süren programında sabahları hariç diğer saatleri Çifte Medrese'nin Darüşşifasının 480 m² olan açık avlusu ve 120 m² olan eyvanında gerçekleştirilmiştir. Gevher Nesibe Darüşşifası sekiz yüz yıl önce insanların şifa bulmak için geldiği bir yerken şuan insanların o dönemi öğrenmek için geldiği bir müze olarak yeni hayatına devam etmektedir.

I. Kayseri Mimarlık Festivali (Kayseri Mimarlar Odası Arşivi)

Gevher Nesibe Darüşşifası ve Gıyaside Medresesi (www.havadankayseri.net)

Gevher Nesibe Darüşşifası Avlusu ve Eyvanı (Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

II. Kayseri Mimarlık Festivali (Kayseri Mimarlar Odası Arşivi)

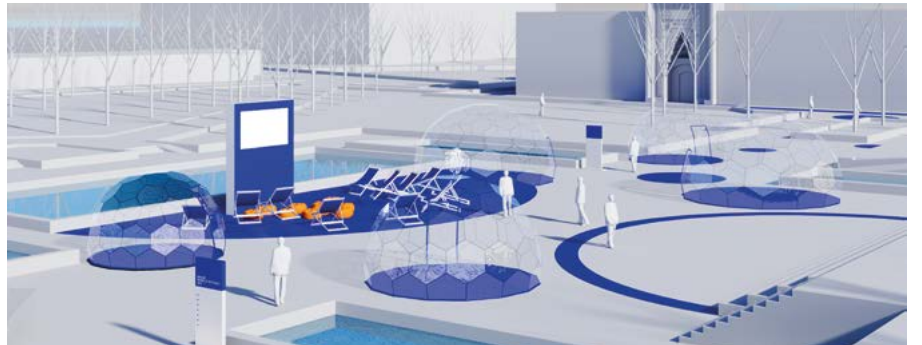
Gevher Nesibe Darüşşifası:

13.yüzyıla ait bir Anadolu Selçuklu eseri olan ve bugün "Çifte Medrese" olarak bilinen Gevher Nesibe yapısı, Kayseri kent merkezinde, Mimar Sinan Parkı içerisinde yer almakta ve Selçuklu Uygarlığı ile Tıp Tarihi Müzesi olarak işlevini sürdürmektedir. Festivalin üç gün süren programı boyunca, sabah oturumları dışında kalan tüm etkinlikler, Darüşşifa bölümünde yer alan 480 m²'lik açık avlu ile 120 m²'lik eyvanda gerçekleştirilmiştir. Sekiz yüz yıl önce insanların şifa arayışıyla geldiği bu yapı, günümüzde geçmişi öğrenme ve anlamlandırma amacıyla ziyaret edilen bir müzeye dönüşmüş; böylece bir anlamda "yeni hayatına" başlamıştır.

İkinci festival kapsamında, Festival Komisyonu ve küratör Kerem Piker öncülüğünde, "Yeni Hayat" teması doğrultusunda Gevher Nesibe Darüşşifasının festival mekânı olarak kullanılması için özel bir proje hazırlandı. Bu projeye, yapının tarihi bağlamı ve yeniden işlevlendirilmesi vurgulanarak darüşşifa, geçici olarak

II. Kayseri Mimarlık Festivali'nin gerçekleştiği Gevher Nesibe Darüşşifası Projesi (KPM Mimarlık)

II. Kayseri Mimarlık Festivali'nin gerçekleştiği Gevher Nesibe Darüşşifası Projesi (KPM Mimarlık)

farklı bir kullanım senaryosuna dönüştürüldü. Ayrıca yapı içerisinde açılan Ulusal Mimarlık Sergisi, Türkiye'nin farklı bölgelerinden seçilen projeler aracılığıyla geçmiş ve günümüz mimarlık yaklaşımlarını bir araya getirerek zengin bir anlatı sundu.

Festival temasıyla mekân arasında kurulan bu güçlü bağ, özellikle 6 Şubat depremleri sonrası "yeni bir yaşam" umuduyla bir araya gelen katılımcılar için mekân ve içerik uyumu açısından etkileyici ve anlamlı bir deneyim yaratmıştır. Toplamda 3 gün süren festivalde atölye söyleşi ve yürüyüş rotası gerçekleştirilmiş olup katılımcı sayısı yaklaşık 1500 kişiye ulaşmıştır.

AGÜ Sümer Kampüsü Bakım ve Onarım Atölyesi

Türk-Sovyet işbirliği ile 1935 yılında Cumhuriyetin sanayi atılımı olarak açılan Sümerbank Bez Fabrikası günümüzde üniversite kampüsü olarak işlevini sürdürmektedir. Festivalin gerçekleştirildiği Bakım ve Onarım Atölyesi kampüs içerisinde bulunan henüz restorasyonu yapılmamış kullanıma kapalı bir mekândır. Festivalin "yeniden anlatılan hikâyeler" teması için seçilen alan yeniden kullanıma açılan kampüsle uyumlu bir seçim olmuştur.

Festival Komisyonu ve küratör Sevince Bayrak, "yeniden anlatılan hikâyeler" teması doğrultusunda Sümerbank Bez Fabrikası'nın restore edilmemiş Bakım ve Onarım Atölyesi'nde festival süreci için proje hazırlamıştır. Bu projeye, fabrikanın tarihi bağlamı ve kampüsün yeniden kullanımı vurgulanarak mekân, geçici olarak farklı bir işleve dönüştürülmüştür. Ayrıca, yapının içinde açılan ulusal mimarlık sergisi, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden seçilen önemli projelerle geçmişin ve günümüzün mimarlık anlayışını bir araya getirmektedir. Mimarlık eğitim camiasının yanında olan konumu katılımın genç nüfusunu arttırmıştır. Yaklaşık 1200 kişinin katılımı ile gerçekleştirilen üçüncü festival üniversite kampüsünde yapılmasının da katkısı ile mimarlık öğrencileri başta olmak üzere farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin de ilgisini çekmiştir.

Festivaller hiç şüphesiz aynı anda kullanılacak çok sayıda mekân seçimi, hatta zaman zaman kentin sosyo-ekonomik yapısına bağlı olarak tekil dokunuşlarla da geçici mekân tasarımları veya kalıcı mekânlar ile de bir kenti veya kentsel parçayı dönüştürüp değiştirebilir. Bunu en iyi gerçekleştirecek festivalde adında mimarlık olan festivaldir.

Dünyada gelenekşelleşmiş, ses getiren, her sene yapılması heyecanla beklenen mimarlık festivalleri vardır. Ülkemizde ise uzun yıllardan beridir yapılan geleneksel hale gelmiş bir mimarlık festivalinden söz edemiyoruz. Giderek artan katılımcı sayısı Kayseri Mimarlık Festivallerinin geleneksel hale geldiğini, mimarlık mesleği ve ilgilileri açısından kabul edildiğini göstermektedir. Bu açılım katlayarak sürdürülmeye devam edilirse konumu, tarihi mimari birikimi, üç mimarlık fakültesini barındırması gibi nedenlerle şehrimizin geleneksel festivali olması sağlanabilir.

Festivaller hiç şüphesiz aynı anda kullanılacak çok sayıda mekân seçimi, hatta zaman zaman kentin sosyo-ekonomik yapısına bağlı olarak tekil dokunuşlarla da geçici mekân tasarımları veya kalıcı mekânlar ile de bir kenti veya kentsel parçayı dönüştürüp değiştirebilir.

AGÜ Sümer Kampüsü Bakım ve Onarım Atölyesi (Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

III. Kayseri Mimarlık Festivali (Kayseri Mimarlar Odası Arşivi)

TOL MİMARLIK DERGİSİ'NE YAZI GÖNDERİM KOŞULLARI

TOL Mimarlık Kültürü Dergisi, Mimarlar Odası Kayseri Şubesi tarafından yılda bir kez yayınlanır.

TOL, mimarlık kültürü ile ilgilenen herkesin, ürün, süreç, üretim, eğitim, güzel sanatlar ve diğer disiplinlerle mimarlık ilişkisi üzerine söz söyleyebildiği, mekânın kentsel ölçekten nesneye kadar deneyimiyle tartışıldığı bir mimarlık kültürü dergisidir. Her sayıda Büyüteç ve Dosya olarak iki başlık hazırlanmaktadır. TOL Mimarlık Kültürü Dergisi ayrıca, güncel konular, kent ve kentsel yaşam üzerine eleştiriler için Serbest Kürsü başta olmak üzere, mimarlık kültürü ile ilgili her disiplinden katılıma açık Kuram, Köprü, Sanat, Tasarım, Değerlendirme, Kent ve Kültürü ve 1/Yapı başlıklı bölümleri de içermektedir. Serbest Kürsü için en fazla 1000 kelimelik, diğer bölümler için en az 1800 en fazla 5400 kelimelik yazılarınızı dergi.tol@gmail.com adresine dijital olarak ya da posta ile ulaştırabilirsiniz.

Yazılarınıza 150 kelimelik bir özet eklemeniz gerekmektedir. Metin içinde sadece son not kullanabilirsiniz. Son notlar otomatik numaralandırma yerine, parantez içinde -(1), (2) şeklinde numaralandırılmalıdır. İçerikle ilgili görsel malzeme, metin içinde (resim1) ya da (tablo1) biçiminde belirtilmeli ve her bir görsel için ayrı ayrı resim/tablo/çizim altı yazıları oluşturulmalıdır. Yazılarınızın içeriğine uygun fotoğraf, dia, renkli baskı ya da çizim gibi görsel malzemeler, kısa kenarı en az 15 cm olacak şekilde 300 dpi çözünürlükte taranmış olmalıdır. TIFF ya da JPEG formattaki görsel malzemelerinizi dijital olarak ulaştırabilirsiniz. Görsel malzemelerin alındığı kaynağı ya da kişiyi belirtmeniz gerekmektedir. Yararlanılan kaynaklar metin içinde yazar soyadı, tarih- (Soyisim, Yıl)- belirtilerek yazılmalıdır.

Kaynakça listesi metin sonunda Kaynaklar alt başlığında yazar soyadına göre alfabetik olarak sıralama yapılarak belirtilmelidir. Kaynakça gösterimi ise APA (7) kurallarına göre yapılmalıdır.

TOL MİMARLIK Yayın Koşullarına ve detaylı yazım rehberine www.kaymimod.org adresinden ulaşılabilir.

Sayı: 16 Yıl: 2025

TMMOB Mimarlar Odası Kayseri Şubesi bünyesinde hazırlanan TOL, mimarlık kültürü ile ilgilenen herkesin, ürün, süreç, üretim, eğitim, güzel sanatlar ve diğer disiplinlerle mimarlık ilişkisi üzerine söz söyleyebildiği, mekânın kentsel ölçekten nesneye kadar deneyimiyle tartışıldığı bir mimarlık kültürü dergisidir. Dergimiz; Şubemiz üyeleriyle, Mimarlar Odası şubeleriyle, üniversite ve şehir kütüphaneleriyle paylaşılmaktadır. Ayrıca online olarak da www.kaymimod.org web sitemizde yayınlanarak herkesin ulaşımına açıktır. Dergimizin ilk ya da son sayfalarında firma ve ürün tanıtımlarınızı yaparak meslektaşlarımızla buluşmak istiyorsanız dergi.tol@gmail.com adresiyle bizlere ulaşabilirsiniz.

TOL MİMARLIK DERGİSİ

ESKİ SAYILARI

Sayı:1 Yıl:2002

Sayı:2 Yıl:2003

Sayı:3 Yıl:2003

Sayı:4 Yıl:2004

Sayı:5 Yıl:2005

Sayı:6 Yıl:2008

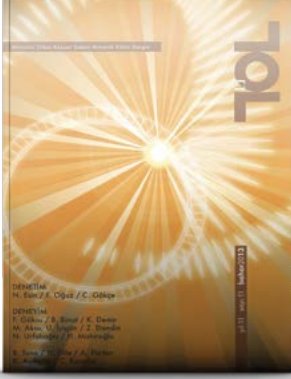
Sayı:7 Yıl:2009

Sayı:8 Yıl:2010

Sayı:9-10 Yıl:2010

Sayı:11 Yıl:2013

Sayı:12 Yıl:2015

Sayı:13 Yıl:2017

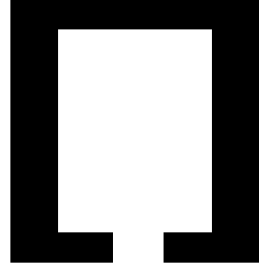
Sayı:14 Yıl:2022

Sayı:15 Yıl:2023

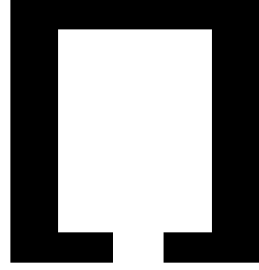

Sayı:16 Yıl:2025

TMMOB
MİMARLAR ODASI
KAYSERİ ŞUBESİ

www.kaymimod.org

TMMOB
MİMARLAR ODASI
KAYSERİ ŞUBESİ

www.kaymimod.org

Tacettin Veli, İnönü Blv. 76/B, 38050
Melikgazi/Kayseri
+90 352 232 61 49
www.kaymimod.org
dergi.tol@gmail.com